

Jesucristo besecúú'cãrãrẽ Espíritu Santu weetamu'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

A'ti pũrĩrẽ Luca ojacu niwĩ. Cũ Jesucristo besecúú'cãrã na weeseti'quere ojacu niwĩ. A'ti pũrĩ Jesú cũ bu'erãrẽ “Tojo weeguti” ní'caronojõta Espíritu Santure o'ócũ niwĩ nisere ojano'o. Tojo weerã cũ bu'erã Espíritu Santure cuorã Jesucristo ye quetire uiro marĩrõ Jerusalẽpure, Judeapure, Samariapure, nipe'tiropure werecusiãcãrã niwã.

Luca a'ti pũrĩrẽ ojase dũporo ni'cã pũrĩ Jesucristo catiri umũco cjase wereri pũrĩrẽ ojatojacu niwĩ. Tojo weero a'ti pũrĩ Jesucristore êjõpeonũ'cã'quere cũ ojanemoca pũrĩ ni'i. Pedrore, Pablõre na weeseti'quere ojayũ'rũnũ'cãno'o.

Espíritu Santu a'tiatjere Jesú wereyu'que ni'i

¹ Teófilo, mũ'urẽ ni'cã pũrĩ todũporopure ojawũ. Ti pũrĩpure nipe'tise Jesú masãrẽ bu'e'quere, cũ tutuaro me'rã weeĩ'o'quere werewũ. Ne waro cũ bu'enũ'cã'quere, ² cũ bu'e yapada'reo'quere werewũ. Tojo nicã cũ u'musepu mũjã'quere werewũ. Jesú u'musepu mũjãse dũporo cũ bu'erã cũ besecúú'cãrãrẽ dutiro cũucũ niwĩ na weeatjere. Espíritu

Santu masise o'oro me'rã tere duticũ niwĩ.
³ Cũ wẽrĩ masãca be'ro pejetiri Jesú bajuacu niwĩ. Cuarenta nũmũrĩ bajuacu niwĩ narẽ. Tojo weerã cũrẽ ì'arã, “Marĩ ‘Wẽrĩa wa'ami' ní'cũ catimi”, nicãrã niwã. Narẽ Õ'acũ nipe'tirã masã wiogũ nimi nise quetire werecũ niwĩ.

⁴ Jesú na me'rã ní'gũ, Ʃ'mũsepũ mujãti dũporo a'tiro nicũ niwĩ:

—Musã Jerusalẽpũ tojayá. Ne aperopũ, ape macãpũ wijaticã'ña. Yũ'u pacũ musãrẽ todũporopũ ní'caronojõta Espiritu Santure o'ódi-jogũsami. Tojo weerã musã cũrẽ topũ yucueya. Yũ'u musãrẽ tere weretowawũ. ⁵ Juã musãrẽ aco me'rã wãmeyecũ niwĩ. Cũ tojo weecã, musã ña'arõ weeseti'quere du'u, bũjaweti dũcayucã, masã musãrẽ ì'amasicãrã niwã. Yũ'u pacũ pũrĩcã cã'rõacã be'ro musãrẽ Espiritu Santure o'ódi-jogũsami. Espiritu Santu musã me'rã ninu'cũcũsami, nicũ niwĩ Jesú.

Jesure cũ pacũ Ʃ'mũsepũ miimujãa' que ni'i

⁶ Jesú cũ bu'erã me'rã nerẽcaterore cũrẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Jesú, ùsã wiogũ, mũ'u romano masãrẽ wiorã nise dũcayugũsari? ¿Dũcayu, judío masãrẽ wiorã sõrõgũsari? Marĩ ñecũ Davi, cũ macũ Salomó a'ti di'tacjãrãrẽ duticãrã niwã. ¿Na duti'caro weronojõ ni'cãrõacãrẽ judío masã tja apaturi dutirãsari? ni sẽrĩtiña'cãrã niwã.

⁷ Na sẽrĩtiña'cã tũ'ogũ, a'tiro yũ'ticũ niwĩ:

—Ō'acũ marĩ pacu dia'cũ masĩsami. Cũ “Tojota wa'ato” nicã, tojota wa'arosa'a. A'te musã ye cjase niwe'e. ⁸ Cã'rõacã be'ro marĩ pacu tutuasere o'ogusami musãrẽ. Espiritu Santu musã me'rã nicã, wãcũtutuase cuo, yé quetire masãrẽ wererã wa'arãsa'a. Jerusalẽcjãrãrẽ, Judea di'tacjãrãrẽ, Samaria di'tacjãrãrẽ, nipe'tiro a'ti umucopu nirãrẽ wererã wa'arãsa'a, nicu niwĩ Jesú cũ bu'erãrẽ.

⁹ Tojo ni weretojaca be'ro cãrẽ cũ pacu miimujãa wa'acu niwĩ u'musepu. Cũ mujãacã, cũ bu'erã cãrẽ ï'amorõsirutucãrã niwã. Na ï'amorõsirutucã, o'mecurua cãrẽ tuubi'acã'caro niwũ. Tojo weerã cãrẽ ï'anemoticãrã niwã majã. ¹⁰⁻¹¹ Jesure cũ pacu miimujãaca be'ro cũ bu'erã cũ mujãa'caro pe'e dia'cũ ï'amorõnu'cũcãrã niwã. Ne ï'adu'uticãrã niwã. Na to pe'e ï'amorõnu'cũrĩ cura wãcũña marirõ na decopu Ō'acũrẽ wereco'terã puarã su'ti butise sãñarã bajuacãrã niwã.

—Musã Galileacjãrã ¿de'ro weerã tocã'rõ ï'amorõnu'cũti? Jesú ni'cãrõacã u'musepu mujãa'cuta a'ti nucũcãpure apaturi a'tigusami tja. Musã cãrẽ mujãacã ï'a'caronojõta a'tigusami, nicãrã niwã Ō'acũrẽ wereco'terã.

Judare dũcayucjũre bese'que ni'i

¹² Jesure mujãacã ï'a'cu ãrũgũ Olivo wãmeticju nicaro niwũ. Ō'acũrẽ wereco'terã narẽ Jesú apaturi a'tigusami tja nisere wérẽca be'ro cãrẽ ï'atuo'cãrã Jerusalẽpu dajatojaacãrã niwã. Tigu ãrũgũ ti macã pu'toacã nicaro niwũ. ¹³ Jerusalẽpure tojatarã,

na cãjĩrĩ wi'ipũ wa'acãrã niwã. Ti wi'i casatiri wi'i nicaro niwã. Ni'cã tucũ bu'ica tucũpũ sãjãa, dujicãrã niwã. A'ticũrã nicãrã niwã: Pedro, Santiago, Juã, André. Æpẽrã Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo macũ, Simó celote curuacjũ, Juda Santiago acabiji nicãrã niwã. Æ'rã nipe'tirã nicãrã niwã ti tucũpũ nerẽsãjãtjãrã dujirã. ¹⁴ Ti tucũpũre ñubuerã na'irõ nerẽnu'cũcã'cãrã niwã. Æpẽrã na me'rã nerẽcãrã niwã. Jesú acabijirã, María Jesú paco, co me'rãcjãrã numia nicãrã niwã. Na topũ nerẽ'cãrã ni'cãrõnojõ wãcũseticãrã niwã.

¹⁵ Ni'cã numũ Jesure ãjõpeorã nerẽcãrã niwã ti wi'ipũta tja. Ciento veinte wa'tero nicãrã niwã. Pedro na nerẽrĩ cura wã'cãnu'cã, narẽ werecu niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ:

¹⁶ —Dũporopũ marĩ ñecũ Davi Espĩritu Santu cũ masĩse o'oro me'rã Judare wa'atjere ojamũ'tãcũ niwĩ. Õ'acũ ojaduti'que diacjũta wa'apũ. Judata ã'owĩ Jesure ãpẽrãpũre. Tojo weerã na Jesure bu'iri da'rerãtirã ñe'e miawã. ¹⁷ Juda ãsã me'rãcjũta nimiwĩ. Jesú cũ quẽ'rãrẽ masãrẽ bu'esere cũumiwĩ ãsãrẽ wee'caronojõta. Æsã doce nimiwũ cũ me'rã. ¹⁸ Æsã me'rã nimigũ, Jesure ã'owĩ wiorãpũre. Cũ Jesure wiorãrẽ ã'o'que wapa na cãrẽ niyerure wapayecãrã niwã. Be'ro narẽ tere wiacã'cũ niwĩ cũ ña'arõ wee'que wapare. Niyeru cũ wia'que me'rã pa'ia wiorã di'ta cã'rõacã du'cãrã niwã. Be'ro cũ basu pe'e burũque'a, cũ paaga tũ'rũste, cũ u'tamisĩ nimi'que wi-

jaastea wa'acaro niwã. Tojo wee wẽrĩa wa'acu niwĩ Juda. ¹⁹ Cũ tojo wa'asere nipe'tirã Jerusalęcjãrã tu'ose'sacãrã niwã. “Tojo wee wẽrĩa wa'apu”, ni ucjacãrã niwã. Na te niyeru me'rã duu'que di'tare wãmeyecãrã niwã “Dĩ cõ'aca di'ta.” Na ye me'rã nĩrõ, Acældama tojo nĩrõ weesa'a.

²⁰ Pedro narẽ werenemocu niwĩ:

—Dũporopũ Salmo wãmetiri pũrĩrẽ oja'cu a'tiro ojacu niwĩ:

Cũ ya wi'i masã marĩrĩ wi'i tojato.

Tore ne ni'cũ niticã'to.

A'te quẽ'rãrẽ a'tiro ojacu niwĩ:

Cũ da'rãse nimi'que apĩpare wa'ato, ni ojacu niwĩ.

»Salmo pũrĩ ni oja'caronojõta tojo wa'apu Judare.

²¹⁻²² »Tojo weerã Juda dũcayugũre beseroua'a. Marĩ beseacju ũsã me'rã sija'cure, Juã Jesure wãmeyecã ĩ'a'cure beseroua'a. Nipe'tise Jesú cũ wee'quere, téé cũ pacu cũrẽ u'musepu miimujãacã ĩ'a'cure beseroua'a. Cũ quẽ'rã ũsã weronojõta weregũ wa'agusami Jesú wẽrĩ'cupũ masã'quere, ni werecu niwĩ Pedro.

²³ Cũ tojo nicã tu'orã, ti tucũpu nĩrã a'tiro wãmetirã puarãrẽ besecãrã niwã. Ni'cũ José wãmeticu niwĩ. Cũrẽta ãpẽrã Justo, ãpẽrã Barsabá pisucãrã niwã. Apĩ pe'e Matía wãmeticu niwĩ. ²⁴⁻²⁵ Tojo wee ti tucũpu nĩrã Õ'acũrẽ a'tiro sẽrĩcãrã niwã:

—Õ'acũ, nipe'tirã masã wãcũsere masĩ'i. Ni'cũ mũ'u besetojapu Juda dũcayucjũre.

Tojo weegu ũsãrẽ ï'oña. ¿Ni'í nisari? Juda mæ'u dutiro cūumi'quere du'ucã'mi ña'arõpũ wa'agũ cũ catigũ añurõ weeti'que bu'iri, ni sêricãrã niwã.

²⁶ Na tojo ni Õ'acũrẽ sêrĩtoja, pua pe ũtãpe Matía, Barsabá na wãmerẽ ojacãrã niwã. ¿Ni'í Õ'acũ bese'cũ niti? nírã, pi'ipũ sãa, ni'cã pe mii ï'acãrã niwã. Matía wãme ojaõ'o'que nicaro niwã.

—Jãa, ã'rĩ Matía Juda dũcayucjũ nigũsami. Cũ ãpẽrã once me'rã Jesucristo ye quetire weregũ wa'agusami, nicãrã niwã ti pere mii ï'arã.

2

Espíritu Santu dijata'que ni'i

¹ Cincuenta nãmũrĩ Pascua wa'áca be'ro Pentecosté wãmetiri bosenuũũ wa'acaro niwã. Ti bosenuũũ nicã Jesure ãjõpeorã apaturi todũporo na nêrẽca wi'ipũta tja nerẽcãrã niwã.

² Ti wi'ipũ na nêrẽca be'ro wãcũña marĩrõ wĩ'rõ upũtu a'tiro weronojõ u'musepũ busũ dijaticaro niwã. Ti wi'i busũse'sa wa'acaro niwã.

³ Tojo wa'ari cura nãnucũ na dũpopa bu'ipũ pecame'e ũjũrĩ põ'rã ñe'merõ weronojõ bajuro pesacaro niwã.

⁴ Espiritu Santure cuoyũ'rũacãrã niwã. Tojo weerã tutuaro me'rã cũ dutisere añurõ weecãrã niwã. Cũ weeta-murõ me'rã apemasã ye ucũsere ucũmasĩtim-i'cãrã ucũnũ'cãcãrã niwã.

⁵⁻⁸ Pentecosté bosenuũmũrẽ Jerusalẽpure pãjãrã judío masã apeye di'tacjãrãpũ nerẽcãrã niwã. Na ãjõpeosetisere añurõ weeri masã

nicãrã niwã. Espíritu Santu tutuaro o'ono'cãrã ucũcã tũ'orã, ã'rã na tiropu wa'acãrã niwã. Wa'a, na yere ucũcã tũ'orã, tũ'omarĩa wa'acãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rã marĩ yere ucũrã a'ti di'ta Galileacjãrã nima. ¿De'ro weerã a'tocjãrã nimirã, marĩ yere añurõ ucũti? ni a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã. ⁹ Marĩ apesecjãrã, Elãcjãrã, Mesopotamiacjãrã ni'i. Æpẽrã Judeacjãrã, Capadociacjãrã, Pontocjãrã, Asiãcjãrã ni'i. ¹⁰ Æpẽrã Frigiãcjãrã, Panfiliãcjãrã, Egiptocjãrã, Libia di'ta Cirene wãmetiri macã pu'tocjãrã ni'i a'ti macãpure. Romãcjãrã bosenu etama a'topure. Na ni'cãrẽrã judío masã nima. Æpẽrã judío masã nitimirã, judío masã weronojõ ãjõpeosetirã na quẽ'rã a'topure nima. ¹¹ Æpẽrã Cretãcjãrã, Arabiãcjãrã nima. Marĩ apesecjãrã dia'cũ nimirã, marĩ ye ucũse me'rã tũ'orã wee'e Õ'acũ cũ añuse wee'quere, nicãrã niwã. ¹² Nipe'tirã na yere ucũcã tũ'orã, tũ'omarĩa wa'acãrã niwã.

—¿De'ro weero tojo wa'ati? nicãrã niwã.

¹³ Ni'cãrẽrã Espíritu Santu tutuaro o'ono'cãrãrẽ bujicã'cãrã niwã.

—Na que'arã weepã, tojo ni ucũrã, nicãrã niwã.

Pedro masãrẽ were'que ni'i

¹⁴ Na tojo nicã tũ'ogu, Pedro ti wi'ipu ní'cu wijaacu niwĩ sopepure. Cũ me'rãcjãrã Jesú besecũ'cãrã cũ sirota sirutuwiãacãrã niwã. Pedro nipe'tirã tũ'oato ní'gũ uputu tutuaro me'rã ucũcu niwĩ:

—Yũ'u acawererã, tojo nicã nipe'tirã Jerusalẽpũ nisetirã, yũ'ure añurõ tũ'oya. Musã “Na que'arã weema”, ni wãcũapũ.

¹⁵ Ësã que'arã mejẽta weepũ. Ni'cãrõacã ñamiacãcure nueve ni'i. A'ti horare que'aya marĩ'i. ¹⁶ Musã ni'cãrõacã tũ'osere dũporopũ Joel wãmetigũ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ ojamũ'tãcũ niwĩ. A'tiro ni ojacũ niwĩ:

¹⁷⁻¹⁸ “A'ti turi pe'tise dũporo Espĩritu Santure nipe'tirãrẽ o'ógũti”, nicũ niwĩ Õ'acũ.

“Espĩritu Santure o'óca be'ro musã põ'rã umua, numia masãrẽ wererãsama yé quetire.

Bucurã, ma'mapjiare na quẽ'erõpũ ï'ogũsa'a be'ropũ wa'atjere.

Yũ'u dutiro weerãrẽ Espĩritu Santure o'ógũsa'a.

Na quẽ'rã yé cjase quetire masãrẽ wererãsama.

¹⁹ A'ti di'tare, u'mũsepũre mejẽcã bajuse ï'ogũsa'a.

Tojo wa'aro dí, pecame'e, o'me bajarosa'a.

²⁰ Umũco quẽ'rã na'itĩ'a wa'arosa'a.

Tojo wa'acã, mujĩpũ umũcocjũ bajutigũsami.

Mujĩpũ ñamicjũ quẽ'rã sõ'agũ wa'agũsami.

Dí weronojõ sõ'agũsami.

Masãrẽ yũ'rũo'cũ cũ apaturi a'tiatji dũporo tojo wa'arosa'a.

Cũ a'tigũ, wiopesase me'rã asistedijatigũsami.

Mejõ nirĩ numũ nisome.

²¹ No'o yũ'ure ‘Ña'arõ wee'quere acobojoya' nicã, narẽ acobojogusa'a.

Narẽ pecame'epu wa'abo'cãrãrẽ yu'ruoguti",
nicu niwĩ Õ'acũ, ni ojacu niwĩ Joel,
ni werecu niwĩ Pedro Jerusalécjãrã
masãrẽ.

22-23 Apeye narẽ Pedro a'tiro werenemocu
niwĩ:

—Musã añurõ tã'oya yu'u ucũsere. Õ'acũ
marĩ pacu, Jesú Nazarecjũrẽ o'ócũ niwĩ. Cũ
me'rã cũ tutuasere ï'ocũ niwĩ marĩrẽ. A'tere
marĩ tiropãre wee'owĩ. Tojo weerã cũ tojo
wee'quere ï'atjãrã, marĩ masĩ'i Jesucristo
Õ'acũ o'ócũta nicu niwĩ nisere. Dũporopu
marĩ pacu Õ'acũ "Yu'u macũrẽ masã ña'arã
wẽjãrasama", ni masĩtojacu niwĩ. Tojo wa'at-
jere masĩgũ, "Tojota wa'arosa'a", nicu niwĩ.
Cũrẽ, marĩ pacu o'ócũ nimicã, musã ña'arãrẽ
curusapu paabi'pe wẽjẽdutiwũ. 24 Marĩ pacu
tojo wa'aca be'ro Jesucristore cũ wẽrĩ'cupãre
masõcu niwĩ. Cũ wẽrĩdojaticu niwĩ. Masã
wa'acu niwĩ. 25 Dũporopu wiogu Davi a'tiro
ojamũ'tãcu niwĩ Jesú cũ ucũatjere:

Pacu, mũ'urẽ ï'anu'cũcã'a.

Mũ'u yu'u wiogu, yu'u me'rã ninu'cũcã'a.

Tojo weegu yu'u uiwe'e.

26-28 Yu'u ejeripõ'rãpãre pũrõ e'catise me'rã
ucũ'u.

Yu'ure cõ'asome wẽrĩ'cãrã nirõpu.

Yu'u mũ'u macũ ña'ase moogũ upu ne boa-
some.

Yu'u wẽrĩca be'ro apaturi masãgũsa'a tja.

Tere yu'u masĩ'i.

Tojo weegu ne uise moogũsa'a.

Pũrõ e'cati'i mũ'urẽ ï'agũ, ni ojacu niwĩ Davi.

29 »Yu'u acawererã, musãrẽ weresĩ'rĩsa'a marĩ ñecũ Davi yere. Cũ wẽrĩcũ niwĩ. Cũ wẽrĩcã, cũrẽ yaacãrã niwã. Cũ ya masãpe a'ti macãta ni'i. Marĩ masĩ'i, cũ basu pe'e cũ ye cjasere ojatipĩ. Apĩpũre ojagu weepĩ. 30 Davi catigu, Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ nicũ niwĩ. Marĩ pacũ Õ'acũ cũrẽ a'tiro ni werecu niwĩ: "Mu'u pãrãmi nituriagupu mu'u duti'caro weronojõta a'ti di'tare dutigu nigũsami", nicũ niwĩ. 31-32 Cũrẽ Õ'acũ tojo ní'quere Davi weremu'tãcũ niwĩ Jesú cũ masãtjere. "Cũ wẽrĩgũsami. Wẽrĩ, maata masãgũsami. ãpẽrã wẽrĩ'cãrã weronojõ wẽrĩdojasome. Cũ upũ boasome", ni ojacũ niwĩ Davi. Davi a'tiro oja'cũ nimigũ, wẽrĩa wa'acu niwĩ. Cũ ya upũ boa wa'apã. A'tere tojo ní'gũ, Jesure wa'atje pe'ere ojayugu weepĩ. Jesure cũ pacũ wẽrĩ'cupũre masõcũ niwĩ. Marĩ ñ'a'cãrã nitjãrã masĩ'i cũ masõ'quere. 33 Cũ pacũ cũrẽ u'musepu cũ tiro wiogu dujiri cũmurõpu miimujãcũ niwĩ. Õ'acũ cũ toduporopũ ní'caronojõta cũ macũrẽ marĩrẽ Espĩritu Santure o'óduticũ niwĩ. Tojo weerã Espĩritu Santu cũ weetamuse me'rã musã ye ucũsere ãsã ucũapũ. 34-35 Davi pe'e cũ upũ me'rã u'musepũre masãmujãatipĩ. Tojo weegu Jesú pe'ere wa'atjere ucũgũ weepĩ. Apeyere Jesucristore wa'atjere Davi a'tiro ojanemocũ niwĩ tja:

Õ'acũ u'musepu nigũ cũ macũrẽ, yu'ure yu'rũoacjũre a'tiro nicũ niwĩ:

"Yu'u tiro wiogu dujiri cũmurõpu dujigusa'a.

Mu'u to dujicã, mu'urẽ ï'atu'timi'cãrãrẽ narẽ
 ëjõpeocã weegati."

Tojo nicu niwĩ yu'ure yu'ruoacjure Ô'acũ, ni
 ojacu niwĩ.

Cũ a'tiro ojagu, Jesure ucũgũ weepĩ.

³⁶ »Tojo weerã musã judío masã nipe'tirã
 masiña. Jesure, musã curusapu paabi'pe'cure
 Ô'acũ cãrẽta marĩ wioogu sõrõpĩ. Cũ Ô'acũ
 beseno'cuta nicã'miwĩ, ni werecu niwĩ Pedro.

³⁷ Cũ tojo nicã tu'orã, "Ësã bu'iri cuosa'a",
 ni wãcũcãrã niwã. Tojo weerã Pedrore,
 ãpẽrã Jesú cũ besecũú'cãrãrẽ "¿Ësã de'ro
 weerãsari?" ni sãrĩtiña'cãrã niwã.

³⁸ Na tojo nicã, Pedro narẽ yu'ticu niwĩ:

—Bujaweti ducayuya musã ña'arõ weeseti'-
 quere. Jesucristore ëjõpeo, wãmeyeno'ña.
 Musã a'tiro wéeca be'ro Ô'acũ acobojogusami
 ña'arõ weeseti'quere. Tojo nicã Espiritu San-
 ture o'ógusami. Musã me'rã ninu'cũcũsami.

³⁹ Ô'acũ toduporopu ní'caronojõta musãrẽ,
 musã põ'rã nituriarãrẽ, aperocjãrãpure Es-
 piritu Santure o'ógusami. No'o nipe'tirã cũ
 beserãrẽ o'ógusami, ni werecu niwĩ Pedro.

⁴⁰ Cũ a'te dia'cũ wereticu niwĩ. Narẽ añurõ
 bosa, werecasanemocu niwĩ:

—A'ti di'tacjãrã Jesure wëjẽ'cãrã ña'arã
 nima. Na ña'arõ wee'que wapa Ô'acũ bu'iri
 da'regusami. Na weronojõ niticã'ña. Musã
 Ô'acũrẽ acoboJose sãrĩña. Tojo weecã, Ô'acũ
 bu'iri da'retigusami, ni werecu niwĩ Pedro.

Jesure ëjõpeori masã na weeseti'que ni'i

41 Pedro tojo ni werecã tu'orã, pãjãrã Jesu-
cristore ãjõpeocãrã niwã. Cãrẽ ãjõpeocã ì'arã,
be'ro Pedro quẽ'rã narẽ wãmeyecãrã niwã. Cũ
tojo ni wéréca numuta i'tiati mil wa'tero masã
ãjõpeocãrã niwã.

42 Æpẽrã toduporo Jesure ãjõpeo'cãrã me'rã
na'irõ nerécãrã niwã. Pedro quẽ'rã na were-
sere añurõ tu'otu'sacãrã niwã. Na basu su'ori
ba'a, Õ'acũrẽ ñubueni'cũcã'cãrã niwã.

43 Jesús cũ besecú'cãrã cũ wee'caronojõta
masã dutitirãrẽ yu'ruo, apeye peje wee'ocãrã
niwã. Na tojo weesere ì'arã, masã nipe'tirã
ì'amañiacãrã niwã. 44-45 Jesure ãjõpeorã
a'merĩ añurõ weetamucãrã niwã. Peje
cuorã na ye apeyenojõrẽ dua, te wapare
ãpẽrã moorãrẽ ducawaacãrã niwã. Tojo
weerã nipe'tirã ni'cãrõnojõ cuoburocãrã niwã.
46 Æmucorinucũ nipe'tirã ñubuerã wa'acãrã
niwã Õ'acũ wi'ipũ. Na ye wi'seripure e'catise
me'rã a'merĩ su'ori ba'acãrã niwã. 47 Tojo
Õ'acũrẽ e'catise o'onu'cũcã'cãrã niwã. Æpẽrã
quẽ'rã narẽ añurõ wãcũcãrã niwã. Æmucor-
inucũ Õ'acũ cũrẽ ãjõpeotimi'cãrãrẽ ãjõpeocã
weecu niwĩ. Tojo weerã siape me'rã Jesure
pãjãrã ãjõpeonemocãrã niwã.

3

*Pedro quẽ'rã sijamasĩtigure sijacã wee'que
ni'i*

1 Ni'cã numu dajaritero be'ro tres nicã
Pedro, Juã Õ'acũ wi'i pajiri wi'ipũ ñubuerã
wa'acãrã niwã. Ti wi'ipure amucorinucũ

ti horata Õ'acũrẽ masã ñubuenucũcãcãrã niwã. ² Topu na wa'asetirinucũ ni'cũ masũ wĩ'magũputa dojoriwi'i sijamasĩtigu bajua'cu dujicu niwĩ. Õ'acũ wi'i sope pu'to ne sãjãarõ masã cũrẽ miaa dũpomujãcãrã niwã. Ti sope wãmeticarõ niwũ Añurĩ Sope. Nipe'tirã sãjãarãnucũrẽ niyeru sãrĩdujicu niwĩ. ³ To na sãjãacã ï'agũ, Pedro, Juãrẽ niyeru sãrĩcu niwĩ. ⁴ Cũ tojo sãrĩcã, na pũarãputa cũrẽ ï'acãrã niwã. Pedro pe'e "Ï'aña ùsãrẽ", nicu niwĩ.

⁵ Cũ tojo nicãta, cũ narẽ pũrõ ï'acu niwĩ. "Yũ'ure niyeru, apeyenojõ o'orãtirã weesama", ni wãcũcu nimiwĩ.

⁶ Pedro cũrẽ nicu niwĩ:

—Yũ'u niyeru moo'o. Moomigũta, mu'urẽ apeyenojõ añusere weetamugũti. Jesucristo Nazarecjũ tutuaro me'rã mu'urẽ sijacã weeguti. ⁷ Tojo nĩgũta, cũ dujigũre diacjũcamocãrẽ ñe'e, wejewã'cõnu'cõcu niwĩ. Cũ wejewã'cõcãta, maata cũ dũ'pocãrĩ añua wa'acu niwĩ.

⁸ Cũ sijamasĩtigu ní'cu wã'cãnu'cãgũta, bu'pumajã, sijanũ'cãcu niwĩ. Tojo bu'puma sijaguta, Õ'acũ wi'ipu na me'rã sãjãacu niwĩ. Ti wi'ipu sãjãejagu, e'catise o'ocu niwĩ Õ'acũrẽ.

—Añu'u, Õ'acũ. Mu'u ni'cãrõacã yũ'ure sijacã wee'e, nicu niwĩ.

⁹⁻¹⁰ Nipe'tirã Õ'acũ wi'ipu nirã cũrẽ ï'amasĩcã'cãrã niwã.

—Sĩ'i sõ'o bu'puma sijagu Õ'acũrẽ e'catise o'ogu Añurĩ Sopepu niyeru sãrĩduji'cuta nimiba, nicãrã niwã. Cũrẽ ï'amasĩ, be'ro ï'amarĩa wa'acãrã niwã.

Salomó wãmetiri tucũpũ Pedro masãrẽ were'que ni'i

¹¹ Sijamasĩtigũ ní'cũ Pedro quẽ'rãrẽ ne du'usĩ'ríticũ niwĩ. Masã cũrẽ ì'amarĩa, Pedro quẽ'rã tiropũ omasãjãacãrã niwã. To na nerẽrõ sope pu'to ti'aya marĩĩ tucũ nicaro niwũ. Ti tucũ wãmeticaro niwũ Salomó tucũ.

¹² Pedro masã cũ tiro omasãjãacã ì'agũ, narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã musã tocã'rõ ì'amarĩati? ¿De'ro weerã musã ùsãrẽ pũrõ ì'ati? Musã ùsãrẽ “Na añurã nitjãrã, na tutuaro me'rã sijacã weema”, ¿niti? ¹³ Ûsã tutuaro mejẽta niapũ. Jesú cũ tutuaro me'rã cũ sijamasĩtigũ ní'cũ sijami. Marĩ ñecũsumua Abrahã, Isaa, Jacob, ãpẽrã marĩ ñecũsumua na wiogu ní'cũ nimi Õ'acũ u'musepu nigú. Cũta tja “Yu'u macũ añuyũ'rũagũ nimi” ni, tutuasere ì'oami. Cũ macũta ã'rĩ sijamasĩtigũ ní'cũre sijacã weemi. Cũrẽta musã wiorãrẽ o'owũ. Pilato ì'orõ musã cũrẽ uatiwũ. Cũ “Cũrẽ du'ugũti wee'e” nimicã, musã “Du'uticã'ña”, niwũ.

¹⁴ Jesú añugũ ña'ase moogũ nimiwĩ. Cũ añugũ nimicã, musã cũrẽ teewũ. Jesure du'uwĩrõ-dutitiwũ. Masũ ña'agũ masãrẽ wẽjẽgũ pe'ere du'udutiwũ Pilatore. ¹⁵ Jesú catise o'ogu pe'ere wẽjẽdutiwũ. Cũ pacũ pũrĩcã cũ macũrẽ wẽrĩ'cupure masõcũ niwĩ. Cũ tojo wee'quere ùsã ì'awũ. ¹⁶ Jesũta cũ tutuaro me'rã ã'rĩ sijamasĩtigũre sijacã weemi. Musã ì'amasĩgũta nimi cũ sijamasĩtigũ ní'cũ. Ûsã Jesucristore ãjõpeorã niyucã, cũrẽ yu'rũoami musã ì'orõ.

Ûsã mejẽta cũrẽ yu'rũoapũ.

17 »Yu'u acawererã, masã Õ'acũ macũta nimi, ni tu'omasititjãrã, Jesure wẽjẽdutiwu. Masã wiorã quẽ'rã mejãrõta weewã.

18 Duporopu Õ'acũ cũ ye queti weremu'tãrĩ masã nipe'tirãrẽ a'tiro wereduticu niwĩ: “‘Cristo yu'u bese'cu pi'etigusami’, nicu niwĩ Õ'acũ”, ni wereturiacãrã niwã. Masã Jesure wẽjẽcã, na tojo oja'caronojõta wa'awu. 19 Masã ña'arõ weeseti'quere bujawetiya. Bujaweti ducayuya. Õ'acũ uaronojõ weeya. Tojo weecã, Õ'acũ masã ña'arõ wee'quere acobojogusami. Acobojo, ejerisãjãcã weegusami. 20 Cũ bese'cure o'ógusami. Cũ tojo weecã, a'ti turipure apaturi a'tigusami tja. Cũ a'tiacju Jesucristo Õ'acũ bese'cu nimi. 21 Duporopu Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã a'tiro ni werecãrã niwã: “Õ'acũ bese'cu u'musepu tojánígũsami yujupu. Be'ro Õ'acũ a'ti turire ducayugusami cũ ne waropu wee'caronojõta. Cũ tojo weeatji duporo a'ti turipure cũ macũ Jesucristore o'ógusami.” 22 Duporopu Moisé Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ marĩ ñecũsumuarẽ a'tiro nicu niwĩ: “Be'ropu marĩ wioyu Õ'acũ ni'cũ cũ ye queti wereacjure o'ógusami. Cũ yu'ure o'ócaro weronojõta cãrẽ o'ógusami. Cũ quẽ'rã marĩ acaweregu nigũsami. Masã nipe'tise cũ weresere tu'orã, añurõ tere ejõpeoya. 23 Cũ dutisere weesĩ'rĩtirãnojõ wẽrĩrãsama. Õ'acũ narẽ cõ'agũsami. Æpẽrã judío masã me'rã ne ninemosome majã”, nicu niwĩ Moisé. 24 Nipe'tirã duporocjãrãpu

Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã ni'cãrõacã wa'asere ojamu'tãcãrã niwã. “Be'ropu tojo wa'arosa'a”, ni ojacãrã niwã. Ne waro Samue wãmetigu tere ojamu'tãcu niwĩ. Cũ be'rocjãrã quẽ'rã mejãrõta ojaburocãrã niwã.

²⁵ »Toduporopu marĩ ñecũ Abrahãrẽ Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Mu'u pãrãmi nituriagu me'rã nipe'tirã a'ti di'tacjãrãrẽ añurõ weeguti.” Abrahãrẽ Õ'acũ tojo ni'quere ãpẽrã Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã marĩ ñecũsumuarẽ wereturiacãrã niwã. Õ'acũ cũ dia'cũ mejõtare nigũ weetipĩ. Marĩ na pãrãmerã nituriarã nirã quẽ'rãrẽ tojota nigũ weepĩ. ²⁶ Cũ tojo ni'cuta marĩrẽ añurõ wéegũ, marĩ judío masãrẽ cũ macũ wẽrĩ'cupure masõ, o'ómũ'tãcu niwĩ. Marĩ ña'arõ weesere cõ'a, du'udutigũ tojo weecu niwĩ, nicu niwĩ Pedro.

4

Pedro, Juã wiorã tiropu na wa'a'que ni'i

¹ Pedro quẽ'rã na masãrẽ ucũrĩ cura pa'ia, apĩ Õ'acũ wi'i co'terã surara wiogu, ãpẽrã saduceo masã na tiropu wa'acãrã niwã. ² Wa'a, Pedro, Juã me'rã na masãrẽ bu'ese ye bu'iri pũrõ uacãrã niwã. Pedro pe'e a'tiro ni bu'ecu niwĩ:

—Õ'acũ cũ macũ Jesure wẽrĩ'cupure masõcu niwĩ. Tojo weerã marĩ masĩ'i. Marĩ quẽ'rã wẽrĩca be'ro tojota masãrãsa'a, ni wrecu niwĩ Pedro.

Saduceo masã ne ãjõpeoticãrã niwã masã wẽrĩca be'ro masãsere. Tojo weerã Pedro

masrẽ tojo nicã tu'orã, pũrõ uacãrã niwã. ³ Ua, Pedro, Juãrẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipu sõrõdutiãrã niwã. Narẽ ñe'ecã, ñamica'apu nicaro niwũ. Tojo weerã ti umucoreta pa'ia wiorãpure weresãmasitãrã niwã. Te ye bu'iri Pedro quẽ'rã ti ñamirẽ bu'iri da'reri wi'iputa dujicã'cãrã niwã. ⁴ Æpẽrã Ô'acũ wi'ipu na bu'esere tu'o'cãrã pãjãrã Jesure ëjõpeocãrã niwã. Toduporopu Jesure ëjõpeomu'tã'cãrã me'rã nírã, umua se'sarore ba'paqueocã, ni'cãmocusetiri mil nicãrã niwã.

⁵ Ape numu judío masã wiorã, ãpẽrã bucurã, tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masã Jerusalẽpure nerẽcãrã niwã. ⁶ Na me'rã ãpẽrã quẽ'rã Anás pa'ia wiogu, apĩ Caifá, apĩ Juã, apĩ Alejandro, ãpẽrã pa'ia wiogu acawererã nerẽcãrã niwã. ⁷ Nerẽtoja, Pedro quẽ'rãrẽ na tiropu pijiwã'cãdutiãrã niwã. Na bu'iri da'reri wi'ipu ní'cãrã na tiro etacã ï'arã, “¿Noa dutiro me'rã musã ã'rĩ sijamasiti'cure sijacã weeati?” ni sãrĩtiña'cãrã niwã.

⁸⁻⁹ Na sãrĩtiña'cã, Pedro Espíritu Santu tutuaro me'rã, cũ weetamuse me'rã narẽ yu'ticu niwĩ:

—Musã judío masã wiorã, tojo nicã bucurã, ¿de'ro weerã weresãti ùsãrẽ? ¿Musã “¿De'ro wee cãrẽ sijacã weeati?” ni sãrĩtiña'ti? ¹⁰ Yu'u musãrẽ nipe'tirãrẽ tere weregati. Jesucristo Nazarecjũ tutuaro me'rã ã'rĩ sijamasitimi'cu sijami. Musã cãrẽ Jesure curusapu paabi'pewu. Cũ pacu pũrĩcã cũ wẽrĩ'cupure masõcu niwĩ. Cũ tutuaro me'rã ã'rĩ sijamasitigu ní'cu sijami. ¹¹ Duporopu Jesure

Õ'acũ ye queti oja'cu a'tiro ni ojamu'tãcu niwĩ: “Masã ùtã pjĩrĩ me'rã wi'i yeeri masã ni'cã pjĩ na uatica pjĩrẽ cõ'arãsama. Na cõ'aca pjĩ me'rã ãpẽrã pe'e añurõ tutuari wi'i weerãsama.” A'tiro nisi'rĩrõ wee'e te oja'que. Musã Jesucristore uatiwu. Musã cãrẽ uaticã, cã pacu cã wẽrĩ masãca be'ro wioqu sõrõcu niwĩ. ¹² A'ti turipure Jesucristo dia'cũ nimi marĩrẽ yu'ruogu. Æpẽrãpua marĩrẽ ne yu'ruomasĩtisama, nicu niwĩ Pedro.

¹³ Cũ tojo nicã tu'orã, wiorã tu'omarĩa wa'acãrã niwã. Na basu a'merĩ ucũcãrã niwã: —Ã'rã mejõ nirã nima. Bu'e'cãrã mejeta nima. Na bu'eti'cãrã nimirã, añurõ masise, wãcütutuase me'rã ucũma. Na tojo weecã, marĩ narẽ ï'amasĩ'i. Æ'rã Jesú me'rã ní'cãrã nima, nicãrã niwã. ¹⁴ Na yu'ruono'cu Pedro, Juã tiro nu'cũcã ï'atjĩarã, wiorã ucũnemo-masĩticãrã niwã.

¹⁵⁻¹⁶ Be'ro Pedro quẽ'rãrẽ wiorã nerẽrĩ tucũpu ní'cãrãrẽ aperopu wijaaduticãrã niwã yujupu. Na wijáaca be'ro na se'saro a'merĩ ucũcãrã niwã:

—¿De'ro weerãsari marĩ ã'rãrẽ? Nipe'tirã Jerusalẽcjãrã na sijamasĩti'care yu'ruocã tu'ope'ticã'sama. Tojo weerã “Yu'ruotiama, tojo nima'acãrã weema”, marĩ narẽ nímasĩtisa'a. ¹⁷ Masã aperocjãrãpu tojo wa'a'quere tu'onemocã uatisa'a. Tojo weerã a'tiro ní'cãrã narẽ: “Jesú ye quetire ne ucũnemocã'ña majã” ní'cãrã niwã.

¹⁸ Ucũtojanu'cõ, Pedro, Juãrẽ pijisõrõcãrã niwã tja. Na, na tiropu etacã, “Æpẽrãpura

Jesú ye quetire musã ne werenemoticã'ña" ni, duticãrã niwã.

¹⁹⁻²⁰ Na tojo nicã tu'orã, Pedro quẽ'rã yu'ticãrã niwã:

—Ûsã musã dutiro wéerã, Õ'acũ dutiro pe'ere weetibosa'a. ¿Noa dutiro weecã uasari Õ'acũ? Musã a'tere wãcũña. Ûsã ì'a'quere, ùsã tu'o'quere weredu'umasĩtisa'a, ni yu'ticãrã niwã.

²¹ Na tojo nicã tu'orã, wiorã pe'e tutuaro me'rã uise o'osĩ'rĩrã, narẽ ninemocãrã niwã:

—Wereticã'ña. Musã Jesú ye quetire werenemocã, musãrẽ bu'iri da'rerãti, nicãrã niwã. Narẽ maata bu'iri da'remasĩti, du'uwĩrõcã'cãrã niwã. Masã Õ'acũrẽ narẽ yu'rũo'quere e'catise o'ocã ì'arã, tojo weecãrã niwã.

²² Na yu'rũono'cu cuarenta cũ'marĩ yu'rũro cũocũ niwĩ.

Jesure ãjõpeorã na Õ'acũrẽ weetamuse sãrĩ'que ni'i

²³ Pedro, Juã topu ní'cãrã wijaa, na me'rãcjãrã nirĩ wi'ipũ wa'acãrã niwã. Ti wi'ipũ etarã, pa'ia wiorã, bucurã narẽ tojo ní'quere werecãrã niwã.

²⁴ Na tojo ni werecã tu'orã, nipe'tirã ti wi'ipũ nirã ni'cãrõnojõ wãcũseti, Õ'acũrẽ sãrĩcãrã niwã:

—Õ'acũ, ùsã wiogũ, mu'u nipe'tise a'ti turi cjasere weecu niwũ. Æ'muse, maarĩ, nipe'tirã tepũ nirãrẽ weecu niwũ. ²⁵ Duporopũ Espĩritu Santu wãcũse o'oro me'rã ùsã ñecũ Davire mu'u macũ Jesure masã ña'arõ weeatjere mu'u

weremu'tãduticu niwũ. Davi mu'u dutisere weegũ a'tiro nicu niwĩ:

Judío masã nitirã Õ'acũ cũ bese'cu me'rã uputu uarásama.

Judío masã quẽ'rã Õ'acũ bese'cure ña'arõ weesĩ'rĩrãsama.

Tojo wãcũmirã, ne põtẽosome.

²⁶ A'ti di'tacjãrã wiorã a'merĩ nerẽrãsama Õ'acũrẽ yu'rũnu'cã, cũrẽ ña'arõ weesĩ'rĩrã.

Cũ bese'cu quẽ'rãrẽ tojota ña'arõ weesĩ'rĩrãsama.

Mu'u tojo ni wereduticu niwũ ãsã ñecũ Davire.

²⁷ »Cũ tojo ni oja'caronojõta queoro wa'awu. A'ti macãpũre mu'u macũ Jesú, mu'u bese'cure wẽjẽrãtirã Herode, Poncio Pilato, ãpẽrã judío masã nitirã, judío masã me'rã a'merĩ nerẽwã.

²⁸ Tojo weerã wẽjẽcã'wã cũrẽ. Duporopu mu'u macũrẽ wẽjẽatjere masĩtojacu niwũ. "Tojo wa'arosa'a", nicu niwũ. Mu'u masĩ'quere yujuputa ni'cãrõacã weerã weema. ²⁹ Õ'acũ, ãsãrẽ pa'ia wiorã mu'u macũ ye quetire weredutitiama. "Musã werecã, musãrẽ bu'iri da'rerãti", niama. Na ãsãrẽ tojo ní'quere wãcũña. Mu'u dutiro weesĩ'rĩsa'a. Õsãrẽ mu'u tutuasere o'onemoña. Õsã mu'u tutuase o'ocã, mu'u macũ ye quetire ucũtutuarãsa'a.

³⁰ Mu'u macũ Jesú tutuaro me'rã ãsãrẽ masã dutitirãrẽ yu'rũocã, apeye quẽ'rãrẽ weeĩ'ocã weeya. Mu'u tojo weecã, masã mu'u tutuasere ã'arãsama, ni sãrĩcãrã niwã Õ'acũrẽ.

³¹ Na tojo ni sãrĩca be'ro na nirĩ wi'i a'meña'-caro niwũ. Tojo wa'acã, ti wi'ipũ nirã Espĩritu

Santure cwoy'u'ruacãrã niwã tja. Tojo weerã cū weetamuse me'rã Jesú ye quetire uiro marĩrõ werecãrã niwã.

Jesure ẽjõpeorã na cwoosere a'merĩ ducawaa'que ni'i

³²⁻³³ Jesú besecúú'cãrã tutuaro me'rã Jesú wẽrĩ'cũpũ masã'quere werenu'cũcã'cãrã niwã. Õ'acũ narẽ pũrõ weetamucũ niwĩ. Nipe'tirã Jesure ẽjõpeorã ni'cãrõnojõ wãcũsetiburocãrã niwã. Na cwoosere “Yé dia'cũ ni'i”, niticãrã niwã. Tojo weerã na cwoosere a'merĩ ducawaacãrã niwã. ³⁴⁻³⁵ Wi'seri, di'ta cwoorã duacãrã niwã ãpẽrãpũre. Na dua'que wapare ñe'e, apeyenojõ moorãrẽ ducawaadutirã Jesú cū besecúú'cãrãrẽ o'ocãrã niwã. Jesú besecúú'cãrã tere ñe'e, apeyenojõ moorãrẽ ducawaacãrã niwã. Tojo weerã pajasecwoorã waro maricãrã niwã. Ni'cãrõnojõ cwooburocãrã niwã.

³⁶ Ni'cũ Jesure ẽjõpeogũ José wãmetigu nicũ niwĩ. Leví ya curuacjũ Chipre wãmetiri nucãrõcjũ nicũ niwĩ. Jesú cū besecúú'cãrã pe'e cũrẽ Bernabé pisucãrã niwã. Bernabé griego ye me'rã “Masãrẽ e'catise o'ogũ” nirõ weesa'a. ³⁷ Cũ di'ta cã'rõacã cwoocũ niwĩ. Ti di'tare ãpẽrãrẽ duacũ niwĩ. Cũ dua'que wapare nipe'tiseputa Jesú besecúú'cãrãrẽ o'ope'ocã'cũ niwĩ.

—Marĩ me'rãcjãrã apeyenojõ moorãrẽ ducawaaya, nicũ niwĩ.

5

Ananía, Safira na niso'o'que ni'i

¹ Āpērã Jesure ẽjõpeorã Ananía wãmetigu, cũ numo Safira Bernabé cũ wee'caronojõ weeticãrã niwã. Na quẽ'rã di'ta duacãrã niwã ãpērãpũre. ² Na dua'que wapare Jesús besecũú'cãrãrẽ o'ocu niwĩ. Nipe'tise cũ niyeru ñe'e'quere o'ope'oticu niwĩ. Apeyere cũ basu nũrõcã'cu niwĩ. Na tojo wee'quere na se'saro puarãta cũ numo me'rã masicãrã niwã. Pedrore niyerure o'ogu, “Tocã'rõta wapayeama”, nisoocu niwĩ.

³⁻⁴ Te niyerure ñe'egũ, Pedro cãrẽ nicu niwĩ:

—Te di'ta mu'u ye di'ta niwã. Te mu'u dua'que wapa mu'u ye niyeruta niapã. Mu'u no'o o'osĩ'rĩrõ o'oboapã. Mu'u ãsã dia'cãrẽ nisoogu weewe'e. Tocã'rõta niyeru wapayeama nígũ, Espiritu Santure nisoogu wee'e. Mu'u tojo nisoocã, wãtĩ mu'urẽ sãjãyu'rũapĩ mu'u wãcũsepuẽ, nicu niwĩ Pedro.

⁵ Tojo nicãta, Ananía buruque'a, wẽrĩa wa'acu niwĩ. Āpērã tojo wa'acã tu'orã, uputu uicãrã niwã.

⁶ Be'ro cũ wẽrĩca be'ro ma'mapjia ti wi'ipu sãjãa, cũrẽ yaarã wa'arã, su'ti caseri me'rã oma, miiwijaacãrã niwã.

⁷ I'tia hora cũ wẽrĩca be'ro na nirĩ wi'ipu Safira cũ numo ní'co sãjãtaco niwõ tja. Co marãpu wẽrĩ'quere masĩtico niwõ.

⁸ Ti wi'ipu sãjãtacã, Pedro core sẽrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Nirōta musārē tocā'rōta niyeru wapayeati musã di'ta dua'que wapare? nicu niwĩ.

A'tiro ni yu'tico niwõ:

—Tocā'rōta niyeru wapayeama, co marãpu nisoo'caronojōta nico niwõ.

⁹ Co tojo nicã, Pedro nicu niwĩ:

—Musã Espiritu Santu ĩ'orõ nisooapu. Ō'acũ ĩ'atisami ũsã tojo weecã, ¿ni wãcũmiati? Ni'cãrōcã mu'u marãpure yaarã eja'cãrã tojatarã weema. Mu'u quẽ'rã mu'u marãpu wa'a'caronojōta wẽrĩgõsa'a. Mu'u quẽ'rãrẽ yaarãsama mu'u marãpure yaa'caro weronojōta, nicu niwĩ Pedro.

¹⁰ Cã tojo nicãta, co quẽ'rã buruque'a, wẽrĩa wa'aco niwõ. Co marãpure yaarã eja'cãrã tojatarã, co wẽrĩ'copure bocaecãrã niwã. Náta tja core miaa, yaarã wa'acãrã niwã co marãpu mijirẽ yaa'caroputa tja. Na nisoo'que ye bu'iri wẽrĩcãrã niwã.

¹¹ Be'ro Ananía, Safirare tojo wa'a'quere tu'orã, nipe'tirã Jesure ějõpeorã, ãpẽrã quẽ'rã uputu uicãrã niwã.

Pedro quẽ'rã Ō'acũ tutuaro me'rã na weeĩ'o'que ni'i

¹²⁻¹⁵ Jesure ějõpeorã na'irõ Salomó wãmetiri tucũpu nerẽnu'cũcã'cãrã niwã. Æpẽrã Jesure ějõpeotirã na me'rã ba'pãtiui nicãrã niwã. Narẽ ba'pãtiimirã, Jesure ějõpeorãrẽ añurõ wãcũseticãrã niwã. Æpẽrã umua, numia pãjãrã Jesure ějõpeonemocãrã niwã.

Jesú besecúú'cārã masã wa'teropure peje añuse weeĩ'ocārã niwã. Dutitirãrẽ yu'ruo, peje apeyenojõ weenemocārã niwã. Na tojo weecã ĩ'arã, pãjãrã dutitirãrẽ na tiro na nerẽĩ tucũpu miacārã niwã. Masã ti tucũrẽ mu'muamũjãcārã niwã. ãpẽrãrẽ tojo weerã ma'a tiropu na cũñase me'rã cũucārã niwã. Pedro na tiro yu'ruagu, narẽ ñapeocã uacārã niwã. ãpẽrã cũ ñapeotimicã, “Cũ wãtĩquecũurõ me'rã yu'rurãsa'a”, ni wãcũcārã niwã. ¹⁶ Apeye macãrĩ Jerusalẽ sumuto nise macãrĩcjãrã quẽ'rã yu'ruodutirã dutitirãrẽ Jerusalẽpu miacārã niwã. Wãtĩa sãjãno'cãrã quẽ'rãrẽ miacārã niwã. Jesú besecúú'cārã nipe'tirã masãrẽ yu'ruocārã niwã.

Pedro quẽ'rã bu'iri da'reri wi'ipu duji'cãrã wijaa'que ni'i

¹⁷ Na tojo weecã tã'orã, pa'ia wiogu, cũ me'rãcjãrã saduceo masã Jesú besecúú'cãrãrẽ uorã, pũrõ uacārã niwã. ¹⁸ Tojo weerã Jesú besecúú'cãrãrẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipu miaa, sãrõcãrã niwã. ¹⁹ Wiorã narẽ tojo weemicã, ti ñamita Õ'acũrẽ wereco'tegu u'musecjũ na nirĩ tucũpu bajuacu niwĩ. Bajua, na wiorã bi'aca sopere pão, a'tiro nicu niwĩ:

—Wijaaya. ²⁰ Õ'acũ wi'ipu masãrẽ wererã wa'aya. “Mũsã Jesure ãjõpeorã, cũ me'rã catinu'cũrãsa'a”, ni wereya narẽ, nicu niwĩ Õ'acũrẽ wereco'tegu.

²¹ Cũ tojo nĩca be'ro na bu'iri da'reri wi'ipu nĩ'cãrã wijaa wa'acãrã niwã. Ape namu

bo'reacã Õ'acũrẽ wereco'tegũ ní'caronojõta Õ'acũ wi'ipũ wererã wa'acãrã niwã. Na topũ wereri cura pa'ia wiogũ, tojo nicã cũ me'rãcãrã nipe'tirã judío masã wiorãrẽ nerẽdutiãrã niwã. Na nerẽpe'tica be'ro surarare “Narẽ pijirã wa'aya marĩ ñamica'a bi'adũpo'cãrãrẽ”, nío'ocãrã niwã. Na wijaa'quere masíticãrã niwã.

²² Na tojo nicã tũ'orã, surara narẽ pijirã wa'acãrã niwã na bi'adũpoca wi'ipũ. Ti wi'ipũ sãjãa, na nica tucũrẽ pão, ï'acãrã nimiwã. Ne marĩcãrã niwã. Na marĩcã ï'a, narẽ bocati, wiorãpũre wererã wa'acãrã niwã. ²³ Wiorã tiro eja, “Ne marĩama. Añurõ bi'aca tucũ nimiapũ. Ti sope co'terã quẽ'rã añurõ co'temiama. Na tojo weemicã, ùsã ti sopere pão ï'acã, ne ni'cũ marĩami”, ni werecãrã niwã surara wiorãpũre.

²⁴ Na tojo ni werecã tũ'orã, pa'ia wiorã, Õ'acũ wi'i co'terã surara wiogũ pũrõ wãcũque'ticãrã niwã.

—¿De'ro wa'apariba narẽ? nicãrã niwã.

²⁵ Na wijaa'quere wãcũrĩ cura ni'cũ Õ'acũ wi'ipũ ní'cũ pa'ia wiorã tiropũ etagũ, narẽ werecu niwĩ:

—Sõ'onícãrã bu'iri da'rieri wi'ipũ ní'cãrã Õ'acũ wi'ipũ masãrẽ bu'erã weeama, ni werecu niwĩ.

²⁶ Cũ werecã tũ'orã, surara wiogũ ãpẽrã surara me'rã Jesú besecũú'cãrãrẽ ñe'erã wa'acãrã niwã. Narẽ ñe'erã, masã ùsãrẽ ùtãperi me'rã narẽ ma'írã doqueri nírã, ne mejẽcã weeticãrã niwã. ²⁷ Be'ro narẽ wiorã

decopu miaa, topu sãjãejacã, pa'ia wioġu narẽ nicu niwĩ:

28 —Ûsã musãrẽ Jesú ye quetire bu'edutitimiapu. Tere “Bu'erã wa'aya”, ne nitiapu. Ûsã musãrẽ tojo dutítimicã, nipe'tiropu Jerusalẽpure musã bu'ese se'sa wa'a'a. Musã masãrẽ tojo ni bu'ecã, “Jesú na ye bu'irita wẽrĩpĩ”, ni wãcũrãsama ùsãrẽ. Na tojo ni wãcũcã ùarã weesa'a, nicu niwĩ pa'ia wioġu narẽ.

29 Tojo nicãta, Pedro, ãpẽrã cũ me'rãcjãrã cũrẽ yu'ticãrã niwã:

—Wiorã dutise yu'ruoro Õ'acũ ye pe'ere nemorõ weeroa'a. Ûsã musã dutiro wéerã, Õ'acũ dutiro pe'ere weetibosa'a.

30 »Õ'acũ marĩ ñecũsumma wioġu Jesú wẽrĩ'cupure, musã curusapu paabi'pe wẽjẽduti'cure masõcu niwĩ. 31 Masõtoja, u'musepu cũ tiro wioġu dujiri cũmurõpu miimujãcu niwĩ. Cũrẽ topu miimujãgũ, marĩrẽ yu'ruo'cure marĩ wioġu niato ni, sõrõcu niwĩ. Tojo weegu marĩ judío masãrẽ marĩ ña'arõ weeseti'quere bujaweticã, marĩrẽ acoboġusami. 32 Ûsã Õ'acũ tojo wee'quere werecusiari masã ni'i. Ûsã Espiritu Santure cuoyurã, cũ me'rã Õ'acũ tutuasere wee'õapu masãrẽ. Nipe'tirã Õ'acũ dutiro weerãrẽ Espiritu Santure o'õġusami, ni werecãrã niwã Pedro quẽ'rã.

33 Cũ tojo nicã tu'orã, wiorã pe'e uputu waro uacãrã niwã.

—Ma. ã'rãrẽ wẽjẽrã marĩ, nicãrã niwã.

Cũ me'rãcjãrã wiorãrẽ Gamalie were'que ni'i

³⁴ Ni'cũ fariseo masũ Gamalie wãmetigu wiorã me'rã na nerẽrõputa nicu niwĩ. Moisé oja'quere masãrẽ bu'egu nicu niwĩ. Masã cãrẽ “Añugũ nimi”, ni wãcũcãrã niwã. Wiorã Jesú besecúú'cãrãrẽ na “Wějãrã” nicã tu'ogu, Gamalie wã'cãnu'cã, “Ã'rãrẽ pijiwijaaniña yu-jupu”, nicu niwĩ. Æpẽrã wiorãrẽ na tu'otiro apeyenojõ wereguti nígu, tojo nicu niwĩ. ³⁵ Na wijáaca be'ro topu nirã wiorãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Añurõ wãcũña musã narẽ weesĩrĩsere. ³⁶ Tĩ namupure ni'cũ Teuda wãmetigu “Yu'u wioqu ni'i”, ni wãcũcu nimiwĩ. Cuatrocientos masã cũ bu'esere sirutucãrã niwã. Be'ro cãrẽ Æpẽrã wějẽcõ'acã'cãrã niwã. Cãrẽ wějẽca be'ro cũ me'rã nimi'cãrã no'o uaro wa'astepe'tia wa'acãrã niwã. Tojo weéca be'ro cũ bu'emique pe'tia wa'acaro niwũ. ³⁷ Be'ro wioqu masãrẽ ba'paqueori cura apĩ Juda wãmetigu Galileacjũ nicu niwĩ. Cũ quẽ'rãrẽ pãjãrã masã cũ bu'esere sirutucãrã nimiwã. Be'ro cãrẽ tja Æpẽrã wějẽcõ'acãrã niwã. Cãrẽ wějẽca be'ro cũ yarã nimi'cãrã wa'astepe'tia wa'acãrã niwã mejãrõta tja. ³⁸ Yu'u tojo weegu musãrẽ tojo wa'a'quere were'e. Sõjã pũricãrẽ ña'arõ weeticã'ña. Narẽ du'ucã'ña. Na bu'ese na wãcuse me'rã bu'ecã, pe'tia wa'arosa'a Teuda, Judare wa'a'caronojõta. ³⁹ Õ'acũ dutiro me'rã na bu'ecã pũricãrẽ, musã ne põtẽosome. Tojo weerã musã narẽ wějãrã, Õ'acũrẽ yu'ranu'cãrã weebosa'a. Tojo weerã du'uya

narē, ni werecu niwĩ Gamalie wiorārē.

40 Cũ tojo nisere tu'orā, “Jau. Ā'rĩ marĩrē diacjũta ucũmi”, ni wācũcārā niwā. Be'ro Pedro quē'rārē pijiocārā niwā tja. Na topu sājāejacā ĩ'arā, wiorā surarare tārāduticārā niwā. Tārātoja, “Jesú ye quetire ne apaturi werenemoticā'ña”, nicārā niwā. Nitoja, narē du'uwĩrōcā'cārā niwā.

41 Na wiorā tiropu ní'cārā wijaa, a'merĩ ucũcārā niwā:

—Ō'acũ marĩrē “Jesú ye quetire wereya” nicā, añu ni'i. Tojo weerā wiorā na tārāmicā, marĩ añurō e'catise me'rā ni'i, nicārā niwā.

42 Wiorā narē bu'edutitimicā, Ō'acũ wi'ipu, wi'seripu Jesú nipe'tirārē yu'ruogu nimi nisere bu'enu'cũcā'cārā niwā.

6

Jesú besecú'cārā narē weetamuajārē be-se'que ni'i

1 Be'ro siape me'rā pājārā waro judío masā Jesure ějōpeocārā niwā. Na me'rā ape di'tacjārā griego ye ucūrā nicārā niwā. Ti di'tacjārā waro pe'e Judeacjārā hebreo yere ucũcārā niwā. Na pājārā Jesure ějōpeonemori cura náta tja du'sasocārā niwā ba'ase etise me'rā. Tojo weerā griego ye ucūrā hebreo ye ucūrārē a'tiro nicārā niwā:

—Musā umucorinucũ ba'ase etirā, musā yarā wapewia numia pe'ere ba'ase pacase o'orā niapu. Ūsā yarā numia pe'ere o'majācā o'orā niapu, nicārā niwā.

2 Na tere du'sasocã tu'orã, Jesú besecúú'cãrã nipe'tirã Jesure êjõpeorãrẽ nerêduticãrã niwã. Nerêtojaca be'ro narẽ a'tiro ni werecãrã niwã:

—Ûsã ba'ase etirã, Jesú ye queti pe'ere weretibosa'a. Ûsã tere weredu'ucã, ña'a nibosa'a. 3 Tojo weerã umua ba'ase etiajãrẽ musã wa'tero nirãrẽ beseya. Siete beseya añurõ masĩrãrẽ, Espiritu Santu dutiro weenu'cũrãrẽ. Masã “Náta nima añurã” nino'rãrẽ beseya. Musã bese'cãrãrẽ ba'ase etirã sõrõno'rõsa'a. 4 Tojo weerã ùsã pe'e ñubuenú'cũ, Jesú ye quetire bu'enu'cũcã'rãsa'a, nicãrã niwã.

5 Masã na tojo nicã tu'orã, “Añu'u majã”, ni wãcũcãrã niwã. Tere wãcũtoja, besecãrã niwã Estebare. Cũ añurõ Õ'acũrẽ êjõpeogu, Espiritu Santu tutuasere cuoyu'ruyu nicu niwĩ. Æpẽrãrẽ mejãrõta cũ weronojõ nirãrẽ besecãrã niwã. Na a'tiro wãmeticãrã niwã: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás Antioquíacjũ. Cũ judío masũ nitimigũ, na weronojõ êjõpeosetigu nicu niwĩ. Æ'rãrẽ besecãrã niwã.

6 Narẽ besetoja, “Æ'rãrẽ beseapu” ni, Jesú cũ besecúú'cãrã tiropu miacãrã niwã. Narẽ na da'ratje cjasere sõrõrã, na dupopare ñapeo, Õ'acũrẽ sãribosacãrã niwã.

7 To be'ro nipe'tiropu Jesú ye queti se'sa wa'acaro niwũ. Pãjãrã Jerusalécjãrã cũrẽ êjõpeonemocãrã niwã. Pa'ia quẽ'rã pãjãrã êjõpeocãrã niwã.

Estebare weresã, wiorã tiropu cûrẽ mi-a'que ni'i

⁸ Estebare Õ'acũ añurõ weetamucu niwĩ. Tojo weegu cũ Õ'acũ tutuaro me'rã pãjãrã dutitirãrẽ yu'rũo, peje añuse weel'onemocu niwĩ masã wa'teropure.

⁹ Cũ tere weecã ï'arã, cûrẽ ãpẽrã judío masã ï'atu'ticãrã niwã. Cûrẽ ï'atu'tirã ni'cãrẽrã ni'cã wi'i judío masã nerẽrĩ wi'i Libertado wãmetiri curuacjãrã nicãrã niwã. Na ãpẽrãrẽ da'rawã'ñaco'terã wija'cãrã nicãrã niwã. ãpẽrã cûrẽ du'sasowã'cõrã Cirenecjãrã, Alejandriacjãrã, Cilicia di'tacjãrã, Asia di'tacjãrã na me'rã nicãrã niwã. ¹⁰ Cûrẽ na tojo weecã, Espíritu Santu cũ ucũcã, Estebare peje masise o'ocu niwĩ. Tojo weerã na cũ me'rã ne ucũ põtëoticãrã niwã.

¹¹ Be'ro na cũ me'rã ucũ põtëoti, masã ï'atiropu ãpẽrã masãrẽ niyeru wapaye, nisoodutio'ocãrã niwã:

—“Esteba marĩ ñecũ Moisé cũ duti'quere ña'arõ ucũami. Õ'acũ quẽ'rãrẽ ña'arõ ucũami”, ni wereya masãpure, nicãrã niwã.

¹² Na wapaye nisoodutio'o'cãrã masãpure wa'a, werecãrã niwã na ní'caronojõta. Tere werecã tu'orã, masã pe'e queoro ëjõpeocãrã niwã. Tojo weerã nipe'tirã masã, ãpẽrã judío masã bucãrã, Moisé oja'quere bu'eri masã Esteba me'rã pũrõ uacãrã niwã. Na uacã ï'arã, narẽ uarosãjãcã wee'cãrã maata cûrẽ ñe'e, pa'ia wiorã tiropu miacãrã niwã. ¹³ Na tiropu etarã, ãpẽrã masãrẽ mejãrõta nisoodutio'ocãrã niwã tja.

—Ā'rĩ Ō'acũ wi'i pajiri wi'ire ña'arõ ucũami. Moisé cã duti'que quẽ'rãrẽ tojota niami. ¹⁴ Apeye “Jesú Nazarecjũ ti wi'i Ō'acũ wi'ire cõ'agũsami”, niami. “Moisé marĩrẽ weedutigũ cũu'que quẽ'rãrẽ ducayugũsami”, niami, nisoocãrã niwã wiorãrẽ.

¹⁵ Na tojo nicã tu'orã, wiorã Estebare pũrõ ĩ'acãrã niwã. Na cũrẽ ĩ'acã, cũ ya diapoa asistea wa'acaro niwũ. Ō'acũrẽ wereco'tegũ u'mũsecjũ weronojõ bajuri diapoa wa'acaro niwũ.

7

Esteba wiorãrẽ were'que ni'i

¹ Estebare na ĩ'arĩ cura pa'ia wiogu sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Mu'urẽ diacjũ nise me'rãta weresãti? nicũ niwĩ.

² Cũ tojo nicã, Esteba yu'ticũ niwĩ:

—Acawererã, yu'ure tu'oya. Ō'acũ añurõ asistegũ, nipe'tise masĩyu'ruagũ marĩ ñecũ Abrahãrẽ ucũcũ niwĩ Mesopotamia caldea masã nirõpũ. Harã wãmetiri macãpũ wa'ase duporo cũrẽ ucũcũ niwĩ. ³ A'tiro nicũ niwĩ: “A'ti di'tare, mu'u acawererãrẽ wijayá. Wa'aya yu'u mu'urẽ di'ta wereatjopũ”, nicũ niwĩ.

⁴ Tojo nicã tu'ogu, cũ acawererã caldeo masã ye di'tapũ ní'cũ wija, Harãpũ macãrĩ wa'acũ niwĩ. Topũ ni, be'ro Abrahã pacũ wẽrĩa wa'acũ niwĩ. Cũ pacũ wẽrĩca be'ro Ō'acũ cũrẽ wijaduticũ niwĩ tja, a'ti di'ta Judea marĩ nirõrẽ a'tidutigũ. ⁵ Cũ a'topũ etacã, cũrẽ

ne cã'rõacã di'ta o'oticu niwĩ yujupu. O'otimigũta, “Be'ropu mu'u ye, mu'u pãrãmerã nituriarã ye di'ta nirõsa'a”, nicu niwĩ. Õ'acũ tojo nícaterore Abrahã ne ni'cũ põ'rãmarĩcu niwĩ.

⁶ Õ'acũ cãrẽ apeye ninemocu niwĩ tja: “Mu'u pãrãmerã nituriarã ape di'tapu nirãsama yujupu. Cuatrocientos cã'marĩ ti di'tacjãrã peorã nirãsama. Narẽ da'raduti, tãrãperãsama.

⁷ Yu'u narẽ tojo weecã, ti di'tacjãrãrẽ bu'iri da'regusa'a. Narẽ da'retoja, mu'u pãrãmerã nituriarã ti di'tapu ní'cãrã wija, yu'ure a'topu ñubuepeorã a'tirãsama”, nicu niwĩ Õ'acũ.

⁸ Cũ tojo nica be'ro Abrahãrẽ a'tiro weeduticu niwĩ: “Nipe'tirã umuarẽ na õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'aña. Musã a'tiro wéerã, yu'ure ï'orãsa'a musã ëjõpeosere”, nicu niwĩ Õ'acũ. Tojo weegu Abrahã cã macũ Isaare ni'cã semana cã bajuaca be'ro cã õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'acu niwĩ. Isaa quẽ'rã cã macũ Jacore tojota weecu niwĩ. Jacob mejãrõta weecu niwĩ cã põ'rã docere. Õ'acũ duti'caronojõta weecãrã niwã, ni werecu niwĩ Esteba.

⁹⁻¹⁰ »Jacob põ'rã marĩ ñecũsumua na acabiji Joseré uorã, ãpẽrã masãrẽ da'raco'teacju niato nírã duacãrã niwã. ã'rã duu'cãrãta tja ãpẽrãpure Egiptocjãrãrẽ duaturiacãrã niwã. Na duaca be'ro cã pi'etisetirinucũ Õ'acũ cãrẽ weetamunu'cũcã'cu niwĩ. Cãrẽ weetamugũ, peje masise o'ocu niwĩ. Faraõ Egipto di'ta wioгу cãrẽ tu'sayu'ruacu niwĩ. Tojo weegu cã docacjũ wioгу sõrõcu niwĩ. Apeyere faraõ cã

ya wi'i cjase da'rase wiogu sōrōcu niwī.

11 »José topu wiogu nirī cura nipe'tiro Egiptopure ba'ase pe'tia wa'acaro niwū. Cū acawererā, marī ñecūsūmua nirōpu Canaápu quē'rārē pe'tia wa'acaro niwū. Te pe'tica be'ro masā te di'tapu nirā uputu ujaboacārā niwā. Marī ñecūsūmua Abrahā pārāmerā quē'rārē ne ba'ase marīcaro niwū. 12-13 Be'ro Jacob “Egiptopu ba'ase duase niaporo” nicā tu'ogu, cū pō'rārē “Duurā wa'aya”, nío'ocu niwī. Cū tojo nicā tu'orā, Egiptopure ne wa'arā weecārā niwā. Topu eta, ba'ase duu, na ya wi'ipu tja majāmitojati a'titicārā niwā. Be'ro na te ba'ase na duu'quere ba'ape'o, apaturi duurā wa'acārā niwā mejārōputa tja. Titare majā na etacā, José “Yū'u musā acabiji ni'i musā dua'cu”, ni werecu niwī cū ma'misūmarē. Be'ro faraō quē'rā “Ā'rā José ma'misūmua niama” nicā tu'ocu niwī. 14 To be'ro José cū ma'misūmua me'rā queti o'ócu niwī cū pacupure. “Marī pacu, nipe'tirā marī acawererā macārī a'tiato a'topu”, nío'ocu niwī narē. Cū acawererā pe'e setenta y cinco nicārā niwā. 15 Cū uocā tu'ogu, Jacob cū pō'rā me'rā José tiropu wa'arā, Egiptopure bu'acārā niwā. Topu nígūta, na pacu Jacob wēria wa'acu niwī. Cū pō'rā marī ñecūsūmua cū weronojōta wēripe'tidija wa'acārā niwā. 16 Be'ropu na ō'arirē yaarā wa'arā Siquem wāmetiri macāpu miacārā niwā. Abrahā cū Hamor pō'rārē ūtā tuti dúuca tutipu cū mijirē yaa'caroputa narē sīosōrōcūuocārā niwā.

17 »Ō'acū toduporopu Abrahārē nicu niwī:

“Mu'u pârãmerã nituriarãpu ape di'tapu ní'cãrã a'ti di'ta Canaápu tojatirãsama tja.” Cũ tojo ní'que ejatji duporoacã Egiptopu ní'rã, marĩ ñecũsumua pârãmerã pãjãrã masãputinemocãrã niwã. ¹⁸ Egiptopure na nicã, apĩ wiogu sãjãcu niwĩ tja. Joseré duporopu wẽrica be'ro niyucã, ne masiticu niwĩ. ¹⁹ Cũ marĩ ñecũsumua pãjãrã na masãputicã ñ'a, narẽ ña'abutiario wepecu niwĩ. Na põ'rã ne bajua'cãrã umuarẽ wẽriato nígũ aperopu cõ'adutimujãcu niwĩ. ²⁰ Cũ narẽ tojo dutiri cura Moisé bajuacu niwĩ. Cũ añubutiaguacã nicu niwĩ. Cũ pacusumua i'tiarã mujipũ na ya wi'ipure cũrẽ masõcãrã niwã. ²¹ Be'ro na cũrẽ wẽjẽrĩ ní'rã, diapu po'ocãrã niwã. Na po'oca be'ro Faraõ macõ cũrẽ ñ'abocaco niwõ. Ñ'aboca, miimajãco niwõ co ya wi'ipu. Topu co macũrẽ weronojõ cũrẽ masõco niwõ. ²² Cũ ti wi'ipu bucua, nipe'tise Egiptocjãrã na bu'esere bu'ecu niwĩ. Cũ masise me'rã ucũ, nipe'tisere añurõ weecu niwĩ.

²³ »Be'ro Moisé cuarenta cũ'marĩ cuogu, cũ acawererã tiropu sijagu wa'acu niwĩ. ²⁴ Topu ejagu, ni'cũ Egiptocjũ cũ acaweregure paacã ñ'acu niwĩ. Cũ tojo weecã ñ'agũ, cũrẽ a'megũ, Egiptocjũrẽ paawẽjẽcã'cu niwĩ. ²⁵ Cũ basu Moisé pe'e a'tiro ni wãcũcu niwĩ: “Yu'u me'rãta Õ'acũ yu'u acawererãrẽ na a'ti di'tacjãrã peorã nisere wijacã weegusami. Yu'ure na a'tere masĩsama”, ni wãcũcu nimiwĩ. Cũ acawererã pe'e cũ weronojõ wãcũticãrã

niwã.

²⁶ »Ape numu cũ na tiropu wa'acu niwĩ tja. Topu ejagu, ãpẽrã puarã cũ acawererã a'mequẽcã ã'acu niwĩ. Narẽ bosamigũ "Acawererã, tocã'rõta a'mequẽdu'uya. ¿De'ro weerã tocã'rõ a'mequẽti ni'cũ acawererã nimirã?" nicu niwĩ.

²⁷ »Cũ tojo nicã tu'ogu, apĩrẽ uputu paa'cu pe'e Moisére tuuquenu'cõcu niwĩ. "¿Noa mu'urẽ ãsã wiogu 'Narẽ besegu wa'aya', nío'oati? ²⁸ ¿Mu'u yu'ure wẽjẽsĩ'rĩsari tja ñamica'a mu'u Egiptocjũrẽ wẽjẽ'caronojõta?" ni ye'sucu niwĩ.

²⁹ »Cũ tojo nicã tu'ogu, Moisé, ã'rã yu'ure tere masĩpe'titojasama nígũ, uiwã'cã wa'acu niwĩ. Be'ro ape di'tapu Madiã wãmetiropu du'tiwã'cãcu niwĩ. Topu omocã du'te, nicã'cu niwĩ. Puarã umua põ'rãticu niwĩ.

³⁰ »Madiã di'tapure cuarenta cũ'marĩ nicu niwĩ. Cũ ticuse cũ'marĩ níca be'ro ni'cã numu yucu marĩrõ ãrũgũ Sinaí wãmeticju tiropu ã'awã'cãcu niwĩ. Topu wa'acã, ni'cã siti yucusiti ãjũcã ã'acu niwĩ. Ti pecame'e ãjũrĩ põ'rã decopu Õ'acũrẽ wereco'tegu weronojõ bajugu bajuacu niwĩ. ³¹ Cũ ti siti ãjũcã ã'agũ, ã'amarĩa wa'acu niwĩ. "¿De'ro weero tojo wa'amitito?" ni, pu'toacãcure ã'agũ wa'acu niwĩ. Pu'toacã ejacã, Õ'acũ ti me'e wa'teropu nigũ cũrẽ ucũcu niwĩ: ³² "Yu'u Õ'acũ ni'i. Mu'u ñecũsumua Abrahã, Isaa, Jacob na wiogu ni'i", nicu niwĩ. Tojo ucũcã tu'ogu, uputu ui, narãsãcu niwĩ. Uigu, ã'adu'ucã'cu niwĩ ti me'erẽ.

33 »Be'ro cãrẽ ucũnemocu niwĩ tja: “Yu'u a'tota ni'i mu'u tirota. Tojo weegu mu'u sãñase sapatore tuweeya. Mu'u tere tuweegu, ï'ogũsa'a yu'ure mu'u ejõpeosere. 34 Yarã masã Egiptopu nirârẽ na uputu pi'eticã ï'apu. Na caricũcã tu'oapu. Tojo weegu mu'urẽ Egiptopu o'ógutigu wee'e tja narẽ yu'ruoacju”, ni werecu niwĩ Ô'acũ Moisére.

35 »Ã'rĩ Moiséreta marĩ ñecũsumua teerã, a'tiro nicãrã niwã: “¿Noa mu'urẽ ãsã wiogu, 'Narẽ besegu wa'aya', nio'oati?” nicãrã niwã. Marĩ ñecũsumua tojo nimicã, Ô'acũ pe'e Moisére narẽ yu'ruoacju, narẽ duti-acju sõrõcu niwĩ. Pecame'e siti ãjũ'caro bajua'cuta Moisére yu'ruotamucu niwĩ marĩ ñecũsumuarẽ. 36 Cũ Egiptopu nígũ, pa-jiri maa Aco sõ'arĩ maapu nígũ, Ô'acũ tutuaro me'rã peje wee'ocu niwĩ. Tojo weegu cũ acawererã Egiptopu ní'cãrãrẽ apeye di'tapu su'ori miiwijacu niwĩ. Cuarenta cũ-marĩ yucu marĩrõ, masã marĩrõpu na wa'acã, Ô'acũ tutuaro me'rã wee'onu'cũcã'cu niwĩ. 37 Moiséta marĩ ñecũsumuarẽ a'tiro werecu niwĩ: “Ô'acũ be'ropu ni'cũ o'ógusami cũ ye queti wereacjare. Yu'ure o'ó'caro weronojõta cãrẽ o'ógusami. Cũ quẽ'rã marĩ acaweregu nigũsami”, nicu niwĩ. 38 Marĩ ñecũsumua na yucu marĩrõpu nicã, Moisé na me'rã nicu niwĩ. Topu ãrũgũ Sinaí wãmeticjupu Ô'acũrẽ wereco'tegu bajua, cãrẽ were'quere narẽ wereturi-acu niwĩ. Marĩ quẽ'rã cũ wereturia'quepuresa cuo'o. Te tojo ninu'cũcã'rõsa'a. Ne pe'tisome.

39 »Moisé tere weremicã, marĩ ñecũsumua ne ějõpeoticãrã niwã. Na cũ weresere tu'osi'rĩtirã, "Majãmitojaa wa'arãti Egiptopu tja", ni wãcũcãrã niwã. 40 Tojo wãcũrã, Moisé apaturi cũ ũrũgũpu mujãca be'ro cũ ma'mi Aarõrẽ a'tiro nicãrã niwã: "Sõ'onícũ marĩrẽ Egiptopu ní'cãrãrẽ miiti'cũ waro cuarenta numũrĩ yu'ru'u cũ bajutiro. ¿De'ro wa'apari cãrẽ? Marĩ ne masĩtisa'a." Tojo weerã cũ ma'mi Aarõrẽ nicãrã niwã: "Ûsã ějõpeoatje queosere yeebosaya. Marĩ duporo wuamũ'tãrãsama. Na marĩ wa'atji ma'arẽ ĩ'orãsama", nicãrã niwã. 41 Na tojo nicã tu'ogu, Aaró na duti'caronojõta ni'cũ wecu wĩ'magũ queose da'recu niwĩ. Be'ro cũrẽ ějõpeorã, ecarãrẽ wẽjẽ ũjũamorõ, ñubuepeocãrã niwã. Tojo nicã na yee'cureta bosenuũ wee, e'catipeocãrã niwã. 42 Na tojo weecã ĩ'agũ, Õ'acũ na uaro weeato ní'gũ na me'rã ní'cũ cõ'acã'cũ niwĩ. Tojo weerã na no'o uaro ñocõarẽ, mujĩpũarẽ ějõpeocãrã niwã. Tojo na wee'quere Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã a'tiro ni ojacãrã niwã:

Õ'acũ a'tiro nicũ niwĩ:

"Musã yu'u pe'ere yucu marĩrõpũre cuarenta cũ'marĩ ní'ã, ne ecarãrẽ wẽjẽ ñubuepeotiwũ.

43 Apĩ Moloc wãmetigu cũ queosere ějõpeorã su'ti caseri wi'i me'rã yoowã'cãwũ.

Apĩ Refán ñocõawũ musã yee'cũ quẽ'rãrẽ ějõpeorã tojota weewũ.

Ã'rãrẽ musã basuta yee ějõpeowũ.

Yu'u pe'ere ne ějõpeotiwu.

Musã yu'ure ějõpeoti'que bu'iri ãpêrã masãrẽ
 musãrẽ ñe'e miaduticã weeguti yoaro
 Babilonia wãmetiri macã yu'rũropu",
 nicu niwĩ Õ'acũ, ni ojacãrã niwã Õ'acũ
 ye queti wererã.

⁴⁴ Esteba wiorãrẽ werenemocu niwĩ apeye
 Õ'acũ wi'i cjasere:

—Marĩ ñecũsumua na yucu marĩrõpu níã,
 ni'cã wi'i Õ'acũrẽ ñubuepeori wi'i, cũ diez
 duti'quere nũrõrĩ wi'ire cũocãrã niwã. Ti wi'i
 wa'icũrã caseri me'rã na wéeca wi'i nicaro
 niwũ. “Tojo bajuri wi'i weeya”, Õ'acũ cũ
 Moisére duti'caronojõta queoro weecãrã niwã.

⁴⁵ Na wẽrĩca be'ro ãpêrã cõtوريا sirutucãrã
 niwã ti wi'ire tja. No'o na wa'aro miamũjãcãrã
 niwã. Be'ro Josué Moisé wẽrĩca be'ro a'ti di'ta
 Canaápu a'tigu, narẽ ti wi'ire su'ori miiticu
 niwĩ. Na a'topu a'ticã, Õ'acũ a'ti di'tacjãrãrẽ
 judío masã nitirãrẽ cõ'aõ'omũjãcu niwĩ. Na
 wa'awe'o'quepare nicãrã niwã. Yoacã ti wi'ipu
 Õ'acũrẽ ějõpeocãrã niwã téé Davi cũ wioqu
 sãjãca be'ropu. ⁴⁶ Davi ape wi'i weesĩ'rĩmicu
 niwĩ. Õ'acũ tu'sayu'ruano'gũ a'tiro nicu niwĩ:
 “Mu'u yu'u ñecũ Jacob ějõpeo'cu ni'i. Mu'urẽ
 añurĩ wi'i, pajiri wi'i weebosasĩ'rĩsa'a mu'u
 niatji wi'ire”, nicu niwĩ Õ'acũrẽ. Cũ tojo
 weesĩ'rĩ'cu nimigũ, ti wi'ire weeticu niwĩ.

⁴⁷ Cũ macũ Salomó pe'e weecu niwĩ ti wi'ire.

⁴⁸ Õ'acũ tutuayu'rugũ ni'cã wi'i, masã wéeca
 wi'ipu dia'cũ nímasĩtisami. Õ'acũ ye queti

weremu'tãrĩ masũ duporocjũpũ a'tiro ni ojacu niwĩ Õ'acũ cũ ucũ'quere:

49 “Yũ'u nipe'tiropũ ni'i.

Û'muse, a'ti di'ta yũ'u wee'quere yũ'uta duti'i.

Tojo weegũ yũ'u masã wééca wi'ipũ dia'cũ nímasĩtisa'a.

50 Yũ'u basuta nipe'tise a'tere weewũ, nicu niwĩ Õ'acũ”, ni ojacu niwĩ Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ.

51 Be'ro Esteba narẽ nicu niwĩ tja:

—Musã Õ'acũ dutisere yũ'rũnũ'cãyũ'rua'a. Cũrẽ masĩtirã weronojõ cũ weresere ne tu'osi'rĩwe'e. Musã ñecũsumua wee'caronojõta Espĩritu Santu dutisere weesi'rĩwe'e.

52 Na nipe'tirã Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masãrẽ pi'etise o'ocãrã niwã. Æpẽrãrẽ marĩrẽ yũ'ruogũ a'tiatjere weremu'tãrãrẽ wẽjẽcã'cãrã niwã. Na tojo nino'cureta cũ a'ticã, musã Æpẽrãrẽ wia, cũrẽ wẽjẽdutiwũ. 53 Musãrẽ Õ'acũ cũrẽ wereco'terã me'rã cũ dutisere o'ócũ niwĩ. Tere o'ono'cãrã nimirã, musã yũ'rũnũ'cãyũ'rua'a, ni tu'ticu niwĩ narẽ Esteba.

Estebare ãtãperi me'rã doquewẽjẽ'que ni'i

54 Cũ tojo nicã tu'orã, wiorã upũtu uayũ'rua wa'acãrã niwã. 55 Esteba pe'e Espĩritu Santu cuoyũ'ruatjãgũ, ã'musepũ ï'amorõ, Õ'acũ cũ añurõ asistegũre ï'acu niwĩ. Jesú quẽ'rãrẽ ï'acu niwĩ cũ pacũ diacjũ pe'e nu'cũgũrẽ.

56 Cũ narẽ ì'agũ, “Jãa, ì'aña. Ʋ'muse pãrĩcã ì'a'a. Jesú, Õ'acũ macũ masũ weronojõ up-utigu cũ diacjũ pe'e nu'cũgũrẽ ì'a'a”, nicu niwĩ Esteba.

57-58 Na cũ tojo nicã tu'orã, uputu caricũ tu'osĩrĩtirã, o'meperi da'rabi'acãrã niwã. Cũ pu'to ni'cãrõ me'rã omaeja, ñe'e, cũrẽ miacãrã niwã ti macã sumutopu. Cũrẽ doquewẽjërãti nĩrã, su'ti bu'icjase na sãña'quere tuwee, Saulo wãmetigure co'tedutirã o'ocãrã niwã. Tere tuwee o'otojanu'cõ, cũ Estebare ùtãperi me'rã doquecãrã niwã. 59 Na tojo weecã, Õ'acũrẽ a'tiro ñubuecu niwĩ:

—Jesú, yu'u wiogu, yu'u wẽrĩgũti wee'e. Yu'u ejeripõ'rãrẽ ñe'eña, nicu niwĩ.

60 Be'ro buruque'a, pũrõ caricũrõ me'rã nicu niwĩ tja:

—Wiogu, acobojoya ã'rãrẽ yu'ure na tojo weesere. Cũ tojo níca be'ro wẽrĩa wa'acu niwĩ.

8

Saulo Jesure ãjõpeorãrẽ ña'arõ weenu'cã'que ni'i

1-2 Saulo na Estebare doquewẽjẽcã ì'agũ, “Añurõ wéerã, tojo weeama”, ni wãcũcu niwĩ. Æpẽrã umua Õ'acũrẽ ãjõpeori masã Estebare yaacãrã niwã. Cũrẽ yaa, uputu ðujasewã'acãrã niwã. Estebare na wẽjẽca numurëta ãpẽrã Jesure ãjõpeotirã Jesure ãjõpeorã Jerusalëpu nirãrẽ uputu ña'arõ weenu'cãcãrã niwã. 3 Saulo ne ni'cũ Jesure ãjõpeogu marĩato nígu na ye wi'seripu wa'a,

narẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipũ miamũjãcũ niwĩ. Ûmũa, numia nipe'tirãrẽ tojo weecũ niwĩ. Na tojo weecã ï'arã, Jesure ãjõpeorã no'o ñaro du'tistea wa'acãrã niwã Judea di'tapũ, ãpẽrã Samaria di'tapũ. Jesú cũ besecũ'cãrã se'saro tojacãrã niwã Jerusalẽpũre.

Felipe Samariacjãrãrẽ bu'e'que ni'i

⁴ Nipe'tirã du'tistewã'cã'cãrã no'o na wa'aro Jesú ye quetire werewã'cãcãrã niwã. ⁵ Felipe quẽ'rã du'tiwã'cã'cuta Samaria wãmetiri macãpũ wa'acũ niwĩ. Topũ eta, tocjãrã masãrẽ Jesú Õ'acũ bese'cũ nimi nisere werecũ niwĩ. ⁶ Apeye quẽ'rã Õ'acũ tutuaro me'rã narẽ añuse weẽ'ocũ niwĩ. Cũ a'tiro weecã ï'arã, nipe'tirã ti macãcjãrã cũ weresere añurõ tu'otũ'sacãrã niwã. ⁷ Pãjãrã masã wãtĩa sãjãno'cãrã masãpũre nimi'cãrã wãtiãrẽ cõ'awĩrõcã, upũtu caricũwijaacãrã niwã. ãpẽrã pãjãrã sijamasĩtirãrẽ, opa cõ'ñerĩ sjarãrẽ yũ'rũocũ niwĩ. ⁸ Cũ tojo weecã ï'arã, ti macãcjãrã pũrõ e'caticãrã niwã.

Simó yai weronojõ nigũ ye queti ni'i

⁹ Samariapũre ni'cũ Simó wãmetigũ yoacã yai weronojõ nigũ nicũ niwĩ. Cũ tojo weesere Samariacjãrã ï'amariãmũjãcãrã niwã. Cũ basu pe'e “Yũ'ũ tutuayũ'rũagũ ni'i”, nicũ nimiwĩ masãrẽ. ¹⁰ Nipe'tirã ti macãcjãrã wiorã, no'o mejõ nirã cũ weesere ï'atũ'sayũ'rũacãrã niwã.

—Ã'rĩ Õ'acũ weronojõ tutuaro cũogũ nisami, nicãrã nimiwã. ¹¹ Tojo weerã yai yoacã siape

me'rã pejetiri weeĩ'onemocã ì'ayurã, pãjãrã masã cãrẽ ãjõpeonemocãrã niwã.

12 Felipe Samariapure tocjãrãrẽ a'tiro ni werecu niwĩ:

—Õ'acũ cũ dutiro weerã wiogu nimi. Cũ macũ Jesú marĩrẽ yu'ruogu nimi, nicu niwĩ narẽ. Cũ werecã tu'orã, ti macãcjãrã Jesure ãjõpeocãrã niwã. Cãrẽ ãjõpeocã ì'agũ, wãmeyecu niwĩ umua, numiarẽ. ¹³ Simó “Yu'u quẽ'rã Jesure ãjõpeo'o” nicã tu'ogu, Felipe cũ quẽ'rãrẽ wãmeyecu niwĩ. Be'ro Felipe no'o wa'aro Simó sirutucu niwĩ cãrẽ. Felipe Õ'acũ tutuaro me'rã weeĩ'ocã ì'agũ, Simó ì'amariãmujãcu niwĩ.

14 Felipe Samariapu tojo weeri curareta Jerusalẽpu nirã Jesú cũ besecúú'cãrã queti tu'ocãrã niwã Samariacjãrã na Jesure ãjõpeosere. Tere tu'orã, na me'rãcjãrãrẽ Pedro, Juãrẽ ì'adutirã o'ócãrã niwã. ¹⁵ Na topu eta, Jesure ãjõpeori masãrẽ Õ'acũrẽ sãrĩbosacãrã niwã:

—Pacu, ã'rã quẽ'rãrẽ Espiritu Santure o'óya mu'u macũrẽ ãjõpeorãrẽ, ni sãrĩcãrã niwã. ¹⁶ Felipe cũ wãmeyecaterore Espiritu Santure na moocãrã niwã yujupu. Jesure ãjõpeose me'rã dia'cũ wãmeyeno'cãrã niwã. ¹⁷ Pedro, Juã Õ'acũrẽ sãrĩtojarã, Jesure ãjõpeorãrẽ na dupopapu ñapeocãrã niwã. Narẽ ñapeori curata Espiritu Santu napure dijatacu niwĩ.

18 Pedro quẽ'rã na ñapeocã, Espiritu Santu dijatacã weesere Simó ì'acu niwĩ. Tere ì'agũ,

na Espíritu Santure dijatacã wee'quere du-usĩ'rĩgũ, Pedro quẽ'rãrẽ niyeru o'ocũ nimiwĩ.

19 —Yu'ure musã tutuaro cuosere o'oya. Yu'u quẽ'rã dupopapu no'o ñapeorãrẽ Espíritu Santure na cuocã weeguti wee'e, nicũ nimiwĩ.

20 Cũ tojo nicã tu'ogu, Pedro cũrẽ nicũ niwĩ:

—Mu'u Õ'acũ tutuaro o'orore Espíritu Santu ãsã dijatacã weesere niyeru me'rã duuguti ¿ni wãcũmiati? Niwe'e. Mu'u me'rãta niyeru boabata'to. Õ'acũ mu'urẽ bu'iri da'regusami.

21 Mu'urẽ i'agũ, “Mu'u wãcũse diacjũ ni-we'e”, ni i'asami. Tojo weegu ãsã weronojõ Jesú ye quetire masãrẽ mu'u weremasĩtisa'a.

22-23 Yu'u masĩ'i. Mu'u uosebucu, ña'ase weepoyu'ruacu ni'i. Te mu'urẽ du'uta basiotisa'a. Tojo weegu mu'u ña'arõ wãcũsere bujawetiya. Õ'acũrẽ acobojose sãrĩña. Apetero weegu mu'u ña'arõ wãcũ'quere acobojogu acobojobosami, nicũ niwĩ Pedro.

24 Cũ tojo nicã tu'ogu, Simó narẽ nicũ niwĩ:

—Te musã ní'que yu'ure wa'aticã'to nĩrã, musã yu'ure Õ'acũrẽ sãrĩbosaya.

25 Be'ro Pedro quẽ'rã ti macãcjãrãrẽ Jesú cũ weecã i'a'quere, na tu'o'quere werecãrã niwã. Narẽ weretoja, Jerusalẽpu tojaa wa'acãrã niwã. Topu tojaarã, Jesú ye quetire peje macãrĩ Samaria di'tacjãrã na nise macãrĩrẽ weretojaacãrã niwã.

Felipe Etiopíacjũrẽ were'que ni'i

26 Be'ro Felipere ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegu bajua, a'tiro ni werecu niwĩ:

—Jerusalẽ niwã'cãrĩ ma'a, Gaza wãmetiri macã bu'ari ma'apu wa'aya. Ti ma'a yucu marĩrõpu niwã'cãsa'a, nicu niwĩ. ²⁷⁻²⁸ Cũ tojo nicã tu'ogu, Felipe ti ma'apu bu'acu niwĩ. Topu wa'agu, ni'cũ Etiopía wãmetiri di'tacjũrẽ bocaejacu niwĩ. Ti di'ta dutigo Candace wãmetigo wiogo docacjũ, nipe'tise co ye niyerure co'teri masũ nicu niwĩ. Jerusalẽpu Õ'acũrẽ ëjõpeogu eja'cu cũ ya di'ta Etiopíapu dajatojaagu weecu niwĩ. Cũ yawu tũrũpu cabayua wejepju me'rã wa'acu niwĩ. Duporocjũpu Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ Isaía wãmetigu cũ oja'quere bu'esãnacu niwĩ.

²⁹ Cũ tojo weeri cura Espíritu Santu Felipere “Tiwu tirocureacãpu wa'aya”, nicu niwĩ. ³⁰ Cũ tojo nicã Felipe tiwu tiroacãpu omawã'cãcu niwĩ. Cũ tiro ejagu, Etiopíacjũ Isaía oja'quere bu'ecã tu'ocu niwĩ. Tere bu'ecã tu'ogu, “¿Mu'u bu'esere tu'oti?” ni sãrĩtiña'cu niwĩ. ³¹ Cũ pe'e cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Tu'otisa'a. ¿Yu'ure ne wereticã, de'ro wee yu'u masĩbosau? Te'a yu'u me'rã wa'aya. Mujãsjãgũ a'tia yu'ure wereacju, nicu niwĩ. Cũ tojo nicã tu'ogu, tiwupu cũ me'rã mujãsjãacu niwĩ. Be'ro wa'a wa'acãrã niwã.

³² Etiopíacjũ cũ bu'esãña'que Õ'acũ macũrẽ wa'atje nicaro niwũ Isaía cũ a'tiro oja'que:

Masã ovejare wẽjẽrãtirã, cãrẽ miasama na wẽjẽwuaropu.

Ni'cũ masũ quẽ'rãrẽ cũ ne bu'iri moogũ nimicã, tojota weerãsama.

Oveja wĩ'magũ, yuta weerãtirã na poari seecã,
ne utitisami.

Cũ masũ quẽ'rã ye'sutigusami cãrẽ ña'arõ
weecã.

³³ Cũ ña'agũ nigũrẽ weronojõ na cãrẽ yabi
bujirãsama.

Ã'rĩ bu'iri moogũ nimi nígũ, ne ni'cũ cãrẽ
ucũbosasome.

Cũ ya turicjãrã dicuse ña'ase weerãsama cãrẽ.
Te pejere werepe'omasĩtisa'a.

Cũ catiri umuco pe'tia wa'arosa'a a'ti di-
tapure.

Etiopíacjũ a'te oja'quere bu'egu weecu niwĩ.

³⁴ Cũ tere bu'etojanu'cõ, Felipe sãrĩtiña'cu
niwĩ:

—¿Isaía noarẽ ojagu weepari? ¿Cũ basu
pe'e o apĩpure ojagu weepari tojo nígũ? ni
sãrĩtiña'cu niwĩ.

³⁵ Cũ tojo nicã, Felipe cũ bu'e'quenucãrẽ
werecu niwĩ:

—Te oja'que Jesucristore nisĩ'rĩrõ wee'e,
nicu niwĩ. Tere weretoja, be'ro Jesús ye
quetire werenemocu niwĩ tja. ³⁶ Ma'apu
wa'arã, aco nirõpu etacãrã niwã. Tere
ĩ'agũ, Etiopíacjũ Felipe “Jãa, sõ'o aco ni'i.
¿Yũ'ure mu'u wãmeyeta basiosari?” nicu
niwĩ. ³⁷ “Basiocã'sa'a mu'u Jesucristore añurõ
ẽjõpeocãma”, ni yu'ticu niwĩ Felipe.

Etiopíacjũ yu'ticu nimi:

—Yu'u ẽjõpeo'o, Jesucristo Õ'acũ macũ nimi,
nicu niwĩ.

³⁸ Be'ro Etiopíacjũ cabayuare tojanu'cãdu-
ticu niwĩ. Tiware tũrẽcũutoja, na tiwupu

sãña'cãrã aco nirõpu dijacãrã niwã. Topu ñumuwija, Felipe cãrẽ wãmeyecu niwĩ.

³⁹ Cãrẽ wãmeyeca be'ro na ñumunujãrĩ cura wãcũña marĩrõ Felipere Espíritu Santu mii-wã'cãcu niwĩ apesepu. Etiopíacjũ cãrẽ ne apaturi ñ'anemoticu niwĩ. Be'ro pũrõ e'catise me'rã tojaa wa'acu niwĩ majã cũ ya macãpu.

⁴⁰ Felipe Espíritu Santu cãrẽ miáca be'ro maata Azoto wãmetiri macãpu bajuana'cãcu niwĩ. Topu ni, be'ro nipe'tise macãrĩpu were-cusiagu wa'acu niwĩ Jesú ye quetire. Téé Cesarea wãmetiri macãpu wereejacu niwĩ.

9

Saulo ña'agũ ní'cu cũ dũcay'u'que ni'i

¹⁻² Felipe cũ bu'esijari curareta Saulo pe'e Jesure ãjõpeorãrẽ “Narẽ wẽjẽpe'ocã'sĩ'rĩmisa'a”, nicu niwĩ. Cũ ña'arõ weesere ne du'uticu niwĩ. Tojo weegu wa'a, pa'ia wiogure “Yũ'ure papera Damascopu wa'atje cjasere dutio'ori pũrĩrẽ apobosaya. Ti pũrĩrẽ judío masã nerẽse wi'sericjãrã wiorãpure wiaguti wee'e. Jesure ãjõpeorãrẽ umua, numiarẽ no'o yũ'u bocaekarãrẽ ñe'e, miitiguti a'ti macã Jerusalẽpu bu'iri da'reri wi'ipu”, ni sãrĩcu niwĩ. Cũ tere sãrĩcã tũ'ogu, ti pũrĩrẽ pa'ia wiogu cãrẽ apobosacu niwĩ.

³ Cũ ti pũrĩrẽ o'óca be'ro Saulo ãpẽrã me'rã Damasco wa'ari ma'apu wa'a wa'acu niwĩ. Wa'a, Damascopu ejaguti weeri cura wãcũña marĩrõ u'musepu bupo ya'baro weronojõ cũ

tiro asistedijati, añurõ bo'reyua wa'acaro ni-wã. ⁴ Tojo wa'acã, cã yagu cabayu bu'ipũ pesami'cũ nucũcãpũ burudija wa'acũ niwĩ. Topũ cã cũñarĩ cura ni'cũ cãrẽ ucũcã tũ'ocũ niwĩ. Cãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Saulo, ¿de'ro weegu yũ'ure ña'arõ weegu weeti? ni sãrĩtiña'cũ niwĩ.

⁵ Tere tũ'o, Saulo pe'e “¿Noa niti mũ'u?” ni yũ'ticũ niwĩ.

—Yũ'u Jesú, mũ'u ña'arõ weesĩ'rĩ wapagú ni'i. Mũ'u basu pe'e ña'arõ weegu wee'e yũ'ure tojo weesĩ'rĩgũ. ⁶ Wã'cãnu'cãña. Wa'aya macãpũ. Topũ mũ'u ejacã, ni'cũ weregusami mũ'u de'ro weeatjere, nicũ niwĩ Jesú.

⁷ Saulo me'rã wa'a'cãrã quẽ'rã na uputu ucua, ucũmasĩticãrã niwã. Cã ucũsere tũ'ocãrã niwã, tũ'orã pe'e, mejõ Jesú pe'ere ï'aticãrã niwã.

⁸ Be'ro Saulo wã'cãnujã, cã caperire ï'apãacũ nimiwĩ. Ne bajuno'ticũ niwĩ. Tojo weerã cã me'rã wa'a'cãrã Damascopũ cãrẽ tũawã'cãcãrã niwã. ⁹ Topũ cã etãca be'ro i'tia numũ ne caperi ï'aticũ niwĩ. Ne sã'rĩti, ne ba'aticũ niwĩ.

¹⁰ Damascopũre Jesure ãjõpeogu Ananía wãmetigu nicũ niwĩ. Saulore tojo wa'ari curare Ananía cãrĩtimigũ quẽ'ese weronojõ Jesú cã pu'to a'ticã ï'acũ niwĩ. Cãrẽ “Ananía”, pisucũ niwĩ.

—¿De'ro niti, yũ'u wiogu? ni yũ'ticũ niwĩ Jesure.

¹¹⁻¹² Cã tojo nicã, Jesú cãrẽ nicũ niwĩ:

—Diacjũ wãmetiri ma'apu wa'aya. Ti ma'a mu'u wa'aro Juda ya wi'i nisa'a. Cũ ya wi'ipu sãjãa, ni'cũ Tarso wãmetiri macãcjũ Saulo wãmetigure sêritiña'ña. Ni'cãrõacã cũ yu'ure ñubuegu weemi. Yu'u cãrẽ mejẽpu mu'u ti wi'ipu sãjãasere i'otojapu. Mu'u ti wi'ipu sãjãa, cũ dupoare ñapeoapu, apaturi cãrẽ caperi i'adutigu tja. Quẽ'ese weronojõ i'oapu cũ quẽ'rãrẽ mu'urẽ weronojõta, nicu niwĩ Jesú Ananíarẽ.

¹³ Cũ tojo nicã tu'ogu, “Yu'u wiogu, pãjãrã masã quetiwereama cũ Jerusalẽpu nígu mu'urẽ ãjõpeorãrẽ ña'arõ wee'quere. ¹⁴ A'ti macã quẽ'rãrẽ mu'urẽ ãjõpeorãrẽ ñe'egũ a'tiguta weeapu tja pa'ia wiorã na dutio'ori pũrĩ me'rã”, nicu niwĩ Ananía. Te quetire tu'o'cu nitjãgũ, Ananía ne wa'asĩ'riticu nimiwĩ.

¹⁵ Jesú cãrẽ nicu niwĩ:

—Wa'aya. Yu'u cãrẽ yé quetire wereacju besetojapu. Cũ ape di'tacjãrãpure judío masã nitirãrẽ, na wiorãrẽ, judío masã nirã quẽ'rãrẽ yé quetire werecusiagusami. ¹⁶ Tere weregu, uputu pi'etigusami. Yu'u basu pe'e wereguti cãrẽ, nicu niwĩ Jesú Ananíarẽ.

¹⁷ Cũ tojo níca be'roputa Ananía Juda ya wi'ipu wa'acu niwĩ. Topu eta, ti wi'ipu sãjãa, Saulore bocaejacu niwĩ. Cũ dupoapure ñapeo, “Saulo, mu'urẽ yu'u acaweregure weronojõ i'a'a. Jesú mu'urẽ ma'apu a'ticã baja'cu yu'ure o'oami, apaturi mu'u caperi i'ato nígu tja. ‘Espíritu Santu tutuasere cuoato' nio'oami”, ni werecu niwĩ Saulore.

18 Cũ tojo nirĩ cura maata cũ caperipu wa'i nutãrĩ weronojõ bajuse wã'ña'que burustedijacaro niwũ. Tojo wa'acã, añurõ ã'acu niwĩ toduporopu cũ ã'a'caro weronojõta tja. Be'ro cũrẽ wãmeyecãrã niwã. 19 Na tojo wéeca be'roputa ba'a, cũ tutuasere cuocu niwĩ tja. Topure pejeti numurĩacã Jesure ãjõpeorã me'rã Damascopure tojánicu niwĩ yujupu.

Saulo Damascocjãrãrẽ bu'e'que ni'i

20 Damascopu nígu, maata judío masã nerẽse wi'seripu Jesucristo Õ'acũ macũ nimi nisere werecusiagu wa'acu niwĩ.

21 Cũ tojo nicã tũ'orã, nipe'tirã tũ'omarĩa wa'acãrã niwã.

A'tiuro nicãrã niwã:

—Ãrĩ Jerusalẽpu nígu, Jesure ãjõpeorãrẽ ña'arõ weeseti'cuta nimiba. A'ti macãpu quẽ'rãrẽ Jesure ãjõpeorãrẽ ñe'egũ a'tigu weepu Jerusalẽpu narẽ mia, pa'ia wiorãpуре bu'iri da'reduciacu, nicãrã niwã.

22 Saulo Jesucristo Õ'acũ bese'cu nimi nisere wãcütutuario me'rã werecu niwĩ. Cũ tere weregu, queoro Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã oja'quere bu'e'õ, weremũjãcu niwĩ. Tojo weerã Damascocjãrã judío masã “Tojo nima'acu weemi”, nĩmasĩticãrã niwã.

Damascocjãrã Saulore wẽjẽsĩ'rĩmi'que ni'i

23 Yoa wa'acaro niwũ cũ Jesús ye quetire bu'ecusiaro. Be'ro judío masã Saulore wẽjẽsĩ'rĩcãrã nimiwã. 24 Cũ pe'e tũ'ocã'cu niwĩ cũrẽ wẽjẽsĩ'rĩse quetire. Na nipe'tise numurĩ ñamirĩ, umãcori ti macã sumuto ãtã

cujiri me'rã wéeca sã'rĩrõ wijaaropu cãrẽ wějẽsĩ'rĩrã, co'temujãcũcãrã niwã. ²⁵ Tojo weecã ĩ'arã, ni'cã ñami cũ Saulo bu'esere ějõpeorã cãrẽ wějeticã'to nĩrã, pi'i me'rã ti sã'rĩrõ yu'ruro o'odijocãrã niwã.

Saulo Jerusalẽpu cã dajatojaa'que ni'i

²⁶ Be'ro Saulo Damascopu ni'cu Jerusalẽpu dajatojaa wa'acu niwĩ. Topure etagu, ãpẽrã Jesure ějõpeorã me'rã ba'patisĩ'rĩcu nimiwĩ. Na pe'e cãrẽ ui nicãrã niwã.

—Cũ quẽ'rã Jesure ějõpeoguta nisami, ni ějõpeoticãrã niwã. ²⁷ Be'ro cãrẽ tojo weecã ĩ'agũ, Bernabé Saulore weetamugũ, Jesú cũ besecũ'cãrã tiropu pijiwã'cãcu niwĩ. Topu ejagu, Bernabé narẽ werecu niwĩ Damasco wa'ari ma'apu Saulo Jesure ĩ'a'quere. Cãrẽ ucũ'que quẽ'rãrẽ werecu niwĩ. Apeye Damascopu Saulo Jesú ye quetire wãcũtutuase me'rã bu'e'quere werecu niwĩ. ²⁸ Bernabé werecãputa, Saulore “Jesure ějõpeoguta nimi”, ni ějõpeocãrã niwã. Tojo weegu na me'rã tojacã'cu niwĩ. Be'ro Saulo Jerusalẽcjãrãrẽ bu'esijagu wa'acu niwĩ. ²⁹ Uise marĩrõ wãcũtutuase me'rã Jesú ye quetire werecu niwĩ. Tere weregu, ãpẽrã judío masã nimirã, griego ye ucũrã me'rã uputu a'metu'timujãcu niwĩ. Cũ me'rã a'metu'ti'cãrã Saulore wějẽsĩ'rĩcãrã niwã. ³⁰ Na tojo weesĩ'rĩcã ĩ'arã, ãpẽrã Jesure ějõpeorã cãrẽ miacãrã niwã Cesarea wãmetiri macãpu. Topu yucusu me'rã cũ ya macã Tarsopu o'ócãrã niwã.

Jesure ějōpeori masã ejerisãjã' que ni'i

³¹ Nipe'tirã Jesure ějōpeorã narẽ ña'arõ weedu'ucã ĩ'arã, ejerisãjãcãrã niwã. Tojo weerã siape me'rã nipe'tiro Judea, Galilea, Samariacjãrã nemorõ wãcūtutuanemocãrã niwã. Ō'acũ cũ dutisere añurõ weenu'cũcã'cãrã niwã. Espiritu Santu weetamurõ me'rã pãjãrã ãpẽrã Jesure ějōpeotimi'cãrã ějōpeonemocãrã niwã.

Pedro Enearẽ yu'rũo' que ni'i

³² Pedro quẽ'rã nipe'tiropũ Jesure ějōpeorã nise macãrĩpũre ĩ'acusiagũ, Lida wãmetiri macãpũ etacũ niwĩ. ³³ Topũ etagũ, ni'cũ Enea wãmetigure bocaejacũ niwĩ. Cũ ocho cũ'marĩ cũ ya wi'ipũ sijamasĩtigũ cũñacũ niwĩ.

³⁴ Pedro cũrẽ nicũ niwĩ:

—Enea, Jesucristo mũ'urẽ yu'rũogũsami. Wã'cãnu'cãña. Mũ'ũ cũñarõrẽ tuutũrẽ, nũrõña, nicũ niwĩ. Cũ tojo nicãta, maata Enea wã'cãnu'cãcũ niwĩ. ³⁵ Nipe'tirã Lida, Sarõ wãmetise macãrĩcjãrã cũrẽ tojo weecã ĩ'arã, na quẽ'rã Jesure ějōpeocãrã niwã.

Dorca co masã' que ni'i

³⁶ Ape macã Jope wãmetiri macãpũ ni'cõ numio Jesure ějōpeogo Tabita wãmetigo nico niwõ. Griego ye me'rã pe'ema Dorca wãmetico niwõ. Dorca nĩrõ, “ñama” nisĩ'rĩrõ weesa'a. Co añurõ weenu'cũcã'co niwõ. Pajasecũorãrẽ añurõ weetamuco niwõ. ³⁷ Pedro cũ Lidapũ nirĩ cura co pe'e Jopepũ nĩgõ, dutiti, wẽrĩa wa'aco niwõ. Co wẽrĩa be'ro na weeseti'caronojõta ãpẽrã co upũre coecãrã niwã. Core

coetojanu'cõ, ni'cã tucũ u'muarõca tucũpu peocãrã niwã.

38 Joje Lida pu'toacã tojacaro niwũ. Tojo weerã Pedro Lidapu nicã tu'orã, umua puarã Jopecjãrã Jesure ëjõpeorãrẽ pijidutirã o'ocãrã niwã.

—Quero a'tiato, ni weredutio'ocãrã niwã.

39 Na Lidapu etacã, maata Pedro na me'rã Jojepure wa'acu niwĩ. Dorca nirĩ wi'ipure ejarã, co wẽrĩ'co pesari tucũpu cãrẽ pijimujãcãrã niwã. Cũ ti tucũpu sãjãtacã, wapewia numia Pedro sumuto nerẽnu'cãcãrã niwã. Na utirãta, i'ocãrã niwã camisari, apeye su'ti co catigo narẽ derobosa'quere. 40 Be'ro Pedro masã to nirã nipe'tirãrẽ wijaaduticu niwĩ. Na wijáaca be'ro Pedro ejaque'a, Õ'acãrẽ ñubuecu niwĩ. Ñubuetoja, wẽrĩ'core i'a, core nicu niwĩ:

—Tabita, wã'cãnu'cãña. Cũ tojo nicãta, co caperire i'apãaco niwõ. Pedrorre i'agõta, wã'cãnujãco niwõ. 41 Co ya omocãpu ñe'e, core wejewã'cõnu'cõcu niwĩ. Be'ro wapewia numiarẽ, ãpẽrã Jesure ëjõpeorãrẽ narẽ pijimujã, core wiacu niwĩ.

42 Nipe'tirã Jopecjãrã tu'ose'sacãrã niwã tojo wee'quere. Tojo weerã pãjãrã Jesure ëjõpe-onemocãrã niwã tja.

43 Pedro peje numurĩ tojacu niwĩ Jojepure. Ni'cũ Simó wãmetigu wa'icurã caseri apogu ya wi'ipu cãjicu niwĩ.

10

Cornelio Pedrore cū pijidutio'o'que ni'i

¹ Cesareapu ni'cū Cornelio wāmetigu cien surara Italiano wāmetiri curuacjũ wioogu nicu niwĩ. ² Cū añugũ nicu niwĩ. Romano masũ nimigũ, judío masã weronojõ Õ'acũrẽ ějõpeocu niwĩ. Cū ya wi'icjārã nipe'tirã Õ'acũrẽ ějõpeocārã niwã. Judío masã pajasecũorãrẽ niyeru o'omujãcu niwĩ. Õ'acũrẽ ñbueni'cũcã'cu niwĩ. ³ Ni'cã numu ñamica'a tres nicã cãrĩtimigũ que'egũ weronojõ ni'cū Õ'acũrẽ wereco'tegure ĩ'acu niwĩ. Cū tiro sājãa, cũrẽ pisucu niwĩ:

—Cornelio, nicu niwĩ.

⁴ Cū uputu uise me'rã ĩ'anu'cũbajaque'acu niwĩ cũrẽ.

—¿De'ro niti? ni yu'ticu niwĩ.

Cū tojo nicã tu'ogu, Õ'acũrẽ wereco'tegu cũrẽ nicu niwĩ:

—Õ'acũ mu'u ñubuesere tu'oami. Mu'u pajasecũorãrẽ niyeru o'ose que'rãrẽ ĩ'ami. Cū mu'u ñubuesere yu'tigusami. ⁵ Ni'cãrõacã Joperu mu'u umuarẽ o'óya. Narẽ ni'cū Simó Pedro wāmetigure pijigu wa'adutiya. ⁶ Cū apĩ Simó wāmetigu wa'icurã caseri apogu ya wi'ipu cãjisami. Ti wi'i pajiri maa sumutopu nisa'a, nicu niwĩ Õ'acũrẽ wereco'tegu Corneliore.

⁷ Be'ro Õ'acũrẽ wereco'tegu wa'a wa'acu niwĩ. Cū wa'áca be'ro Cornelio cũrẽ da'ra-co'terã puarãrẽ, tojo nicã ni'cū surara cũrẽ weetamugũrẽ pijiocu niwĩ. Surara que'rã

Õ'acũrẽ ějõpeoguta nicu niwĩ. ⁸ Nipe'tise Õ'acũrẽ wereco'tegu ní'quere narẽ werecu niwĩ. To be'ro narẽ o'ócã'cu niwĩ Jopepu.

Pedrore Õ'acũ queose ĩ'o'que ni'i

⁹ Na wa'áca be'ro ape numu dajaritero nicã na Jopepu ejarãtirã weeri cura Pedro pe'e cũ nirĩ wi'i bu'i dũposãĩpu ñubuegu mujãcu niwĩ. Ti wi'i dũposãĩ opa sira nicaro niwũ. ¹⁰ Cũ topu ujaboa, pũrõ ba'asĩ'ricu niwĩ. Ti wi'icjãrã na ba'ase weeri cura cãrĩtimigũ quẽ'ese weronojõ apeyenojõ dijaticã ĩ'acu niwĩ. ¹¹ U'muse pãrĩcã ĩ'acu niwĩ. Topu ni'cãrõ su'tiro weronojõ bajuri caserojo nucũcãpu dijaticaro niwũ. Ba'paritise sumutori du'te'caro nicaro niwũ. ¹² Ti casero po'peapure nipe'tirã wa'icurã, pĩrõa, mirĩcũa sãñacãrã niwã.

¹³ Õ'acũ cũrẽ nicu niwĩ:

—Pedro, ĩ'aña. Ā'rãrẽ wẽjẽ ba'aya, nicu niwĩ.

¹⁴ Pedro pe'e cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—¡Acoe! Ba'awe'e, yu'u wiogu. Āpẽrã wa'icurã ũsã judío masã ba'aya marĩrãnojo nima. Yu'u ne ã'rãnojořẽ ba'atigu nicãti, nicu niwĩ.

¹⁵ Õ'acũ cũrẽ ninemocu niwĩ tja:

—Yu'u ba'aduti'cãrã añurã nima. “Ba'aya marĩrãnojo nima”, niticã'ña, nicu niwĩ.

¹⁶ I'tiati tojo ĩ'ocu niwĩ cũrẽ ti casero me'rã. Cũ ĩ'osetirinucũ “Ba'aya”, nicu niwĩ. Be'ro ti caserore Õ'acũ u'musepu miimujãa wa'acu niwĩ.

¹⁷ Pedro ti casero mujãáca be'ro uputu wãcũque'ticu niwĩ.

—¿De'ro nisi'rĩrõ weesari te yu'u ã'a'que? ni wãcũcu niwĩ. Tojo cũ wãcũrĩ cura Cornelio cũ o'ó'cãrã umua Jopepũre etacãrã niwã. ¹⁸ Eta, “Simó wa'icũrã caseri apogu ya wi'i ¿no'opu niti?” ni sãrĩtiña'cãrã niwã tocjãrãrẽ. Na pe'e na sãrĩtiña'cã, “Sõ'opu nisa'a”, ni wereo'ocãrã niwã. Tojo nicã tu'o, wa'acãrã niwã Simó Pedro nirĩ wi'ipũ. Topu eja, “¿Ne, a'tota niti Simó Pedro wãmetigu?” ni sãrĩtiña'cãrã niwã. Na tojo nirĩ cura Pedro cũ ã'a'quere wãcũque'tigu weecu niwĩ.

¹⁹ Cũ tojo wãcũcã, Espĩritu Santu cãrẽ nicu niwĩ:

—Mu'arẽ sope pu'topu umua i'tiarã a'marã weeama. ²⁰ Quero, na tiropu dijabaque'oya. Na me'rã wa'aya. “Yu'u na me'rã wa'acã, ña'a nibosa'a, na judío masã mejẽta nima”, ni wãcũtiguta wa'aya. Yu'u narẽ o'oãpu, nicu niwĩ Espĩritu Santu.

²¹ Cũ tojo nica be'ro Pedro dija, “¿Yu'ureta a'mati? ¿De'ro weerã a'tiati?” ni sãrĩtiña'cu niwĩ.

²² Cũ tojo nicã, na yu'ticãrã niwã:

—Cornelio wãmetigu surara wiogu ãsãrẽ o'oãmi. Cũ añugũ, Õ'acũrẽ ãjõpeogu ni-ami. Cũrẽ nipe'tirã judío masã añurõ wãcũrã niama. Ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegu Corne-liore a'tiro niapu: “Pedrore pijidutiya mu'u umuarẽ”, niapu. Mu'u weresere tu'odutigu weeapu. Tojo weerã ãsã mu'arẽ pijirã a'tirã weeapu, nicãrã niwã.

²³ Na tojo nicã tu'ogu, Pedro narẽ, “Sãjãtia. A'ti ñamirẽ a'to cãrĩña”, nicu niwĩ.

Ape numu cū ye dure, wa'a wa'acārã niwã. Ñpērã ti macãcjãrã quẽ'rã Jesure ãjõpeorã Pedro me'rã wa'acārã niwã. ²⁴ Ape numu pe'e ejaçãrã niwã Cesareapure. Cornelio cū neocūu'cãrã me'rã cū ya wi'ipũ narẽ co'tecũ niwĩ. Na a'ticũrã nicãrã niwã Pedrorẽ co'terã: Cornelio acawererã, ãpērã cū me'rãcjãrã waro nicãrã niwã. ²⁵ Pedro topũ etacã, Cornelio cūrẽ põtërigũ wijaatacũ niwĩ soperũ. Topũ cūrẽ ãjõpeogu ejaque'acũ niwĩ.

²⁶ Pedro cū tojo weecã ã'agũ, "Wã'cãnu'cãña. Yũ'ure ãjõpeoticã'ña. Yũ'u quẽ'rã mu'u weronojõta umu ni'i", nicũ niwĩ.

²⁷ Wã'cãnu'cãca be'ro na utamurãta sãjãacãrã niwã cū ya wi'ipũre.

Topũ sãjãagũ, Pedro pãjãrã masã nerẽyu'cãrãpure bocaejacũ niwĩ.

Pedro Cornelio ya wi'ipũ were'que ni'i

²⁸ Be'ro narẽ nicũ niwĩ topũ nerẽ'cãrãrẽ:

—Ûsã judío masãrẽ dutise, ãsã ãjõpeose a'tiro ni'i. Musã judío masã nitirã ye wi'seripũre sãjãadutiwe'e. Ne musãrẽ ba'patidutiwe'e. Musã tere añurõ masĩsa'a. Õ'acũ ni'cãrõacãrẽ yũ'ure ã'oami. "Ne ãpërãrẽ ba'patiti weeticã'ña. 'Na ña'arã nima' ni yabiticã'ña", niami. ²⁹ Tojo weegũ na yũ'ure pijiticã, maata a'tiapũ. "Wa'awe'e, judío masã mejëta nima", nitiapũ. Mu'u ¿de'ro weeguti pijioati? Yũ'u masĩsĩ'rĩsa'a, ni sërĩtiña'cũ niwĩ Corneliore.

³⁰ Cornelio cūrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Ba'paritise nūmūrĩ yu'ru'u a'ti horata tres nicã a'ti wi'ipũ yu'u be'ti ñubueca be'ro. Wãcũña marĩrõ ni'cũ umu su'ti asistese sãñagũ bajuawĩ yu'u tiropũ. ³¹ Yu'ure niwĩ: “Cornelio, Õ'acũ mu'u ñubuesere tu'oami. Mu'u pajasescũorãrẽ niyeru o'ose quẽ'rãrẽ ï'ami. ³² Joperũ mu'u umuarẽ o'óya. Ni'cũ Simó Pedro wãmetigure pijigu wa'adutiya narẽ. Cũ apĩ Simó wãmetigu wa'icũrã caseri apori masũ ya wi'ipũ pajiri maa sumutopũ cãjĩsami. Cũ a'topũ etagu, mu'urẽ weregũsami Õ'acũ ye cjasere”, ni werewĩ yu'ure. ³³ Tojo weegu maata mu'urẽ pijidutigũ o'ówũ. Mu'u añurõ wéegu a'tiapã. Marĩ nipe'tirãputa Õ'acũ ï'orõpũ ni'i. Nipe'tise mu'urẽ Õ'acũ weredutisere mu'u ãsãrẽ werecã tu'osĩ'rĩsa'a, nicu niwĩ Cornelio Pedrorẽ.

³⁴ Cũ tojo nĩca be'ro Pedro werecũ niwĩ narẽ:

—Yu'u ni'cãrõacã masĩ'i, Õ'acũ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ma'isami. ³⁵ Cũ nipe'tise cururicjãrã cãrẽ ãjõpeorãrẽ, cũ uaro weenu'cũrãrẽ añurõ ï'aşami. ³⁶ Õ'acũ añuse o'ócũ niwĩ judío masãrẽ Jesucristo me'rã ejerisãjãse bocarãsama nisere. Jesucristo nipe'tirã masã wiogũ nimi. ³⁷ Musã tu'opã nipe'tise judío masã na nirõpũ wa'a'quere. Juã masãrẽ bu'e, wãmeyemũ'tãca be'ropũ Jesú bu'enũ'cãwĩ Galilea di'tapũre. ³⁸ Jesú Nazarecjũrẽ wa'a'quere musã masĩsa'a. Cũ pacũ Espĩritu Santu me'rã cãrẽ tutuasere o'ocũ niwĩ. Cũ me'rã ninu'cũcã'cũ niwĩ. Tojo weegu no'o cũ wa'aro masã me'rã añurõ

weewĩ. Āpērã wãtĩ dutiro weenu'cūrãrẽ wãtĩarẽ cõ'awĩrõmujãwĩ.

39 »Jerusalẽ nipe'tiropu judío masã nise macãrĩpure ũsã cũ wee'quere ĩ'ape'ocã'wũ. Āpērã cūrẽ curusapu paabi'pe wějẽwã. 40 Ō'acũ pe'e i'tia numu be'ro cūrẽ masõcu niwĩ. Cūrẽ masõca be'ro ũsã tiropure apaturi bajuacã weewĩ. 41 Masã nipe'tirãpũre bajuatiwĩ. Ō'acũ toduporopu cũ bese'cãrã dia'cūrẽ bajuawĩ. Cũ masãca be'ro cũ me'rã sĩ'rĩ, ba'awu.

42 »Īsãrẽ cũ ye quetire weredutiwĩ ãpērãrẽ. Cũ pacu cūrẽ nipe'tirã masã añurã, ña'arãrẽ beseacju sõrõwĩ nisere weredutiwĩ ũsãrẽ Jesú.

43 »Nipe'tirã duporocjãrãpu Ō'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã Jesú yere a'tiro ni ojamu'tãcãrã niwã: “Cūrẽ ejõpeorãrẽ nipe'tirã na ña'arõ wee'quere acobojose sêricã, narẽ acobojogusami cũ tutuaro me'rã”, nicãrã niwã, nicu niwĩ Pedro Cornelio ya wi'ipu nerẽ'cãrãrẽ.

Judío masã nitirãrẽ Espíritu Santu dijata'que ni'i

44 Pedro ucũrĩ curata cũ weresere tu'orãpure Espíritu Santu dijatacu niwĩ. 45-46 Tojo wa'aca be'ro ãpērã ye ucũsere ucũmasĩtimi'cãrã ucũnu'cãcãrã niwã. Tojo nicã “Ō'acũ, mu'u añuyu'rũagu ni'i”, ni e'catise o'ocãrã niwã. Na tojo ucũcã tu'orã, Pedro me'rã wa'a'cãrã judío masã Jesure ejõpeorã tu'omarĩa wa'acãrã niwã.

—¡Acoe! Õ'acũ Espíritu Santure o'oámi judío masã nitirã quẽ'rãrẽ, nicãrã niwã.

47-48 Pedro cũ me'rã wa'a'cãrãrẽ nicu niwĩ:

—Õ'acũ Espíritu Santure o'oámi ã'rã quẽ'rãrẽ marĩ judío masãrẽ weronojõta. Tojo weerã “Wãmeyeticã'ña, Espíritu Santure mooma” ni, cã'mota'ata basiowe'e. Na Jesucristore ãjõpeoma. Tojo weerã narẽ wãmeyeroua'a, nicu niwĩ Pedro. Be'ro Cornelio quẽ'rã cãrẽ “A'topu tojaque'aniña yujupu pejeti numurĩ ãsã me'rã”, nicãrã niwã. Tojo weegu na me'rã tojánicu niwĩ.

11

Jesure ãjõpeorãrẽ Pedro Jerusalẽpu cũ were'que ni'i

¹ Judeapu nirã Jesú besecúu'cãrã, tojo nicã Jesure ãjõpeorã topu nirã Cornelio quẽ'rã judío masã nitimirã na Jesure ãjõpeosere tu'ocãrã niwã. ² Tere tu'o'cãrã niyurã, Pedro Jerusalẽpu tojatacã, tocjãrã judío masã Jesure ãjõpeorã cãrẽ tu'ticãrã niwã:

³ —Mu'u judío masũ nimigũ, judío masã nitirã ya wi'ipu sãjãapã. Na me'rã ba'apã. Te mu'u tojo wee'que ña'a ni'i, nicãrã niwã.

⁴ Na tojo nicã tu'ogu, narẽ nipe'tise tenucũ cãrẽ topu wa'a'quere werepe'ocã'cu niwĩ:

⁵ —Ni'cãti Jopepu nígu, yu'u ñubueri cura quẽ'ese weronojõ u'musepu apeyenojõ dijaticã í'awũ. Ni'cãrõ su'tiro weronojõ bajuri caserojo dijatiwu yu'u tiropu. To ba'paritise sumutori du'téca casero niwũ. ⁶ Yu'u ti casero pu'toacã

wa'a, ¿ñe'enojõ niti? nígũ, ñ'agũ wa'awu. Nirãñucũ sãñawã. Wa'icurã, nucũcjãrã, ecarã, pĩrõa, mirĩcũa sãñawã.

7 »Yu'u tojo ñ'arĩ cura Õ'acũ yu'ure ucũcã tu'owu: “Pedro, narẽ wějẽ ba'aya”, niwĩ. 8 Yu'u pe'e cũrẽ yu'tiwu: “Ba'awe'e, yu'u wiogu. Æpẽrã wa'icurã judío masã ba'aya marĩrãnojõ nima. Ne ni'cãti nanojõrẽ ba'atigu nicãti”, niwũ cũrẽ. 9 Õ'acũ yu'ure apaturi ucũdijowĩ tja: “Yu'u ba'aduti'cãrã añurã nima. 'Ba'aya marĩrãnojõ nima', niticã'ña”, niwĩ.

10 »I'tiati tojo wa'awu. Be'ro Õ'acũ ti caserore miimujãa wa'awĩ u'musepu. 11 Tojo wa'ari curata i'tiarã umua Cesareacjãrã yu'ure pijiri masã yu'u nirĩ wi'ipure ejacãrã niwã.

12 »Espíritu Santu yu'ure na me'rã wa'adutiwĩ. “'Na judío masã nitima, yu'u na me'rã wa'acã, ña'a nibosa'a', ni wãcũnurũtiguta wa'aya”, niwĩ. Æ'rã seis Jesure ejõpeorã Jopecjãrã Cesareapu wa'arã, na quẽ'rã yu'ure ba'patiwãcãwã. Topu eja, ãsã Cornelio wãmetigu ya wi'ipu sãjãawũ. 13 Æsã topu sãjãejacã, Cornelio ãsãrẽ werewĩ: “Ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegu yá wi'ipu sãjãticã ñ'awũ. Cũ yu'ure 'Umua o'óya Jopepu. Ni'cũ Simó Pedro wãmetigure pijigu wa'adutiya. 14 Cũ mu'u ya wi'ipu ejagu, Õ'acũ yere mu'urẽ weregusami. Tere ejõpeocã, mu'u, mu'u ya wi'icjãrãrẽ Õ'acũ yu'ruogusami', ni werewĩ yu'ure Õ'acũrẽ wereco'tegu”, niwĩ Cornelio. 15 Yu'u narẽ ucũnu'cãrĩ curata ne waro

marĩrẽ dijata'caronojõta Espĩritu Santu di-jatawĩ napure. ¹⁶ Tojo wa'acã ĩ'agũ, yu'u Jesú marĩ wioꝝ cũ ní'quere wãcũwũ: "Juã musãrẽ aco me'rã wãmeyecu niwĩ. Be'ro yu'u pacu pũrĩcã Espĩritu Santure o'ógusami musãrẽ. Musã me'rã ninu'cũcã'gũsami" cũ ní'quere wãcũwũ. ¹⁷ Tojo weegu yu'u tojo wa'ari curaputa wãcũcãti majã. Ô'acũ Espĩritu Santure o'ócũ niwĩ judío masã nitirãrẽ marĩrẽ o'ó'caronojõta na marĩ wioꝝ Jesucristore ějõpeocã. Tojo weegu yu'u Ô'acũrẽ yu'rũnũ'cãmasĩticãti. Cũrẽ "Judío masã nitirã ya wi'ipũ sãjãawe'e", nĩmasĩticãti, nicu niwĩ Pedro.

¹⁸ Tere cũ tojo ni weretojaca be'ro judío masã di'tamarĩpe'tia wa'acãrã niwã.

—Ô'acũ judío masã nitirã quẽ'rãrẽ na ña'arõ wee'quere bujaweticã uasami na u'musepu añurõ e'catise bocato níꝝ, ni e'catise o'ocãrã niwã Ô'acũrẽ.

Antioquíacjãrã na weeseti'que ni'i

¹⁹ Estebare na wẽjẽcaterore Jesure ějõpeorãrẽ ña'arõ weecãrã niwã. Tojo weecã, na no'o uaro du'tistea wa'acãrã niwã. Āpẽrã Feniciapu, ãpẽrã Chipre nucũrõpu, ãpẽrã Antioquíapu wa'acãrã niwã. Na tepu etarã, judío masã dia'cũrẽ Jesú ye quetire werecãrã niwã. ²⁰ Ni'cãrẽrã Antioquíapu du'tiwã'cã'cãrã Chipre, Cirenejãrã nicãrã niwã. Na pũrĩcã judío masã nitirãrẽ Jesú ye quetire werecãrã niwã.

—Jesú nipe'tirã wiogu nimi. Cũrẽ ẽjõpeocã, marĩ ña'arõ wee'quere acobojogusami, ni werecãrã niwã. ²¹ Õ'acũ na tojo wererãrẽ añurõ weetamucu niwĩ. Na werecã tu'orã, pãjãrã tocjãrã Jesure ẽjõpeocãrã niwã. Na toduporopu ẽjõpeomi'quere ẽjõpeodu'ucã'cãrã niwã.

²² Jerusalẽcjãrã Jesure ẽjõpeorã Antioquíacjãrã cũrẽ ẽjõpeose quetire tu'ocãrã niwã. Tere tu'o, Bernabére Antioquíapu ñ'agũ wa'aya ¿de'ro wa'amtito? nĩrã, o'ócãrã niwã.

²³ Cũ ti macãpu eja, ñ'acũ niwĩ narẽ Õ'acũ weetamu'quere. Tere ñ'agũ, uputu e'cati, narẽ werecu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—Jesure masã ne wãcũdu'uticã'ña. Cũ dutisere añurõ weenu'cũcã'ña, ni werecu niwĩ. ²⁴ Bernabé Espíritu Santure cuoyu'rutjãgũ, añurõ Õ'acũrẽ ẽjõpeonu'cũgũ nicu niwĩ. Cũ ti macãcjãrãrẽ werecã, pãjãrã masã Jesure ẽjõpeocãrã niwã.

²⁵ Bernabé Antioquíapu ní'cu wa'a, Saulo Tarsopu nigũrẽ a'magũ wa'acu niwĩ. ²⁶ Cũrẽ bocaaja, Antioquíapu miimajãmitojacu niwĩ. Na ti macãpũre Jesure ẽjõpeorã me'rã ni'cã cũ'ma nicãrã niwã. Topũre pãjãrã masãrẽ bu'ecãrã niwã. Titareta tocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ “Cristiano, Jesucristo yarã nima”, ni pisunũ'cãcãrã niwã.

²⁷ Bernabé, Saulo Antioquíapu nĩrã cura Jerusalẽcjãrã Õ'acũ ye queti weremu'tãrã masã na tiropu etacãrã niwã. ²⁸ Na me'rã wa'a'cu ni'cũ Agabo wãmetigu nicu niwĩ. Topu eja,

Espíritu Santu tutuaro me'rã tocjãrãrẽ werecũ niwĩ.

—Nipe'tiropũ ba'ase pe'tia wa'arosa'a, ni wereyucũ niwĩ narẽ. Cũ tojo ní'que queoro wa'acaro niwũ Claudio romano wiogu nise cũ sãjãca be'ropũ.

²⁹ Cũ tojo nicã tu'orã, Antioquíacjãrã Jesure ãjõpeorã a'tiro ni wãcũcãrã niwã: “Marĩ Judea di'tapũ nirã Jesure ãjõpeorãrẽ niyeru o'orã marĩ cõoro ejatuaro.” ³⁰ Tojo weerã Saulo, Bernabé me'rã narẽ weetamurã niyeru neo, o'ócãrã niwã.

—O'oya a'tere Jesure ãjõpeorãrẽ su'ori nirãpure, nío'ocãrã niwã.

12

Pedrore bu'iri da'reri wi'ipũ ní'cure Ô'acũrẽ wereco'tegũ pãowĩrõ'que ni'i

¹ Antioquíapũ Saulo, Bernabé na bu'ecusiari curare Herode Judea di'ta wiogu nicũ niwĩ. Titareta Jerusalẽpure ña'arõ weenu'cãcũ niwĩ ni'cãrẽrã Jesure ãjõpeorãrẽ. ² Tojo weegũ Juã ma'mi Santiagore di'pjĩ pajiri pjĩ me'rã wẽjẽdutigũ niwĩ. ³ Cũ tojo wẽjẽcã ñ'arã, ãpẽrã judío masã Jesure ãjõpeotirã pũrõ e'caticãrã niwã. Cũ tere masĩgũ, nemorõ e'catirãsama majã ní'gũ, Pedrore ñe'edutigũ o'ócũ niwĩ tja. Tojo wa'acaro niwũ pã bucuase me'rã morẽtica bosenuũ nicã. Ti numurẽ masã pã bucuase me'rã na morẽti'quere ba'acãrã niwã. ⁴ Pedrore ñe'eca be'ro Herode bu'iri da'reri wi'ipũ sõrõdutigũ o'ócũ niwĩ. Ti

wi'ipure ba'paritise cururi surara cūrē ducayu, co'temujăcără niwă. Te cururinucă ba'paritiră surara nicără niwă. Herode “Pas-cua bosenumă be'ro cūrē miiwîrögŭti masă wa'teropă. Na î'orôpă cūrē wējêdutiguti”, ni wăcŭcŭ nimiwî. ⁵ Tojo weeră surara Pedrore añurô co'temujăcără niwă. Că bu'iri da'reri wi'ipă nirî cura Jesure êjôpeoră pe'e Ô'acŭrê sêrîbosanu'cŭcă'cără niwă.

⁶ Pedrore Herode “Ńamiacă miiwîrögŭti” nîca ñamirê cōme dari me'ră dŭ'teno'cŭ puară surara decopă cărîcŭ niwî. Ni'că surara diacjŭcamocă pe'e cōme dare cŭ ya omocăpă dŭ'teô'ocu niwî. Apî pe'e quê'ră cŭpecamocă pe'ere mejărôta weecŭ niwî. Pedro mejêcă weecă tŭ'oña'răti nîră, tojo weecără niwă. Āpêră ti wi'i sope pu'topure co'tecără niwă. ⁷ Be'ro wăcŭña marîrô ni'că Ô'acŭrê were-co'tegŭ Pedro nirî tucŭpă bajuacŭ niwî. Că tojo weecă, ti tucŭ añurô bo'reyuse'sa wa'acaro niwă. Cărê wă'côgă, tuucarécŭ niwî.

—Quero. Wă'cănŭ'căña, nicŭ niwî. Tojo nicăta, cōme dari Pedrore dŭ'temi'que surumajă wa'acaro niwă.

⁸ —Ejerituya. Mu'u ye sapatore sãñaña, nicŭ niwî. Că tojo nică tŭ'o, ejeritu, cŭ ye sapatore sãnacŭ niwî. Tu'ajanŭ'côcă î'a, cūrê nicŭ niwî tja:

—Mu'u yaro bu'icjărô asibusurore sãñaña. Te'a yu'ure sirutuya. ⁹ Pedro cŭ tojo nică tŭ'o, că siro sirutuwijaacŭ niwî. “¿Diacjŭta

nisari a'te Õ'acũrẽ wereco'tegu yu'ure mii-wijaase? Apetero weegu quẽ'egũ weesa'a", ni wãcũcũ niwĩ. Cũ tojo wijaasere añurõ masĩticũ niwĩ. ¹⁰ Surara na ne co'te dujirore yu'rũacãrã niwã. Be'ro apero quẽ'rãrẽ tja yu'rũaa, ti wi'i ne sãjãarõ cõmesope tiropũre ejacãrã niwã. Na topũ ejacã, ti sope se'saro pãrĩa wa'acaro niwũ. Be'ro na ti sopere yu'rũwijaa wa'acãrã niwã. Yoacurero wa'a, Õ'acũrẽ wereco'tegu bajudutia wa'acũ niwĩ. Pedro ni'cũta tojanũ'cãcũ niwĩ majã.

¹¹ Be'ro cũ bajuduticãpũta añurõ tũ'omasĩcũ niwĩ.

—Diacjũta niapã yu'ũ ã'a'que. Nirõta Õ'acũ yu'ure yu'rũdutigu, ni'cũ cũrẽ wereco'tegũre o'oapĩ Herode ña'arõ weeticã'to nígũ. Tojo nicã judío masã Jesure ãjõpeotirã nipe'tise yu'ure ña'arõ weesĩ'rĩsere cã'mota'agũ o'oapĩ, nicũ niwĩ Pedro.

¹² Cũ tere wãcũgũta, wa'acũ niwĩ María Juã Marco wãmetigu paco ya wi'ipũ. Ti wi'ipũre Jesure ãjõpeorã Pedrore pãjãrã Õ'acũrẽ sãrĩbosarã weecãrã niwã. ¹³ Ti wi'i tiro ejagu, sope pu'to ãtã kujiri me'rã na wéeca sã'rĩrõ tiropũ ejanũ'cã, pisucũ niwĩ narẽ. Ti wi'icjãrãrẽ da'raco'tego Rode wãmetigo ti wi'i po'peapũ nico niwõ. Pedro pisucã tũ'ogo, sopepu wa'a, yu'uĩ'agõ wa'aco niwõ. ¹⁴ Pedro cũ ucũsere tũ'omasĩgõ, co upũtu e'catigo, cũrẽ pãosõrõtimgõta omasãjãa, to ñubue dujirãpũre werego wa'aco niwõ. Na tiro ejago, "Pedro sope pu'to niami", ni wereco niwõ.

¹⁵ Co tojo nicã tũ'orã, "Mũ'ũ tojo nima'aco

wee'e", nicãrã niwã. Co pe'e "Diacjũta ni'i", nico nimiwõ. Be'ro na "To pũricãrẽ Pedrowãti niapĩ", nicãrã niwã.

16 Na tojo nicũñarĩ cura Pedro sope pu'topure pisugu weecũ weecu niwĩ. Be'roputa na sopepu wa'a, ti sopere pão ã'acãrã niwã. Pedro topu nu'cũcã ã'arã, uputu ucucãrã niwã. 17 Be'ro narẽ omocã me'rã weequocu niwĩ tocã'rõta ucũña nigũ. Be'ro bu'iri da'reri wi'ipu cũ ní'cure Ô'acũ cãrẽ miiwijaa'quere werecu niwĩ. Apeye tja narẽ werenemocu niwĩ:

—Wereya Santiagore, ãpẽrã Jesure ãjõpe-orãrẽ yu'ure tojo wa'a'quere, nicu niwĩ. Ni-toja, cũ ti wi'ipu ní'cu wijaa, wa'a wa'acu niwĩ aperopu.

18 Bo'reque'aca be'ro bu'iri da'reri wi'i co'terã Pedro maricã ã'arã, uputu wãcũque'ticãrã niwã.

—¿De'ro wa'apariba Pedrore? ni, na basu a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã. 19 Be'ro Herode Pedro maricã tu'ogu, surarare "A'marã wa'aya", nío'ocu niwĩ. Na a'macãrã nimiwã. Ne bocaticãrã niwã. Be'ro Herode Pedrore co'terã nimi'cãrãrẽ uputu sãrĩtiña'cũmĩ, narẽ wẽjẽcã'duticu niwĩ.

To be'ro Herode Judea di'tapure wijawã'cã, Cesarea wãmetiri macãpu nigũ wa'acu niwĩ tja.

Herode cũ wẽrĩ'que ni'i

20 Herode uputu uacu niwĩ Tiro, Sidó wãmetise macãrĩcjãrã me'rã. Herode ya di'ta cjase nicaro niwũ te macãrĩcjãrã na ba'ase

pe'e. Cũ na me'rã uagu, tocjãrãrẽ ne ba'ase duadutiticu niwĩ. Tojo weerã ba'ase apaturi duato tja nĩrã, tere Herode tiropu aporã wa'acãrã niwã. Herode me'rã da'ragu Błasto wãmetigure ucũmu'tãcãrã niwã.

—Ûsãrẽ ucũbosagu wa'aya Herode tiropu, nicãrã niwã. Cũ narẽ weetamusĩ'rĩgũ, “Jau”, nicu niwĩ. ²¹ Tojo weegu Herode me'rã ucũgũ wa'acu niwĩ. Be'ro Herode pe'e cũ werecã tu'ogu, ni'cã numu na me'rã ucũatji numarẽ besecu niwĩ. Ti numu nicã Herode cũ ye wioгу su'tire sãña, wiorã dujiri cũmurõpu dujicu niwĩ. Topu Tiro, Sidõcjãrãrẽ ucũpeocu niwĩ. ²² Cũ ucũcã tu'orã, “Ã'rĩ a'to ucũgũ, umu dia'cũ nitimi. Õ'acũ nimi”, ni caricũcãrã niwã. ²³ Na tojo nicã tu'ogu, Herode “Yũ'u umu ni'i, Õ'acũ ni'cũrẽta ãjõpeoroua'a”, ne niticu niwĩ. Tojo weegu na caricũrĩ curata Õ'acũrẽ wereco'tegu Herodere dutida'recu niwĩ. Be'ro majã cũ becoa ba'aweenõ'o, wẽrĩa wa'acu niwĩ.

²⁴ Te quetire tu'orã, pãjãrã Jesure ãjõpe-onemocãrã niwã. Nipe'tiropu Jesú ye queti se'sa wa'acaro niwũ.

²⁵ Be'ro Bernabé, Saulo Jerusalõpu niyeru o'otojaca be'ro majãmitojaacãrã niwã tja Antioquiapure. Juã Marco wãmetigu quẽ'rã na me'rã wa'acu niwĩ.

13

Bernabé, Saulo na Jesú ye quetire apeye macãrĩpu weresijanũ'cã'que ni'i

¹ Antioquíapure Jesure ějõpeorã wa'terore Õ'acũ ye quetire weremu'tãrĩ masã, tojo nicã Õ'acũ yere bu'erã a'ticurã nicãrã niwã: Bernabé, apĩ Simó, cūrēta tja “Ñigũ” pisucãrã niwã. Apĩ Lucio Cirene wãmetiri macãcjũ, apĩ Manaé Herode Galilea wiogu tiro ni'cãrõ me'rã masã'cu, tojo nicã Saulo nicãrã niwã.

² Ni'cãti na be'ti ñubueri cura Espiritu Santu narẽ nicũ niwĩ:

—Bernabé, Saulore du'uo'oya. Narẽ aperopũ wa'adutiguti wee'e. Na apeye di'tapũ quẽ'rãrẽ bu'ecusiarã wa'arãsama. Narẽ yu'u beseapũ, nicũ niwĩ.

³ Tojo nicã tu'o, be'ti ñubueca be'ro na me'rãcjãrã Saulo, Bernabére na dupopare ñapeo, narẽ we'eriti, o'ócã'cãrã niwã.

Chipre nũcãrõpũ Bernabé, Saulo na wa'a were'que ni'i

⁴⁻⁵ Be'ro Bernabé, Saulo Espiritu Santu ní'caronojõta Seleucia wãmetiri macãpũ wa'arã, Antioquíapũ ní'cãrã wijawã'cãcãrã niwã. Tocjãrã yucusũ me'rã wa'a ejacãrã niwã Chipre nũcãrõrẽ ni'cã macã Salamina wãmetiri macãpũ. Ti macãpũ nírã, judío masã na nerẽse wi'seripũ Jesú ye quetire werecãrã niwã. Juã Marco Antioquíapũ ní'cu narẽ weetamucusiagu na me'rã wa'acu niwĩ. ⁶ Ti macãpũ wijaa, nũcãrõpũre Jesú ye quetire werecusiabi'acã'cãrã niwã. Téé apese pã'rẽ Pafõ wãmetiri macãpũ wereejacãrã niwã. Ti macãpũre ni'cũ judío masũ yai weronojõ nigũrẽ bocaejacãrã niwã. Cũ wãmeticũ niwĩ

Barjesú. Griego ye me'rá pe'ema cūrē Elima pisucārā niwā. “Yū'u Ō'acū ye queti weregu ni'i”, nisoocu niwī ti macācjārārē. ⁷ Cū yai ti nūcūrō wiogu Sergio Paulo wāmetigu añurō tū'omasīse cuogu me'rācjū nicu niwī. Sergio Paulo Jesú ye quetire tū'osī'rīgū pijidutio'ocu niwī Bernabé, Saulore. Tojo weerā cū pu'topu wererā wa'acārā niwā. ⁸ Yai pe'e Sergio Paulo Jesure ējōpeoticā'to nígū, na weresere cā'mota'asī'rīmicu niwī. ⁹ Cū tojo weecā ī'agū, ne waropure Saulo wāmeti'cu, Pablo wāme ducayu'cu Espiritu Santure cuoyu'ragu ī'acūña ī'a, ¹⁰ nicu niwī:

—Mū'u wātī dutiro weegū ni'i. Mū'u masārē añurō weesī'rīrārē cā'mota'a. Diacjū niwe'e. Weeta'sasebucu ni'i. Ō'acū cū diacjū weresere “Tojo niwe'e”, ni ucūmaasoo'o. ¹¹ Mū'urē ni'cārōcā Ō'acū bu'iri da'regusami. Mū'u caperi ī'atigu tojagusa'a tée Ō'acū haro pōtēorō, nicu niwī Pablo.

Cū tojo nicāta, cūrē na'itī'a wa'acaro niwū. Ne caperi ī'atigu tojacu niwī. Cūrē tojo wa'acā tū'oña'gū, cūrē tūawā'cācjure a'macu niwī. ¹² Yaire tojo wa'acā ī'agū, Sergio Paulo Jesure ējōpeocu niwī. Pablo, Bernabé na Jesú ye quetire bu'eme'ricā ī'amarīatjīgū, tojo ējōpeocu niwī.

Bernabé, Pablo Chiprepū ní'cārā Antioquíapū na were'que ni'i

¹³ Pablo, cū me'rācjārā Pafopu ní'cārā wijapē'a, ni'cā maapu nūjā, ejacārā niwā Perge wāmetiri macāpure. Ti macā Panfilia wāmetiri

di'tapɯ nicaro niwũ. Na Pergeɯ etacã, Juã Marco narẽ totá soocã, Jerusalɯɯ majãmitojaa wa'acɯ niwĩ. ¹⁴ Be'ro ti macãɯ ní'cãrã wa'acãrã niwã ape macã Antioquía wãmetiri macãɯ tja. Ti macã Pisidia wãmetiri di'tapɯ tojacaro niwũ. Sauru nicã judío masã na nerẽrĩ wi'ipɯ Pablo quẽ'rã tocjãrã me'rã sãjãanujã dujicãrã niwã. ¹⁵ To be'ro ti wi'iwiorã bu'ecãrã niwã Moisé cũ ojãca pũrĩ cjasere, be'ro tja Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na oja'quere. Bu'etoja, ti wi'iwiorã ãpẽrã to dujirãrẽ “Sõjãrẽ weredutirã wa'aya”, nío'ocãrã niwã. Na pe'e wa'a, “Acawererã, mũsã wãcũtutuasenojõ queti cuorã, ni'cãrõacã wereya ãsãrẽ”, nicãrã niwã. ¹⁶ Na tojo nicã tũ'ogɯ, Pablo wã'cãɯ'cã, narẽ omocã me'rã di'tamarĩduticɯ niwĩ. Weetoja, narẽ werecɯ niwĩ:

—Mũsã judío masã, ãpẽrã na weronojõ Õ'acũrẽ ãjõpeorã yũ'u ucũsere tũ'oya. ¹⁷ Õ'acũ, ãsã judío masã ãjõpeogɯ, ãsã ñecũsumuarẽ besecũúcu niwĩ. Na ãpẽrã ye di'ta Egiptopɯ nicã, narẽ pãjãrã masãputinemocã weecɯ niwĩ. Be'ro na ti di'tapɯ nirãrẽ cũ tutuaro me'rã miwijacɯ niwĩ. ¹⁸ Cuarenta cũ'marĩ yucɯ marĩrõ, masã marĩrõpɯ nírã ña'arõ na cũrẽ yũ'runũ'cãmicã, na tojo weesere cũ nũ'cãcɯ niwĩ. ¹⁹ Be'ro na ya di'ta waro Canaá di'tapɯ ejacã, ti di'tacjãrãrẽ siete cururire cõ'aõ'ocɯ niwĩ. Ti di'tare ãsã ñecũsumuarẽ o'ogutigɯ, na macãrĩ wa'awe'o'quere niato nígũ tojo weecɯ

niwĩ. ²⁰ Be'ro tja na Canaá di'tapu nicã, Õ'acũ narẽ su'ori nisetiajãrẽ söröcu niwĩ. Na cũ sörö'cãrã masãrẽ beseri masã niçãrã niwã. Cuatrocientos cincuenta cũ'marĩ na masãrẽ beseri masã duticãrã niwã. Samue Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ cũ nise numarĩpu dutituocãrã niwã. ²¹ Samuereta masã sãrĩcãrã niwã: “Ûsã ni'cũ wiogu waro uasa'a.” Na tojo nicã tu'o, Samue Õ'acũrẽ sãrĩcu niwĩ. Õ'acũ tojo weegu na wiogu waro niacjare Saúl wãmetigure söröcu niwĩ. Saúl Cis macũ Benjamí ya curuacjũ cuarenta cũ'marĩ wiogu nicu niwĩ. ²² Saúl wiogu nisere Õ'acũ cãrẽ wĩróca be'ro apĩ Davi wãmetigure söröcu niwĩ tja. Õ'acũ cãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Davi Isaí macũ nipe'tise yu'u tu'sasere weemi. Tojo weegu pũrõ e'cati'i cũ me'rã”, nicu niwĩ. ²³ Õ'acũ ùsã ñecũsumuarẽ “Ni'cũ Davi pãrãmi nituriagupu musã judío masãrẽ yu'ruogu a'tigusami”, ni werecu niwĩ. Jesú wãmetigu Õ'acũ tojo ní'cuta nimi. ²⁴ Ne waropure Jesú cũ masãrẽ bu'enũ'cãse daporopure Juã masãrẽ bu'eyucu niwĩ: “Musã ña'arõ wee'quere bujawetiya. Musã nisetisere ducayuya. Musã tojo ducayucã, yu'u musãrẽ wãmeyegusa'a”, nicu niwĩ. ²⁵ Juã cũ bu'edu'uatĩ daporõ narẽ nicu niwĩ: “Musã yu'ure ‘Masãrẽ yu'ruoacju nimi’ ¿ni wãcũti? Yu'u niwe'e. Yu'u be'ro apĩ a'tigusami masãrẽ yu'ruoacju. Cũ añugũ waro nigũsami. Yu'u pe'e mejõ nigũ tu'oña'a. Cũ ye sapatore tuweemasĩtigu weronojõ cãrẽ ne

ni'cārōwijimasītisa'a", nicu niwĩ Juã.

26 »Yũ'u acawererã Abrahã pãrãmerã nituriarã, nipe'tirã Ô'acũrẽ ãjõpeorãrẽ wereguti. Ô'acũ toduporopu "Masãrẽ yu'rũoguti", nicu niwĩ. Tojo nígũ, marĩrẽ a'te quetire o'ócũ niwĩ. 27 Tojo weemicã, Jerusalécjãrã, na wiorã quẽ'rã "Jesú marĩrẽ yu'rũoacjũ nimi", ni í'amasīticãrã niwã. Na saurunucũ Ô'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na oja'quere bu'emirã, ne tũ'omasīticãrã niwã. Jesucristore wiorã wẽjẽduticã, duporopu Ô'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na oja'que que-orota wa'acaro niwũ. 28 Jerusalécjãrã Jesucristore bu'iri bocatimirã, Pilatore "Wẽjẽdutiya", nicãrã niwã. 29 Na Jesucristore wẽjẽrã, duporopu Ô'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na ojamũ'tã'quenucũta weecãrã niwã. Cũ wẽrĩca be'ro ãpẽrã curusapu ní'cure miidijoo, ãtã tutipu cũrẽ yaarã sĩosõrõcũucãrã niwã. 30 Ô'acũ na wẽjẽmicã, cũ macũrẽ wẽrĩ'cupure masõcu niwĩ. 31 Cũ masãca be'ro toduporo Galilea, Jerusalẽpu cũ me'rã ba'paticusi-a'cãrãrẽ peje nũmũrĩ bajuacu niwĩ. Á'rãta cũ masãcã í'a'cãrã cũ ye quetire masãrẽ wererã weesama.

32-33 »Yũ'u Bernabé me'rã musãrẽ aũuse quetire weregu a'tiapu. Duporopu Ô'acũ ãsã ñecũsumuarẽ wereyugu, "Yũ'u macũ wẽrĩ'cupure masõgũsa'a", nicu niwĩ. Narẽ tojo nimigũ, na nícateropure "Cũ weeguti" ní'quere weeticu niwĩ. Ësã na pãrãmerã nituriarãpure, ãpẽrã a'tocateropu nirãrẽ tere

weeĩ'ocũ niwĩ.

»Nimũ'tãrĩ pũrĩ be'ro cja Salmo Õ'acũ cũ macũ wẽrĩ'cupure masõ'quere “Mu'ũ yu'ũ macũ ni'i. Ni'cãcã me'rã yu'ũ mu'ũ pacũ nisere i'õ'o”, nicaro niwũ. ³⁴ Ape pũrĩ Isaía cũ ojãca pũrĩpu quẽ'rãrẽ Õ'acũ wereyucũ niwĩ cũ macũrẽ wẽrĩ'cupure masõatjere, cũ upũ boad-
ojatijatjere. “Nipe'tise yu'ũ Davire duporopũ 'O'oguti' ní'caronojõta mu'ũrẽ o'ogusa'a”, nicũ niwĩ.

³⁵ »Apero Salmo Davi cũ oja'caropure tja a'tiro ojano'caro niwũ: “Mu'ũ, mu'ũ macũrẽ wẽrĩdojacã weesome”, nicaro niwũ.

³⁶⁻³⁷ »Davi Õ'acũ dutiro wéegu, cũ nícate-
rocjãrãrẽ queoro dia'cũ weecũ niwĩ. Be'ro cũ wẽrĩcã i'a, cũrẽ yaacãrã niwã ãpẽrã cũ ñecũsumua mejãrã yaa'caroputa. Cũrẽ yáaca be'ro cũ ya upũ boa wa'apã. Õ'acũ masõ'cu Jesú pũrĩcãrẽ cũ upũ boatipã. Tojo weerã marĩ masĩ'i. Jesú pe'ere cũ ya upũ boadojatijatjere ojagũ weepĩ Davi. ³⁸⁻³⁹ Yu'ũ musãrẽ were-
sere wãcũña. Jesucristo me'rã musã acobojose bocarãsa'a. No'o nipe'tirã cũrẽ ãjõpe-
orãrẽ ña'arõ na wee'quere acobojope'ocũsami. Moisé cũ dutise me'rã pũrĩcãrẽ marĩ acobojose ne bocamasĩtisa'a.

⁴⁰⁻⁴¹ »Duporocjãrãpu Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã a'tiro ojacãrã niwã:

Musã Õ'acũrẽ bujicã'rã, cũrẽ ãjõpeotirã tu'oña'ña.

Musã catiri umucore yu'ũ Õ'acũ añuse weegusa'a.

Musãrẽ ãpẽrã añurõ weremicã, ne ãjõpeosome.

Tojo weerã musã ãjõpeoti'que wapa wẽrĩrãsa'a.

A'te na oja'quere añurõ tu'õña'ña, musãrẽ tojo wa'ari nirã, ni werecu niwĩ Pablo Antioquíacjãrãrẽ.

⁴² Tere weretoja, na wijaari cura Pablo quẽ'rãrẽ to nerẽ'cãrã a'tiro nicãrã niwã:

—Ûsãrẽ ape sauru nicã werenemoña tja te cjasere, nicãrã niwã. ⁴³ Ti wi'i ní'cãrã na wijaasteari cura pãjãrã judío masã, ãpẽrã judío masã weronojõ weesetirã na weresere tu'otu'sarã, Pablo, Bernabé me'rã ba'pati-wã'cãcãrã niwã. Narẽ Pablo quẽ'rã a'tiro nicãrã niwã:

—Õ'acũ cũ añurõ weesere wãcũdu'uticã'ña. Cũrẽ ãjõpeonu'cũcã'ña, ni werecãrã niwã.

⁴⁴ Ape numu sauru nicã pãjãrã ti macã Antioquíacjãrã Õ'acũ ye quetire tu'orãtirã nerẽcãrã niwã tja. ⁴⁵ Na pãjãrã nerẽcã ï'arã, Pablo quẽ'rãrẽ ti macãcãrã judío masã uputu doecãrã niwã. Tojo weerã Pablo cũ weresere “Mejẽcã weremi. Diacjũ niwe'e”, ni bujicã'cãrã niwã. ⁴⁶ Na tojo nicã tu'orã, Pablo quẽ'rã tutuaro me'rã narẽ nicãrã niwã:

—Musã judío masãrẽ Jesú ye quetire weremu'tãrõua'a. Musãrẽ tere weremicã, ne ãjõpeowe'e. Tojo weerã “Ûsã catise pe'titisere uatisa'a”, nirã wee'e. Ûsã ni'cãrõacãrẽ ãpẽrã judío masã nitirãrẽ Jesú ye quetire werenu'cãrã wa'arãsa'a. ⁴⁷ A'tirota duticu

niwĩ Õ'acũ cã ye ojanoc'a pũrĩpũre. A'tiro nicu niwĩ:

Yũ'u musãrẽ judío masã nitirãrẽ yé cjase que-tire werecusiari masã cũugũti.

Musã me'rãta nipe'tiro a'ti turicjãrãpũ na yũ'ruatjere masĩrãsama.

A'te cã ní'quereta Pablo quẽ'rã “Õ'acũ ãsãrẽ dutigu weemi”, nicãrã niwã.

⁴⁸ Na tojo nicã tũ'orã, “Õ'acũ ye queti añubutia'a” nĩrã, ti wi'i nĩrã judío masã nitirã ɸputũ e'caticãrã niwã. Topũ ní'cãrã Õ'acũ “Yũ'ure a'ticũrã ẽjõpeorãsama”, nino'cãrãnũcũta ticũrãta Jesure ẽjõpeocãrã niwã.

⁴⁹ Tojo wee nipe'tiro Pisidia di'tapũre Jesús ye queti se'sa wa'acaro niwã. ⁵⁰ Tojo weecã ã'arã, judío masã Pablo quẽ'rãrẽ cõ'asĩ'rĩcãrã niwã. Tojo weerã ni'cãrãrã niyeru pajiro cũorã numiarẽ, judío masã weesetisere añurõ weenu'cũrãrẽ uarosãjãcã weecãrã niwã. Ʋmua ti macã wiorã nĩrãnojõ quẽ'rãrẽ tojota weecãrã niwã. Tojo weerã Pablo quẽ'rãrẽ nũrũrã, pi'etise o'onũ'cãcãrã niwã. Ti macãpũ na nĩrãrẽ cõ'aõ'otojarãpũ, ña'arõ weedu'ucãrã niwã. ⁵¹ Pablo quẽ'rã Antioquiapũre na cõ'awĩrõcã wijarã, ti macã cjase di'tare paastecõ'acãrã niwã. Tere tojo weerã musã Jesús ye quetire teerã, a'ti macãcãrã bu'iri cũo'o nĩsĩ'rĩrã, tojo weecãrã niwã. Be'ro ape macã Iconio wãmetiri macãpũ wa'a wa'acãrã niwã tja. ⁵² Na wa'ãca be'ro nimicã, Jesure ẽjõpeorã Antioquiacãrã Espĩritu

Santure cuoyu'ruatjĩarã, uputu e'catise me'rã tojacãrã niwã.

14

Pablo, Bernabé Iconio wãmetiri macãpu na weeseti'que ni'i

¹ Iconiopure ejarã, na Antioquíapure wee'caronojõta Pablo quẽ'rã judío masã nerẽrĩ wi'ipũ sãjãanujã, dujicãrã niwã. Topũ quẽ'rãrẽ Jesú ye quetire werecãrã niwã. Na añurõ weretu'sayucã, pãjãrã judío masã, ãpẽrã judío masã nitirã Jesure ãjõpeocãrã niwã. ² Judío masã Jesure ãjõpeosi'rĩtirã judío masã nitirã pe'ere uarosãjãcã weecãrã niwã. Tojo weerã na uarosãjãcã wee'cãrã Jesure ãjõpeorãrẽ ña'arõ wãcũcãrã niwã. ³ Tojo weecã i'arã, Pablo quẽ'rã narẽ werenemorãtirã Iconiopure yoacã tojacãrã niwã. Na ti macãpu nĩrã, "Jesú nipe'tirã masãrẽ ma'ígũ añurõ weemi" nisere uputu wãcũtutuario me'rã werecãrã niwã. Na a'tere werecã i'agũ, Õ'acũ diacjũta werema yé cjasere nígũ, cũ tutuario me'rã masãrẽ wee'ocã weecũ niwĩ. ⁴ Na wee'omicã, ti macãcjãrã mejęcãrĩ dia'cũ ducawaticãrã niwã. ãpẽrã judío masã Jesure ãjõpeotirã me'rã niseticãrã niwã. ãpẽrã Pablo, Bernabé me'rã niseticãrã niwã. ⁵ Pablo, Bernabére uatirã, wiorã me'rã nerẽ ucũcãrã niwã. Na nerẽ, ni'cãrõnojõ wãcũtojaca be'ro narẽ pi'etise o'o, ãtãperi me'rã doquerãti nĩrã, tojo weecãrã niwã. ⁶⁻⁷ Pablo quẽ'rã na tojo weesi'rĩsere tã'orã, Licaonia wãmetiri di'tapũ du'tiwã'cã

wa'acãrã niwã. Ti di'tapure Litra, Derbe wãmetise macãrĩ nicaro niwũ. Tepu nirãrẽ, te macãrĩ nirãrẽ Jesú ye quetire bu'ecusiacãrã niwã tja.

Pablo, Bernabé Litra, Derbe macãrĩpu na bu'ecusia'que ni'i

⁸ Na Litrampu nírã, ni'cũ masũ dojoriwi'i wĩ'magũputa sijamasĩtigu bajua'cure bocaejacãrã niwã. ⁹⁻¹⁰ Ti macãpure Pablo masãrẽ bu'ecu niwĩ. Cũ bu'esere dojoriwi'i quẽ'rã tu'ocu niwĩ. Cũ, “Õ'acũ yu'ure añurõ yu'ruomasĩsami” ni wãcũsere Pablo tu'oña'gũ, tutuaro me'rã cãrẽ ucũquejocu niwĩ:

—Wã'cãnu'cãña, nicu niwĩ. Cũ tojo nicãta bu'pumajã, sijamasĩtimi'cu sijanũ'cãcu niwĩ. ¹¹ Pablo tojo weecã ì'arã, tocjãrã Licaonia ye me'rã uputu caricũcãrã niwã:

—Marĩ ãjõpeorã umua weronojõ bajurã dojotjãrã, marĩ tiropu dijatama, nicãrã niwã.

¹² Bernabére Zeus pisucãrã niwã. Ti wãme na ãjõpeorãnojo wioqu wãme nicaro niwũ. Pablo pe'ere cũ uputu ucũgũ niyucã, Hermes pisucãrã niwã. Hermes na ãjõpeorãrẽ wereco'tegu nicu niwĩ. ¹³ Ti macã sumutopu Zeure ñubuepeori wi'i nicaro niwã. Ti wi'icjũ pa'i Pablo quẽ'rãrẽ ãjõpeogu, wecuã umuarẽ o'ori me'rã ma'masu'a'cãrãrẽ ti macã ne sãjãrõpu wejewã'cãcu niwĩ. Pa'i, ãpẽrã tocjãrã Pablo quẽ'rãrẽ ãjõpeorã wecuare wẽjẽ ñubuepeosi'rĩmicãrã niwã.

¹⁴ Na tojo weesĩ'ricã tu'orã, Pablo, Bernabé na basu na ye su'tire tũ'rẽstecãrã niwã. Masã

tojo weesi'rīse ña'a ni'i nírã, tojo weecãrã niwã. Be'ro caricũ, na pãjãrã decopu wa'acãrã niwã. Narẽ a'tiro nicãrã niwã:

15 —¿Musã ùsãrẽ de'ro weerãtirã tojo weeti? Ûsã quẽ'rã musã weronojõta umua ni'i. Ô'acũa mejẽta ni'i. Musãrẽ añuse quetire wererã a'tiapu. Musã a'tiro weesetisere tocã'rõta weedu'uya. Musã ãjõpeose ne wapamarĩ'i. Ô'acũ catigu pe'ere ãjõpeoya. Cã weecu niwĩ nipe'tise u'muse, a'ti di'ta, maarĩ, nipe'tirã wa'icurã, mirĩcũa, wa'i, tepu nirãrẽ. 16 Ô'acũ toduporopure judío masã nitirã na ãpẽrãnojõrẽ ãjõpeocã, tojo tu'oña'cã'cu niwĩ. Ne cã'mota'aticu niwĩ. 17 Na cãrẽ ãjõpeotimicã, cã nisetisere nipe'tirã masãrẽ i'ocu niwĩ. Nipe'tirãrẽ añurõ wéegũ, acoro pejase, otese quẽ'rãrẽ ducaticã weecu niwĩ. Ba'ase, tojo nicã e'catise o'ocu niwĩ, ni werecãrã niwã. 18 Na weremicã, uputu wecuare wẽjẽ, Pablo quẽ'rãrẽ ñubueposi'rĩmicãrã niwã. Cã'rõacã waro du'sacaro niwũ na wẽjẽ ñubuepeoatjo. Pablo quẽ'rã “Ûputu weeticã'ña” ni pũricã, weeticãrã niwã.

19 Be'ro judío masã Antioquíacjãrã, ãpẽrã Iconiocjãrã Listrapure etacãrã niwã. Topu Pablo quẽ'rãrẽ ña'arõ weesi'rĩrã sirutuejacãrã niwã. Tocjãrã masãrẽ na weronojõ wãcũsetiro uacãrã niwã. Na tojo weecã, tocjãrã pe'e quẽ'rã uarosãjã wa'acãrã niwã. Tojo weerã Pablöre ùtãperi me'rã doque, ti macã sumutopu cãrẽ cõ'arã wa'arã wejewa'cãcãrã niwã. Cãrẽ “Wẽrĩa wa'ami”, ni wãcũcãrã nimiwã. 20 Pablöre cõ'a'caropu Jesure ãjõpe-

orã cũ cũñarõ tiropu ï'aejanu'cãcãrã niwã. Cũ na topu ejacãta, masã wa'acu niwĩ tja. Be'ro apaturi macãpu na me'rã pi'a wa'acu niwĩ. Ape numu Bernabé me'rã Derbepu wa'a wa'acãrã niwã.

²¹ Na topu eta, Jesú ye quetire werecãrã niwã. Tere na werecã, tocjãrã masã pãjãrã Jesure ãjõpeonemocãrã niwã. Be'ro na majamitojaa wa'acãrã niwã Listra, Iconio, Antioquía toduporo na a'ti'que macãrĩputa tja. ²² Te macãrĩpure tocjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ wãcũtuase o'ocãrã niwã. Tojo nicã “Jesure ne wãcũdu'uticã'ña. Peje pi'etise wa'arosa'a Jesure ãjõpeorãrẽ marĩ u'musepu wa'ati duporo”, ni wereyu'rũwã'cã wa'acãrã niwã. ²³ Jesure ãjõpeorã na nerẽse wi'serinucũ ni'cãrẽrã narẽ su'ori nisetiajãrẽ beseburocãrã niwã. Na be'ti ñubueca be'ro “Marĩ ãjõpeogu Jesú weetamurato musãrẽ”, ni sãrĩbosa, cũuwã'cãcãrã niwã.

Pablo quẽ'rã Antioquiapu na majãmitojaa'que ni'i

²⁴⁻²⁵ Be'ro Listra, Iconio, Antioquía wãmetise macãrĩpu ní'cãrã yu'rũwã'cãcãrã niwã Písidia di'tare. To yu'rũaa, Panfilia di'ta Perge wãmetiri macãpu ejacãrã niwã. Ti macãpure Jesú ye quetire werecãrã niwã. Be'ro Atalia wãmetiri macã petapu bu'ajacãrã niwã tja. ²⁶ Topu na ne waro wijawã'cãtica macã Antioquiapu dajarã, yucusu me'rã wijawã'cãcãrã niwã. Ti macãputa te macãrĩpu na wa'ase duporo Jesure ãjõpeorã “Musãrẽ Ô'acũ añurõ co'teato”, ni sãrĩbosa, o'ócãrã niwã. Espiritu

Santu narẽ bu'eduti'caronojõta tere bu'epe'o-tojanu'cõ, dajacãrã niwã.

²⁷ Ti macãpu na dajarã, Jesure ãjõpeorãrẽ neocũu, narẽ werepe'ocã'cãrã niwã Ô'acũ na me'rã weetamusija'quere. Tojo nicã “Judío masã nitirã quẽ'rã Jesure ãjõpeorã weeama a'tiro nicãrẽ”, ni quetiwerẽcãrã niwã narẽ.
²⁸ Na yoacã Jesure ãjõpeorã me'rã Antioquíapure tojacãrã niwã.

15

Judea di'tacjãrã Antioquíapũ wa'a'que ni'i

¹ Pablo, Bernabé Antioquíapũ nirĩ curare ãpẽrã judío masã Judea di'tacjãrã na tiropũ wa'acãrã niwã. Na ti macãcjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ na judío masã weesetisere weeduticãrã niwã.

—Musã Moisé duti'caro weeticã, musã õ'rẽcjũ yapa caserore yejecõ'aticã, Ô'acũ musãrẽ yu'rũosome, ni werecãrã niwã.

²⁻³ Na tojo nicã tu'orã, Pablo, Bernabé na me'rã uputu a'metu'ticãrã niwã. Tojo weerã Antioquíacjãrã Jerusalẽpu o'órãtirã Pablo, Bernabére, ãpẽrã tocjãrãrẽ neo, besecãrã niwã. Narẽ a'tiro nío'ocãrã niwã:

—Jerusalẽpu wa'aya. Jesú cã ne waro besecũú'cãrã, tojo nicã Jesure ãjõpeorãrẽ su'ori nirã tiro sãrĩtiã'rã wa'aya. ¿Diacjũta nimiapari to Judeacjãrã marĩrẽ were'que? nicãrã niwã.

Topũ wa'arã, Fenicia, Samaria wa'ase ma'arĩpu yu'rũacãrã niwã. To yu'rũarã,

judío masã nitirã Jesure ějõpeosere wereyu'ruamujãcãrã niwã. Te quetire tu'orã, Jesure ějõpeorã pũrõ e'caticãrã niwã.

Pablo, Bernabé Antioquíapũ ní'cãrã Jerusalẽcjãrãrẽ na wererã wa'a'que ni'i

⁴ Pablo, Bernabé, ãpẽrã Antioquíacjãrã Jerusalẽpũre etacãrã niwã. Topũre na etãca be'ro Jesú cũ ne waro besecúú'cãrã, Jesure ějõpeorãrẽ sũ'ori nirã, nipe'tirã cũrẽ ějõpeorã narẽ põtẽrĩ, añuduticãrã niwã. Be'ro Pablo quẽ'rã werecãrã niwã nipe'tiro na si-ja'caropũ Õ'acũ narẽ weetamu'quere. ⁵ Na tojo nicã tu'orã, Jesure ějõpeorã fariseo masã wã'cãnu'cã, ucũcãrã niwã:

—Marĩ judío masã weronojõta judío masã nitirã Jesure ějõpeorã quẽ'rãrẽ weedutiroũa'a. Na õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'adutiroũa'a. Nipe'tise Moisé cũ duti'quere weedutiroũa'a, nicãrã niwã.

⁶ Tojo weerã Jesú cũ besecúú'cãrã, cũrẽ ějõpeorãrẽ sũ'ori nirã nerẽ, ucũcãrã niwã fariseo masã narẽ tojo ní'quere. ⁷ Topũta na yoacã ucũca be'ro Pedro wã'cãnu'cã, narẽ nicũ niwĩ:

—Acawererã, Õ'acũ sõ'onícateropũ judío masã nitirã quẽ'rãrẽ cũ ye quetire weredutigũ yũ'ure besewĩ. Na tere tu'o, cũrẽ ějõpeoato ní'gũ besewĩ. Mũsã nipe'tirã añurõ masĩ'i a'tere. ⁸ Cũta nipe'tise masã wãcũsetisere ĩ'agũ marĩrẽ o'o'caronojõta na quẽ'rãrẽ Espiritu Santure o'ówĩ. Tojo weerã marĩ na yũ'ruono'cãrãputa nima nisere masĩ'i. ⁹ Õ'acũ

marĩrẽ ma'irõnojõta na quẽ'rãrẽ ma'imi. Ne ðucawaatisami. Na Jesure ẽjõpeocã, na ña'arõ weeseti'quere acobojocũ niwĩ. ¹⁰ Tojo weerã marĩ judío masã nitirãrẽ “Moisé cũ duti'caro weeya”, niticã'rõua'a. Marĩ tere weeya nĩrã, “Õ'acũ narẽ yu'rũoticũ niwĩ yujupũ”, nĩrã weebosa'a. Marĩ, marĩ ñecũsumũapũ-marĩcã Moisé cũ duti'quere weepõtẽoticãrã niwã. Tjãsama napũa. Tojo weerã narẽ tere weedutiticã'rõua'a. ¹¹ A'tiro pe'e ni'i. Marĩ wiogũ Jesucristo ma'itjãgũ, marĩ wapayecã mejẽta, marĩrẽ ña'arõ wee'quere acobojocũ niwĩ. Marĩrẽ yu'rũo'caronojõta Jesucristo na judío masã nitirã quẽ'rãrẽ yu'rũocũ niwĩ, nicũ niwĩ Pedro.

¹² Cũ tojo nicã tu'orã, nipe'tirã di'tamarĩpe'tia wa'acãrã niwã. Be'ro Pablo, Bernabé narẽ werecãrã niwã judío masã nitirã tiropũ Õ'acũ tutuaro me'rã na wee'ocusia'quere. ¹³ Nipe'tise narẽ wérẽca be'ro Santiago ucũcũ niwĩ:

—Acawererã, yu'ũ musãrẽ werecã tu'oya.

¹⁴ Ni'cãrõacã Simó Pedro wereami Õ'acũ judío masã nitirãrẽ ne waro añurõ weenu'cã'quere. Õ'acũ cũ yarã niato nígũ, na quẽ'rãrẽ besecu niwĩ. ¹⁵ Ðuporopũ Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã judío masã nitirã quẽ'rã Jesure ẽjõpeoatjere queorota ojamũ'tãcãrã niwã. A'tiro ojacãrã niwã:

¹⁶ “Davi cũ wiogũ nise pe'tia wa'acaro niwã.

Be'ropũ cũrẽ yu'ũ wiogũ sõrõ'caronojõta cũ pãrãmi nituriagũpũre sõrõgũti.

17-18 Cũrẽ tojo sŕŕoca be'ro ãpẽrã judío masã nitirã quẽ'rã, yu'u bese'cãrã yu'ure ãjŕŕeorãsama.”

Dũporopũ marĩ wioĝũ Õ'acũ tojo ni wereyucũ niwĩ.

A'tiro ni ojacãrã niwã Õ'acũ ye quetire weremũ'tã'cãrã.

19 »Tojo weegũ yu'u wãcũ'u. Judío masã nitirã Jesure ãjŕŕeorãrẽ peje dutise o'tocã'rŕõua'a. 20 Mejŕŕ dia'cũ ni'cã pũrĩ “A'ticuse weeticã'ña”, ni ojarã narẽ. “Wa'icũ di'i, ãpẽrãnojŕŕẽ Õ'acũ mejẽtare ãjŕŕeorã na wẽjẽ ãjũamorŕ ñubuepeo'quere ba'aticã'ña”, nĩrã. “Mũsã nũmosãnumia nitirãrẽ, mũsã marãpusũmũa nitirãrẽ a'metãrãticã'ña”, nĩrã. “Nipe'tirã wa'icũrã wãmũta ãrũasure'cãrãrẽ ba'aticã'ña. Nipe'tirã dí miiña marĩrãrẽ ba'aticã'ña. Wa'icũrã ye díre ba'aticã'ña.” Ticũseta dutirã narẽ. 21 Dũporopũ saurunũcũ judío masã na nerẽse wi'seripũ Moisé cũ duti'quere bu'enu'cũcã'ma. A'tere nipe'tise macãrĩpũ bu'erã weema. Tojo weerã judío masã nitirã quẽ'rã masĩsama Moisé cũ duti'quere, nicũ niwĩ Santiago.

22 Be'ro Jesú cũ besecũ'cãrã, Jesure ãjŕŕeorãrẽ su'ori nĩrã, nipe'tirã cũrẽ ãjŕŕeorã pũarãrẽ besecãrã niwã. Ni'cũ Juda wãmeticũ niwĩ. Cũrẽta tja Barsabã pisucãrã niwã. Apĩ pe'e Sila wãmeticũ niwĩ. Ticũrãrẽ besecãrã niwã Pablo quẽ'rã me'rã Antioquíapũ ti pũrĩrẽ miajãrẽ. Na pũarã Jesure ãjŕŕeorã wa'teropũre wiorãbocure nicãrã niwã.

*Antioquíacjãrã na su'ricũña'quere
diacjã'que ni'i*

²³ Jesú besecúú'cãrã dutise ojãca pũrĩrẽ Pablo quẽ'rã me'rã o'ócãrã niwã. A'tiro ojano'-caro niwũ ti pũrĩpure:

“Ûsã Jesú besecúú'cãrã, cãrẽ ãjõpeorãrẽ su'ori nirã musãrẽ añuduti'i. A'ti pũrĩrẽ musãrẽ ojao'o nipe'tirã Antioquíacjãrãrẽ, judío masã nitirã Jesure ãjõpeorãrẽ. Tojo nicã Siria, Cilicia di'tapũ nirãrẽ ojao'o.

²⁴ Æpẽrã ùsã me'rãcjãrã a'tocjãrã, musã tiropũ wa'a, na wãcũrõ me'rã musãrẽ caribosijapãrã. ‘Musã õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'aña, Moisé cũ dutisere weeya' ni, musãrẽ weresu'riacũapãrã. Ûsã dutiro marĩrõ tojo weepãrã musãrẽ.

²⁵ Tojo weerã ùsã ni'cãrõnojõ wãcũse me'rã puarã umuarẽ musã tiropũ bese o'órã wee'e. Na ùsã mairã Bernabé, Pablo me'rã wa'arãsama.

²⁶ Bernabé, Pablõreta Jesucristo marĩ wioqu yere na bu'ecusiãcã, wẽjẽcãrã nimiwã. ²⁷ Ûsã bese'cãrã Juda, Sila a'ti pũrĩpũ nise nipe'tisere na basu musãrẽ bu'e, wererãsama.

²⁸ Ûsãrẽ Espĩritu Santu wãcũse o'oyucã, peje musãrẽ dutisĩrĩtisa'a. A'ticũseta musãrẽ dutirãti.

²⁹ Wa'icũ di'i, ãpẽrãnojõrẽ O'acũ mejõtare ãjõpeorã na wẽjẽ ãjũamorõ ñubuepeo'quere ba'aticã'ña. Nipe'tirã wa'icũrã ye díre ba'aticã'ña. Wa'icũrã wãmũta ãrũasure'cãrãrẽ ba'aticã'ña. Wa'icũrã dí miña marĩrãrẽ ba'aticã'ña. Musã numosãnumia nitirãrẽ, musã marãpusumua nitirãrẽ a'metãrãticã'ña.

Musã ũsã dutisere we'érá, añurõ weerãsa'a. Tocã'rõta musãrẽ oja'a", ni ojacãrã niwã.

³⁰ Be'ro na o'óno'cãrã we'eriti, Antioquíapũ wa'a wa'acãrã niwã. Topũ ejarã, na dutise ojaca pũrĩrẽ tocjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ nerẽ-duti, wiacãrã niwã. ³¹ Tojo weecã, ti pũrĩrẽ bu'érá, wãcũque'timi'cãrã na diacjũnũ'cõcã, ti macãcjãrã pũrõ e'caticãrã niwã. ³² Juda, Sila Õ'acũ wereduti'quere wereturiari masã nitjãrã, Antioquíacjãrãrẽ añurõ werecãrã niwã. Tojo weerã narẽ nemorõ wãcũtutuase me'rã tojacã weecãrã niwã. ³³ Na me'rã topure cã'rõ tojánícãrã niwã yujupũ. Be'ro tocjãrãrẽ we'eriticã, tocjãrã pe'e "Õ'acũ me'rã wa'aya musãrẽ o'ó'cãrã tiropũ", nío'ocãrã niwã. ³⁴ Sila pe'e "Yũ'ũ pũrĩcã a'topũ tojaguti", nicũ niwĩ. Tojo weegũ topũ tojacã'cũ niwĩ.

³⁵ Pablo, Bernabé yoacã Antioquíapũre Jesure ãjõpeorã me'rã tojacãrã niwã. Tocjãrãrẽ pãjãrã ãpẽrã me'rã Jesú ye quetire werecãrã niwã.

Pablo, Bernabé na a'merĩ dũcawati'que ni'i

³⁶ Be'ro Pablo Bernabére nicũ niwĩ:

—Te'a apaturi tja todũporopũ marĩ Jesú ye quetire bu'ecusia'que macãrĩpũ. Tocjãrãrẽ ĩ'arã wa'arã ¿de'ro nisetimiti na? nicũ niwĩ.

Bernabé "Jau", nicũ niwĩ. ³⁷ Juã Marco wãmetigure upũtũ miasĩ'rĩmicũ niwĩ. ³⁸ Juã Marco todũporopũ na me'rã añurõ bu'eyapada'reoticũ niwĩ. Jerusalẽpũ wa'agũ, Panfilia di'tapũ narẽ cõ'atojaa wa'acũ niwĩ. Tojo weegũ Pablo cũrẽ ne miasĩ'rĩticũ niwĩ. ³⁹ Be'ro

na basu uputu a'metu'ti, a'merĩ ducawatia wa'acãrã niwã. Bernabé pe'e yucusu me'rã Chipre nãcũrõpũ Marcore miacu niwĩ. ⁴⁰ Pablo pe'e cũ me'rã wa'acjũre Silare besecu niwĩ. Tocjãrã Jesure ãjõpeorã “Õ'acũ musãrẽ co'teato”, ni sãrĩbosacãrã niwã. Be'ro Pablo quẽ'rã narẽ we'eriti, wa'a wa'acãrã niwã. ⁴¹ To wa'arã, Siria, Cilicia wãmetise di'tapũre yu'ruacãrã niwã. Tepũ Jesú ye quetire wererã, tocjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ wãcũtutuase o'onemowã'cãcãrã niwã.

16

Timoteore Pablo, Sila na mia'que ni'i

¹ Pablo, Sila Derbe, Listra wãmetise macãrĩpure etacãrã niwã. Listrapũ ni'cũ Jesure ãjõpeogũ Timoteo wãmetigũre bocaejacãrã niwã. Cũ paco judío masõ Jesure ãjõpeogo nico niwõ. Pacu pe'ea griego masũ nicu niwĩ. ² Jesure ãjõpeorã Listra, Iconiocjãrã Timoteore añurõ wãcũcãrã niwã. “Añugũ nimi”, ni ã'acãrã niwã. ³ Tojo weegũ Pablo narẽ ba'patiato nígũ, cũrẽ miasĩ'ricu niwĩ. Cũrẽ miasĩ'rígũ, cũ õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'aduticu niwĩ. Cũ tojo weeno'tigu judío masã cũ bu'esere ãjõpeotibosama nígũ, tojo weecu niwĩ. To nirã nipe'tirã judío masã Timoteo pacu griego masũ nisere masĩcãrã niwã. Judío masã nitirã na põ'rãrẽ õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'aticãrã niwã. ⁴ Be'ro Timoteo Pablo quẽ'rã me'rã wa'acu niwĩ. Nipe'tise na yu'ruase macãrĩpure Jesure ãjõpeorãrẽ

wereyũ'ruamujăcără niwă. Jerusalėpu niră Jesú cŭ besecúu'cără, cŭrě ějőpeorărě sũ'ori niră dutio'o'quere werecără niwă. Nipe'tirărě "Na duti'quere weeya", niburocără niwă. ⁵ Na tojo werecă tũ'oră, Jesure ějőpeoră siape me'ră wăcŭtutuanemocără niwă. Ne Jesure ějőpeodu'uticără niwă. Āpěră quě'ră Jesure ějőpeotimi'cără umucorinucŭ păjără cŭrě ějőpeonemocără niwă.

Pablöre Macedoniacjŭ weetamuse sěrĩ'que ni'i

⁶ Pablo quě'rărě na Asiapũ Jesú ye quetire bu'eră wa'abo'cărărě Espĩritu Santu cã'mota'acũ niwĩ. Tojo weeră na apero Frigia, Galacia tiro pe'e yũ'ruacără niwă. ⁷ Topũ yũ'ruaa, Misia na di'ta ta'a'caro sumutopũ ejacără niwă. Topũ eja, na Bitinia wămetiri di'tapũ wa'asĩ'rĩmicără niwă tja. Topũ wa'asĩ'rĩrărě apaturi Espĩritu Santu narě cã'mota'acũ niwĩ. ⁸ Na to Misia yũ'ruaa, wa'a, bu'acără niwă Troa wămetiri macăpũ. ⁹ Topũ na etăca ñami Pablo quě'ese weronojő ni'cũ Macedoniacjŭ cũ tiro sěrĩnu'cũcă ĩ'acũ niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ:

—A'tia a'to Macedoniapũ. Ũsărě weetamugũ a'tia, nicũ niwĩ. ¹⁰ Be'ro cũ quě'ese weronojő ĩ'a'quere werecă, maata ũsă ye dure wa'a wa'awũ. Yũ'ũ Luca a'ti pŭrĩrě oja'cũ quě'ră na me'ră wa'awũ. Ũsă cũ quě'ese weronojő ĩ'a'quere a'tiro wăcũwă: "Ō'acũ marĩrě Macedoniacjărărě cũ ye quetire were-dutigũ weepĩ", ni wăcũwă.

Pablo, Sila Filipopu Lidia wãmetigore na bocaaja'que ni'i

¹¹ Ūsã Troapu ní'cãrã yucusu me'rã pẽ'awũ Samotracia wãmetiri nũcũrõpũre. Tocjãrãta ape numu wa'anemowũ ape macã Neápoli wãmetiri macãpu. ¹² Tõma majã ma'apu majãa, romano masã na wéeca macã Filipopũre etawũ. Ti macãta ti di'ta Macedonia wa'teropũre dutiri macã niwũ. Topũre ũsã pejeti numũrĩ tojáníwũ. ¹³ Sauru nicã Ō'acũrẽ ñubuepeorãrẽ a'marã wa'awũ. Tojo weerã macãpu ní'cãrã dia sumuto na ñubuewuaropũ wa'awũ. Narẽ bocaaja, na tiro ejanujã, to numia nerẽ'cãrãrẽ Jesú ye quetire werewũ. ¹⁴ Ni'cõ topũ ũsã weresere tũ'o'co Lidia wãmetigo niwõ. Co Tiatira wãmetiri macãcjõ, su'ti wapabũjũse sõ'a ñibocuresere duago niwõ. Judío masõ nitimigõ, Ō'acũrẽ ãjõpeogo niwõ. Pablo cũ weresere ãjõpeoato ní'gũ Ō'acũ core tũ'omasĩse o'ocu niwĩ. ¹⁵ Be'ro core, co ya wi'icjãrã nipe'tirãrẽ wãmeyewũ. Co ũsãrẽ niwõ:

—Yũ'ure diacjũta Jesure ãjõpeogo nimo ní'ã, ya wi'ipũ cãrĩrã wa'aya, niwõ. Co upũtu tojaduticã tũ'orã, co ya wi'ipũ tojawũ.

Pablõre, Silare bu'iri da'reri wi'ipũ sõrõ'que ni'i

¹⁶ Ni'cã numu ũsã Ō'acũrẽ ñubuepeowuaropũ wa'arã, ejapejacãti ni'cõ numio wãtĩ sãjãno'core. Co ãpẽrãrẽ da'raco'tego niwõ. Wãtĩ weetamuno'gõ “Be'ro tojo wa'arosa'a”, ni masĩsere cõowõ. Co masĩsere ãpẽrãrẽ werese

me'rã core cʉorã pajiro niyeru wapata'awã.

¹⁷ Ŭsãrẽ ĩ'asirutu, caricũwõ:

—Ă'rã Ŭ'acũ u'musepu nigũ dutisere weerã nima. Mũsãrẽ wererã weema Jesure ějõpeorã yu'rurãsama nise quetire, ni caricũwõ. ¹⁸ Co peje numurĩ tojo nicusiawõ. Be'ro Pablo caributi, majãmiĩ'a, wãtĩ copure nigũrẽ niwĩ:

—Jesucristo tutuaro me'rã mũ'urẽ copure nigũrẽ wijaaduti'i. Cũ tojo nicãta, maata wijaa wa'acũ niwĩ.

¹⁹⁻²⁰ Cũ wijáaca be'ro co masĩmi'que pe'tia wa'awũ. Tojo weerã core cʉo'cãrã marĩ niyeru wapata'asome nírã, ua wa'awã Pablo, Sila me'rã. Tojo weerã macã deco wiorã tiropure narẽ ñe'e miawã.

Be'ro wiorãpure co wiorã nimi'cãrã weresãwã. A'tiro niwã:

—Ă'rã judío masã nima. A'ti macãcjãrãrẽ caribosijarã weema. ²¹ Na bu'ese marĩ romano masãrẽ dutise mejẽta ni'i. Tojo weerã marĩ na weedutisere weeticã'rõũa'a, niwã wiorãpure.

²² Na topũ nerẽ'cãrã tojo nicã tu'orã, Pablo quẽ'rã me'rã ua wa'awã. Tojo weerã wiorã Pablo, Silare na ye su'tire tuweeduti, na yarã surarare tãrãdutiwã. ²³ Narẽ upũtu tãrãtoja, bu'iri da'reri wi'ipũ sõrõwã. Be'ro ti wi'i co'tegure du'tiwijari nírã, añurõ bi'acã'dutiwã.

²⁴ Na tojo nicã tu'ogu, bu'iri da'reri wi'i co'tegu nituoroca tucũpu sõrõcũ niwĩ narẽ. Pũa yucũ tĩa wa'teropũ na du'pocãrĩrẽ sĩosõrõcũuoduti, narẽ du'tecũuocũ niwĩ.

Ŭ'acũ di'ta narãsãcã wee'que ni'i

25 Be'ro ñami deco Pablo, Sila Õ'acũrẽ ñubue, basapeocãrã niwã. Na tojo weecã, ti wi'ipũ nirã bu'iri da'reno'cãrã narẽ tũ'ocãrã niwã. 26 Wãcũña marĩrõ di'ta upũtũ narãsã-caro niwũ. Na nirĩ wi'i quẽ'rã a'meña'caro niwũ. Tojo weero maata ti wi'i bi'ami'que soperi, nipe'tirã bu'iri da'reri wi'ipũ nirãrẽ dũ'tecũumi'que cõme dari pãrĩstea wa'acaro niwũ. 27 Tojo wa'áca be'ro ti wi'i co'tegu wã'cãcũ niwĩ. Wã'cã, te soperi susupe'ticã ñ'acũ niwĩ. “Nipe'tirã du'tiwijaape'tia wa'apã”, ni wãcũcũ nimiwĩ. Tojo weegu uigu, cã basu di'pjĩ mii wẽjẽcã'cũ nimiwĩ. 28 Tojo weesĩ'ricã, Pablo cũrẽ upũtũ caricũquejocũ niwĩ:

—Mu'ũ basu wẽjẽticã'ña. Ûsã nipe'tirã a'topũ nipe'ticã'a, nicũ niwĩ.

29 Pablo tojo nicã tũ'ogu, ãpẽrã surarare “Sĩ'ase miitia”, nicũ niwĩ. Na o'óca be'ro sũ'oo, omasãjãacũ niwĩ Pablo, Sila na nirĩ tucũpũ. Uigu, upũtũ narãsãgũta, na pũ'to ejaque'acũ niwĩ. 30 Be'ro wã'cãnũ'cã, narẽ pijiwĩrõ, sẽrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿De'ro weegusari yũ'ũ Õ'acũ yũ'ure yũ'rũoato nígũ?

31 Na pe'e a'tiro yũ'ticãrã niwã:

—Mu'ũ marĩ wiogu Jesure ãjõpeogu, yũ'rũgusa'a. Mu'ũ ya wi'icjãrã quẽ'rã mu'ũ weronojõ ãjõpeorãta, yũ'rũrãsama, nicãrã niwã.

32 To be'ro cũrẽ, cã ya wi'icjãrãrẽ Jesú ye quetire bu'ecãrã niwã. 33 Surara bu'iri da'reri wi'i co'tegu Pablo quẽ'rãrẽ ñami decota na tãrã'que cãmirẽ coecũ niwĩ. Cũ coéca

be'ro Pablo quẽ'rã cûrẽ, cû ya wi'icjãrãrẽ wãmeyecãrã niwã. ³⁴ Be'ro ti wi'i co'tegu cû ya wi'ipũ pijiwã'cã, narẽ su'ori ba'acũ niwĩ. Na Ô'acûrẽ êjõpeoca be'ro cû, cû acawererã uputu e'caticãrã niwã.

³⁵ Ape nũmũ bo'reacã ti macãcjãrã romano masã wiorã surarare ti wi'i co'tegupũre were-duticãrã niwã. A'tiro nío'ocãrã niwã:

—“Na to pũarã umũa nirãrẽ du'uwĩrõdu-tiama”, ni wererã wa'aya, nicãrã niwã.

³⁶ Surara topũ eja, wiorã na wereduti'quere ti wi'i co'tegupũre werecãrã niwã. Tere tũ'o-toja, cû pe'e quẽ'rã wereturiacũ niwĩ Pablo, Silare tja.

—Musãrẽ a'ti macãcjãrã wiorã “Du'uwĩrõato”, nicãrã niama. Tojo weerã musã wijaaya. Añurõ e'catise me'rã wa'aya, nicũ nimiwĩ ti wi'i co'tegu pe'e.

³⁷ Cũ te quetire werecã tũ'ogu, Pablo surarare nicũ niwĩ:

—A'ti macãcjãrã wiorã ũsãrẽ bu'iri bocatiama. Bocatimirã, masã tiropũ miaa, tãrã, a'ti wi'i bu'iri da'leri wi'ipũ ũsãrẽ sõrõama. ũsã romano masã nimicã, tojo weeama. Ni'cãrõacãrẽ ũsãrẽ masã ã'atiropũ nũowĩrõsĩ'rĩsama. Basiowe'e. Na basuta a'titjãrã, ũsãrẽ wĩrõrã a'tiatio, nicũ niwĩ surarare.

³⁸ Surara cû tojo ní'quere tũ'orã, wiorãpũre wererã wa'acãrã niwã. Pablo quẽ'rã “Romano masã ni'i” niama nise quetire werecã tũ'orã, wiorã ucua wa'acãrã niwã. ³⁹ Na ti wi'ipũ wa'a, Pablo quẽ'rãrẽ acobojose sãrĩcãrã niwã.

Sērītoja, narē bu'iri da'reri wi'ipɯ ní'cārārē miiwijaa, “Ne a'ti macārē niticāñña, wijayá”, nicārā niwã. ⁴⁰ Na tojo nicã tɯ'orã, Pablo, Sila bu'iri da'reri wi'ipɯ ní'cārã wijaawã'cã, Lidia ya wi'ipɯ wa'acārã niwã tja. Topɯ Jesure ějõpeorārē wãcūtutuanemocã weecārã niwã. Be'ro ti macãpɯ ní'cārã wa'a wa'acārã niwã.

17

Tesalónicapɯ Pablo quē'rārē wa'a'que ni'i

¹ Pablo, Sila Filipopɯ ní'cārã yɯ'rɯacārã niwã Anfípoli, Apolonia wãmetise macārīrē. To yɯ'rɯaa, etacārã niwã Tesalónica wãmetiri macãpɯ. Ti macãpɯre judío masã nerērī wi'i nicaro niwã. ²⁻³ Pablo cū weesetironojõpɯma ti wi'ipɯ sãjãacɯ niwĩ. I'tia semana saurunɯcū Jesú ye quetire bu'ecɯ niwĩ. Dɯporocjãrãpɯ Ō'acū ye queti weremɯ'tãrĩ masã na oja'quere bu'ecɯ niwĩ:

—“Ō'acū bese'cɯ pi'eti, wēřgũsami. Wēř'cɯpɯ nimigũ, masãgũsami”, ni ojacārã niwã. Na tojo ni ojano'cureta mɯsārē ni'cãrõacārē were'e. Jesúta nimi na tojo ní'cɯ Ō'acū cū bese'cɯ, ni werecɯ niwĩ Pablo.

⁴ Tojo ni werecã tɯ'orã, ni'cārērã judío masã ějõpeocārã niwã. Judío masã weronojõ ějõpeosetirã quē'rã griego masã pãjãrã ějõpeocārã niwã. Wiorã weronojõ nirã numia pãjãrã ějõpeocārã niwã.

⁵ Āpērã judío masã Pablo cū weresere ějõpeotirãnojõ ɯpɯtɯ ɯocārã niwã Pablöre.

Tojo weerã umua nijšijarãrẽ, ña'arã niba-
jaque'atirãrẽ macã decopu neo, o'ócãrã niwã:

—Nipe'tiropu caricũste sijaya, nicãrã
niwã. Na tojo weecã, ti macãcjãrã nipe'tirã
uarošãjãcãrã niwã. Be'ro Pablo quẽ'rãrẽ masã
decopu miarãtirã a'marã wa'acãrã niwã. Na
cãjica wi'i Jasó wãmetigu ya wi'ipu wa'acãrã
niwã. Topu eja, narẽ a'marã, ti wi'i sopere
weje pã'rẽcã'cãrã niwã. ⁶ Ne bocaticãrã
niwã. Bocati, ti wi'i nigú Jasõrẽ, ãpẽrã Jesure
ẽjõpeorãrẽ ñe'e miacãrã niwã wiorã tiropu.
Topu ejarã, a'tiro caricũcãrã niwã:

—Aperocjãrã umua marĩ ya macãpu a'ticãrã
niama. Nipe'tiro na sijaropure dojorẽ si-
jarã weema. ⁷ Jasó narẽ cũ ya wi'ipu
cãjio'ocpu niami. Na nipe'tise marĩ wiogu
Romacjũ cũ dutisere yu'runu'cãrã weeama.
Apĩ pe'ere “Wiogũ waro nimi Jesú wãmetigu”
nirã weeama, ni caricũcãrã niwã.

⁸ Na tojo nicã tu'orã, ti macãcjãrã, ti macã
wiorã nipe'tirã caricũstea wa'acãrã niwã.
⁹ Be'ro wiorã Jasõrẽ, cũ me'rãcjãrãrẽ a'tiro
nicãrã niwã:

—Musã ũsãrẽ niyeru wapayecã, musãrẽ
du'uwiõrãti. Pablo, Sila na a'ti macãpũre
wijãca be'ro musã ye niyerure wiarãti tja,
nicãrã niwã. Tojo nicã tu'orã, na wapayecãrã
niwã. Na tojo wéeca be'ro narẽ du'ucã'cãrã
niwã.

Pablo, Sila Bereapu na bu'e'que ni'i

¹⁰ Ñamica'a, na'ique'ari curapu ãpẽrã Jesure
ẽjõpeorã Tesalónicajãrã Pablo, Silare Berea

wãmetiri macãpũ wijaduticãrã niwã. Be'ro ti macãpũ eja, judío masã na nerẽrĩ wi'ipũ wa'acãrã niwã tja. ¹¹ Bereacjãrã pe'e Tesalónicacjãrã nemorõ Pablo weresere tu'otu'sacãrã niwã. ¿Pablo marĩrẽ diacjũta bu'egu weemiti? nĩrã, umucorinucũ Õ'acũ ye queti ojarã na oja'quere bu'enu'cũcã'cãrã niwã. ¹² Cũ diacjũta werecã ï'arã, judío masã pãjãrã ëjõpeocãrã niwã. Æpẽrã pãjãrã griego masã umua ëjõpeocãrã niwã. Numia quẽ'rã griego numiata pajiro niyeru cuorã numia ëjõpeocãrã niwã. ¹³ Judío masã Tesalónicacjãrã Pablo Bereapũ Õ'acũ ye quetire bu'ecã tu'ocãrã niwã. Tere tu'orã, na Bereapũ wa'acãrã niwã masãrẽ uarosãjãcã weerã wa'arã tja. ¹⁴ Na uarosãjãcã ï'arã, maata Jesure ëjõpeorã Pablöre Æpẽrã me'rã dia pajiri maapũ o'ócã'cãrã niwã. Cũ me'rãcjãrã pe'e Sila, Timoteo ti macãputa tojacã'cãrã niwã. ¹⁵ Pablo cũrẽ ba'patiwã'cã'cãrã me'rã buruaa, Atena wãmetiri macãpũ ejacãrã niwã. Topũ cũrẽ soocã, majãmitojati a'titicãrã niwã na ya macã Bereapũ tja. Na me'rãta Pablo queti o'ocũ niwĩ:

—Quero Sila, Timoteo a'tiato a'topũ, nicũ niwĩ.

Pablo Atenapũ Jesú ye quetire were'que ni'i

¹⁶ Sila, Timoteore yucuegunojõ Pablo Atenapũ nígũ, ti macãpũ ï'acusiacy niwĩ. Topũ peje na ëjõpeose queose yee'quere ï'acy niwĩ. Tere ï'agũ, pũrõ bujaweticũ niwĩ. ¹⁷ Tojo weegũ Jesú ye quetire judío masã na nerẽrĩ

wi'ipɯ werecu niwĩ. Judío masārẽ, ãpẽrã na weronojõ ãjõpeosetirãrẽ werecu niwĩ. Tojo nicã ɯɯɯcorinɯcũ macã decopɯ wa'amujãcɯ niwĩ. Topɯ cũ bocaejarãrẽ Jesú ye quetire weremujãcɯ niwĩ. ¹⁸ Ni'cãrẽrã epicúreo, estoico wãmetise cururicjãrãrẽ bu'erã Pablo me'rã ucũcãrã niwã. Cũ Jesú ye quetire, apeye quẽ'rãrẽ wẽrĩ'cãrãpɯ masãsere werecu niwĩ narẽ. Tojo weerã ni'cãrẽrã na basu a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro ni weresĩ'rĩgũ weeti tocã'rõ ucũsepijagɯ? ãpẽrã pe'e a'tiro nicãrã niwã:

—Ape di'tacjãrã na ãjõpeorãnojojõrẽ ucũgũ weesami, nicãrã niwã.

¹⁹ Be'ro cũrẽ pijiwã'cãcãrã niwã wiorã na ucũwɯaro Areópago wãmetiropɯ. Topɯ cũrẽ nicãrã niwã:

—Ûsã ma'ma cjase mɯ'u bu'esere tɯ'osi'rĩsa'a. ²⁰ Ûsãrẽ mejẽcã warota nicã'sa'a. Tere ne tɯ'otirã nicãti. ¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeti te mɯ'u bu'ese? Wereya, nicãrã niwã.

²¹ Ti macã Atenacjãrã, ãpẽrã topɯ macãrĩ wã'a'cãrã na weesetise a'tiro nicaro niwũ. Ma'ma queti dia'cũrẽ tɯ'o, ucũnu'cũcã'sĩ'rĩcãrã niwã.

²² Na wereduticã tɯ'ogɯ, Pablo Areópagopɯ wã'cãɯ'cã werecu niwĩ Atenacjãrãrẽ:

—Yɯ'u ĩ'acã, mɯsã ãjõpeorãnojojõrẽ añurõ ãjõpeoseti'i. ²³ Yɯ'u a'ti macãpɯ sijagɯ, mɯsã ãjõpeosere ĩ'apɯ. Topɯ ni'cãrõ mɯsã ãjõpeorãnojojõrẽ wa'icurã wẽjẽ ɯjũamorõpeoropɯ a'tiro ojaõ'ono'carore bocaejapejasɯ. “Õ'acũ masĩno'ña marĩgũrẽ ãjõpeoro ni'i”,

niapũ. Musã masĩtimirã ějõpeo'cũre musãrẽ ni'cãrõacã weregũti.

24 »Õ'acũ a'ti turi nipe'tisere wee'cũ u'muse, a'ti di'ta wiogũ nimi. Tojo wiogũ nitĩagũ, umũa na wee'que wi'seripũ dia'cũ nímasĩtisami. 25 Ne apeyenojõ dũ'satisa'a Õ'acũrẽ. Nipe'tirãrẽ catise, ejerimise, nipe'tisere o'osami. Ne marĩ da'rased me'rã cũrẽ weetamuã basiotisa'a. 26 Õ'acũ ne waroputa ni'cũ masũ weecũ niwĩ. Cũ me'rãta nipe'tise cururicjãrãrẽ weecũ niwĩ. Narẽ nipe'tiro a'ti turipũre nibũroato nígũ dũcawaacũ niwĩ. Õ'acũ cũ dutiro me'rã marĩ põtẽorõ catiatjore, marĩ niatjore cũucũ niwĩ. 27 Cũ wee'quere ĩ'arã, yũ'ure masĩsĩ'rĩrã a'mato nígũ tere weecũ niwĩ Õ'acũ. Cũrẽ a'mato nimigũ, yoropũ nitisami. Marĩ tiroacã nisami.

28 »Õ'acũ weetamurõ me'rãta marĩ cati'i, da'ra'a. Ni'cãrẽrã musã ya curuacjãrã papera ojari masã a'tiro ni ojacãrã niwã: “Marĩ quẽ'rã Õ'acũ wee'cãrã cũ põ'rã ni'i.”

29 »Marĩ Õ'acũ põ'rã ni'i nírá, cũrẽ “Uru, plata wãmetise me'rã yee'cũ nimi”, ni wãcũticã'rõũa'a. Tojo nicã “Ûtãgã me'rã queose wee'cũ nimi”, niticã'rõũa'a. “Masã na wãcũrõ me'rã yeeme'rĩ'cũ nimi Õ'acũ”, niticã'rõũa'a. 30 Dũporocjãrãpũre na masĩtirã yee ějõpeo'quere Õ'acũ tojo ĩ'acã'cũ niwĩ. A'tocaterore marĩ nipe'tirocãrãrẽ a'tiro uasami. Marĩ ña'arõ weesetisere bũjaweti, du'udutisami. 31 Õ'acũ a'ti

turi nipe'tirocjārārē beseatji numurē
ī'acasanu'cōcu niwĩ. Ti numu nicã, queoro
nise me'rã besegusami. Cũ bese'cu Jesú me'rã
tojo weegusami. Ō'acũ cūrē ã'rĩta musārē
beseacju nimi nígũ, wērĩ'cupure masōcu niwĩ,
nicu niwĩ Pablo.

³² Pablo “Ni'cũ masũ wērĩ'cupu masãcu
niwĩ” nicã tu'orã, ãpērã ni'cārērã mejõ bu-
jicã'cārã niwã. Æpērã pe'e “Mu'u apetero tere
ucũcã, tu'onemosĩ'rĩsa'a tja”, nicãrã niwã.

³³ Be'ro Pablo na nerērõpu ní'cu wijaa
wa'acu niwĩ. ³⁴ Ni'cārērã cūrē sirutuwijaa,
cũ weresere tu'orã, Jesure ějõpeocãrã niwã.
Ni'cũ Dionisio wãmetigu Areópagopu ãpērã
wiorã me'rã nerẽwugau nicu niwĩ. Apego
Dámari wãmetigo, tojo nicã ãpērã Jesure
ějõpeocãrã niwã.

18

Pablo Corintopu weeseti' que ni'i

¹ Pablo Atenapu wéréca be'ro Corinto wãme-
tiri macãpu wa'acu niwĩ. ² Topu etagu,
ni'cũ judío masũ Aquila wãmetigure, cũ numo
Priscilare bocaejacu niwĩ. Ne waropure Ponto
wãmetiri di'tacjũpu nicu nimiwĩ. Be'ro Italia
di'tapu macãrĩ wa'acu niwĩ. Cũ topu níca be'ro
tocjũ romano masã wiogu Claudio nipe'tirã
judío masārē ti di'tapu nirārē wijaduticu niwĩ.
Cũ tojo nicã tu'ogu, cũ numo me'rã Corin-
topu wa'acu niwĩ. Pablo cũ Corintopu etase
duporoacã na quẽ'rã ne etarãta nicãrã niwã.
Pablo topure etãca be'ro ni'cã numu na tiropu

sijagu wa'acu niwĩ. ³ Na quẽ'rã cũ weronojõta da'rasetirã nicãrã niwã. Usebutise su'ti caseri paca me'rã ãpẽrã sjarã wa'arã na miase wi'serire da'rerã nicãrã niwã. Te na da'raseticã i'agũ, na tiro na me'rã da'ragu tojacã'cu niwĩ.

⁴ Saurunucũ judío masã na nerẽrĩ wi'ipũ judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ Jesú ye cjasere cãrẽ ãjõpeoato nígũ weregu wa'amujãcu niwĩ.

⁵ Be'ro Sila, Timoteo Macedonia di'tapũ ní'cãrã Pablo cũ ãono'cãrã Corintopũre etacãrã niwã. Topũ na etacã, Pablo su'ti caseri me'rã wi'seri weemi'quere da'radu'ucã'cu niwĩ. Cũ nipe'tise numãrĩ bu'ero bajuro Jesú ye cjasere bu'ecu niwĩ. Cũ judío masãrẽ “Õ'acũ bese'cu marĩ yoacã yucue'cu Jesú wãmetigu nimi”, ni bu'ecu niwĩ. ⁶ Na pe'e a'tere tu'osĩrĩticãrã niwã. Tojo weerã cũ weremicã, tocjãrã cãrẽ tu'ti, cũ weresere ye'sumujãcãrã niwã. Na tojo weecã i'agũ, cũ tu'satisere i'ogũ, cũ ye su'tire to cjase di'ta wã'a'quere paasteĩ'ocu niwĩ. Narẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Õ'acũ musãrẽ bu'iri da'recã, musã ye bu'iri wa'arosa'a. Yé bu'iri nisome. Musãrẽ yu'u cũ ye cjasere weretojapũ. Tojo weegu yu'u ni'cãcã me'rã judío masã nitirãrẽ Jesú ye cjasere bu'egu wa'aguti, nicu niwĩ.

⁷ Tojo nitojanũ'cõ, ti wi'ipũ ní'cu wijaa, Ticio Justo ya wi'ipũ wa'a, nicã'cu niwĩ. Ti wi'i pe'e na nerẽrĩ wi'i pu'toacã nicaro niwã. Justo judío masũ nitimigũ, Õ'acũrẽ ãjõpeogu nicu niwĩ.

⁸ Apĩ na nerẽrĩ wi'i wioꝝu Crispo wãmetigũ cũ quẽ'rã Jesure ẽjõpeocũ niwĩ. Nipe'tirã cũ ya wi'icjãrã Jesure ẽjõpeorã dia'cũ nicãrã niwã. ãpẽrã quẽ'rã ti macãcjãrã Pablo cũ were'quere tu'orã, pãjãrã Jesure ẽjõpeocãrã niwã. Na ẽjõpeotojacã ã'agũ, Pablo narẽ wãmeyecũ niwĩ.

⁹⁻¹⁰ Ni'cã ñami Pablo cãrĩtimigũ quẽ'ese weronojõ Jesú cũrẽ ucũcã tu'ocũ niwĩ:

—A'ti macãpũre pãjãrã yu'ũre ẽjõpeojã nima. Tojo weerã mu'urẽ ãpẽrã ne mejẽcã weeta basiosome. Yu'u mu'u me'rã nigũti. Tojo weegũ uiticã'ña. Yé cjasere ne weredu'uticã'ña. Tojo werenu'cũcã'ña, nicũ niwĩ Jesú Pablöre.

¹¹ Tojo weegũ Pablo ni'cã cũ'ma ape cũ'ma deco tocjãrãrẽ Õ'acũ ye quetire bu'éꝝu, Corintopũre tojacũ niwĩ. ¹² Titareta ti di'ta Acaya wioꝝu Galió wãmetigũ sãjãcũ niwĩ. Tojo cũ wioꝝu nirĩ cura judío masã Pablöre ñe'e, cũ tiropũ miacãrã niwã. ¹³ Cũrẽ weresãrã, a'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rĩ mejẽcã ẽjõpeodutimi. Ûsãrẽ dutise mejẽtare weedutigũ weemi, nicãrã niwã.

¹⁴ Pablo yu'tiguti weeri curata Galió ucũquejocũ niwĩ judío masã cũrẽ weresã'cãrãrẽ:

—Cũ ña'arõ wéeca be'ro nicã pũrĩcãrẽ, yu'u tu'oboapã. ¹⁵ Musã judío masã ye dutise niyucã, masã basu apoya. Yu'u pũrĩcã tere ne besosome, nicũ niwĩ.

¹⁶ Tojo nitojanũ'cõ, topũ nirãrẽ cũ yarã surarare cõ'awĩrõdutigũ niwĩ. ¹⁷ Na topũ nĩrãta, maata Sóstenes wãmetigure wioꝝu

ĩ'orõpũ ñe'ea, paacãrã niwã. Na paagu judío masã nerẽrĩ wi'i wioogu nicu niwĩ. Galió na tojo weecã, tojo ĩ'arõ bajuro ĩ'acã'cu niwĩ. Ne cã'mota'aticu niwĩ.

Pablo Corintopũ ní'cu Antioquíapũ dajato-jaa'que, tojo nicã apaturi cã bu'esijanemo'que ni'i

¹⁸ Pablo peje numurĩ Corintopure tojacu niwĩ. Be'ro tocjãrã Jesure ějõpeorãrẽ we'er-iti, Priscila, Aquila me'rã Siria di'tapu wa'a wa'acu niwĩ. Topũ cã wa'ase duporo Corintopũ ní'cu Cencrea wãmetiri macãpũ bu'acu niwĩ. Ti macãputa yucusu me'rã wa'ati duporo cã poarire seecõ'aduticu niwĩ. Cũ toduporopũ Õ'acũrẽ "A'tiro weeguti" ní'quere tu'a-ja'a nisirĩgũ tojo weecu niwĩ.

¹⁹⁻²¹ Cũrẽ séeca be'ro na yucusupũ mujãsãjãa, dia pajiri maarẽ pẽ'a, ape pã'rẽ Éfeso wãmetiri macãpũ etacãrã niwã. Topũ eta, cã judío masã nerẽrĩ wi'ipũ sãjãa, Jesú ye cjasere judío masã me'rã ucũcu niwĩ. Ni'cãrẽrã ti wi'i nirã cũrẽ yoacã tojaduticãrã nimiwã. Cũ pe'e tojasĩ'rĩticu niwĩ.

—Yũ'u Jerusalẽpũ wa'agu wee'e bosenuu yu'ruogu wa'agu. Õ'acũ cã uacã, apetero weegu a'tiguti tja, nicu niwĩ narẽ. Priscila, Aquila pũricã ti macãputa tojacã'cãrã niwã. Pablo ni'cũta to ní'cu yucusu me'rã yu'ruacu niwĩ.

²² Yũ'ruaa, etacu niwĩ Cesareapure. Topũ eta, yucusupũ ní'cu dijaa, Jerusalẽpũ wa'agu ma'apũ majãcu niwĩ. Jerusalẽpure etagu,

tocjãrã Jesure êjõpeorãrẽ añuduti, topu to-jacã'cũ niwĩ. Be'ro Antioquíapure yu'ruacu niwĩ tja. ²³ Topure cã'rõ niquejo, yu'rua wa'acu niwĩ tja Galacia, Frigia di'ta nise macãrĩpure. Nipe'tirã Jesure êjõpeorãrẽ nemorõ wãcütutu-ase o'onemowã'cãcũ niwĩ.

Apolo wãmetigu cũ masãrẽ bu'e'que ni'i

²⁴ Pablo Galacia, Frigia di'tapu sijari curata apĩ judío masũ Jesure êjõpeogu Apolo wãmetigu Éfesopure etacu niwĩ. Cũ Alejandrociã añurõ ucũme'rĩgũ nicũ niwĩ. Õ'acũ ye queti wererã na ojãca pũrĩ cjasere masĩrĩ masũ nicũ niwĩ. ²⁵ Toduporopure ãpẽrã Jesú ye quetire werecã tu'ocu niwĩ. Tojo weegu cũ weretu'saro me'rã, diacjũ nise me'rã ãpẽrãrẽ Jesú ye quetire wereturiacu niwĩ. Tojo weemigũ, Juã cũ masãrẽ wãmeye'que dia'cũrẽ masĩcũ niwĩ. Espíritu Santu cũ dijata'que pe'ere masĩticũ niwĩ. ²⁶ Cũ ne uiro marĩrõ wãcütutuario me'rã judío masã na nerẽrĩ wi'ipũ Jesú ye quetire werecũ niwĩ. Be'ro Priscila, Aquila tu'ocãrã niwã cũ weresere. Tere werecã tu'orã, cũrẽ na ya wi'ipũ miacãrã niwã. Topu cũrẽ añurõ Jesú ye quetire cũ masĩtimi'quere diacjũnu'cõcãrã niwã.

²⁷ Be'ro Apolo "Acayapu wa'asĩ'rĩsa'a" nicã tu'orã, Éfesocjãrã Jesure êjõpeorã cũrẽ pa-pera ojabosacãrã niwã. Ti pũrĩrẽ Acayacjãrã Jesure êjõpeorãpure ojao'ocãrã niwã. A'tiro ni ojacãrã niwã: "Añurõ ñe'eña Apolo cũ topu ejacã", ni ojao'ocãrã niwã. Õ'acũ to Acayacjãrãrẽ narẽ ma'ígũ, cũ macũ Jesure

ějõpeocã weecu niwĩ. Narẽta Apolo cũ bu'ese me'rã Acayarũ ejagu, wãcũtutuase o'onemocu niwĩ.

²⁸ Cũ nipe'tirã ĩ'orõpũ judío masãrẽ cũ were-me'rĩse me'rã docaque'amujãcã weecu niwĩ. Cũ Ô'acũ ye cjase ojãca pũrĩpũ bu'e, narẽ werecu niwĩ:

—Ô'acũ cũ bese'cu marĩ yoacã yucue'cu nimi Jesú, nicu niwĩ. Cũ añurõ diacjũ bu'e were-me'rĩcã, cũrẽ na mejẽcã nímasĩticãrã niwã.

19

Pablo cũ Éfesopũ bu'e'que ni'i

¹ Apolo Corintopũ nirĩ cura Pablo pe'e u'muase bu'pare yu'rúaa, Éfesopũre ejacu niwĩ. Topũ ãpẽrã Jesure ĩjõpeorãrẽ bocaejacu niwĩ. ² Narẽ sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Musã Jesure ĩjõpeorã, Espĩritu Santure ñe'erĩ? nicu niwĩ.

Na yu'ticãrã niwã:

—Ñe'etiwx. Ũsã “Espĩritu Santu nipũ” nicã tu'otirã nicãti, nicãrã niwã.

³ —¿To pũrĩcãrẽ musã wãmeyeno'rã, ñe'enojõ me'rã wãmeyeno'rĩ? ni, narẽ sãrĩtiña'nemocu niwĩ Pablo.

—Juã cũ bu'e wãmeyeronojõta ũsãrẽ wãmeyewã, nicãrã niwã.

⁴ Pablo narẽ nicu niwĩ tja:

—Juã wãmeyecu niwĩ masã na ña'arõ weeseti'quere bujaweti ducayúca be'ro. Juã a'tiro nicu niwĩ: “Yu'u be'ro ni'cũ a'tigusami. Cũrẽ ĩjõpeoya”, nicu niwĩ. Cũ tojo ni were'cuta nimi Jesú, nicu niwĩ Pablo.

5 Cũ narẽ weretojaca be'ro na Jesure ãjõpeocã ì'agũ, wãmeyecu niwĩ. 6 Be'ro na ðupopapure cũ ye omocãrĩrẽ ñapeocu niwĩ. Tojo weeri curata Espíritu Santu napure dijatacu niwĩ. Cũ narẽ dijatacã, apemasã ye ucũsere ucũmasĩtimi'cãrã ucũnu'cãcãrã niwã. Apeye quẽ'rãrẽ Ô'acũ cũ weredutisere cũ wãcũse o'oro me'rã werecãrã niwã. 7 Na nipe'tirã nĩrã, doce wa'tero umua nicãrã niwã.

8 Pablo ti macãpu nígũ, i'tiarã mujĩpũ judío masã na nerẽrĩ wi'ipu wãcũtutuario me'rã bu'esijagu wa'amujãcu niwĩ. Ô'acũ nipe'tirã wiogu nimi nisere na Jesure ãjõpeoato nígũ pũrõ werecu niwĩ.

9 Æpẽrã ni'cãrẽrã ti wi'ipu nĩrã cũ were-sere tu'otu'saticãrã niwã. Ne ãjõpeoticãrã niwã. Jesú ye cjasere masã na tu'oropu ña'arõ bujicã'cãrã niwã. Tojo weegu Pablo na me'rã nimi'cu cõ'awijaa wa'acu niwĩ. Nipe'tirã Jesure ãjõpeorãrẽ cũ me'rã ti wi'ipu nĩrãrẽ pijiwijaacu niwĩ. Be'ro cũ umucorinucũ Tirano wãmetigu ya wi'i bu'eri wi'ipu masãrẽ bu'ecu niwĩ. 10 Pua cũ'ma bu'enu'cũcã'cu niwĩ. Tojo weerã ti di'ta Asiãcãrã tu'ope'ticã'cãrã niwã Jesú ye quetire. Judío masã, ãpẽrã judío masã nitirã quẽ'rã mejãrõta tu'ocãrã niwã cũ weresere.

11 Pablo ti macãpu nicã, Ô'acũ cũ me'rãta peje añuse weẽ'omujãcu niwĩ. 12 Tojo weegu Pablo cũ basu wa'atimicã, ãpẽrã cũ ye su'ti bu'icjase tuweecũu'que su'tire, cũ ye nesurire miamujãcãrã niwã dutitirã tiro, wãtĩa sãjãno'cãrã tiropu. Te me'rã dutitimi'cãrã

yu'ruamujăcără niwă. Wătîa sājăno'cărărē cō'awîrômujăno'cără niwă.

13-14 Titareta âpēră masă wătîa cō'awîrō sijari masă Éfesopure etacără niwă. Na siete nicără niwă. Esceva wămetigu pō'ră ni'cũ pō'răta nicără niwă. Cũ ni'cũ judío masă pa'ia wioḡu nicu niwî. Na Jesure êjōpeotimiră, Pablo weronojō na quē'ră Jesú wămerē pisură, wătîarē cō'awîrōsî'rîmicără niwă. Tojo weeră wătîa sājăno'cărărē cō'awîrōrătîră a'tiro nicără niwă:

—Wătîa măsă masăpüre nirărē wijaaduti'i Jesú, Pablo weresijagu wăme me'ră.

15 Na tojo nică, wătî narē yu'ticu niwî:

—Yu'u Jesure masî'i. Pablo quē'rărē masî'i. Măsă pŭrîcărē masîtisa'a. ¿Noanojō niti măsă? nicu niwî.

16 Narē tojo nîca be'ro masũ wătî sājăno'cu na tiropu bu'puquepejacu niwî. Narē uputu paacu niwî. Cămida're, na ye su'tire paată'rêpe'ocă'cu niwî. Ni'că pe'e narē paacă'cu niwî. Na pe'e ne a'meticără niwă. Na su'ti marîră tojarăpu ti wi'ipu ní'cără omawija wa'acără niwă. 17 Ti macă Éfesopu niră judío masă, âpēră judío masă nitîră nipe'tîră tu'ose'sa wa'acără niwă tojo wa'asere. Tere tu'oucu, Jesure wiopesase me'ră wăcŭset-icără niwă.

18 Tojo weeră păjără masă Jesure êjōpe-oră, masă na tu'oropu wereyu'rucără niwă na toduporopu masărē dojorëseti'quere, na yai weronojō nîseti'quere. 19 Păjără tojo wee'cără paperare na tenojō bu'e'que turîrire masă na

ĩ'orõpũ ãjũacõ'ape'ocãrã niwã. Te turiri wapa na ba'paqueocã, cincuenta mil niyeru kujiri wapabũjuse kujiri wapatiro wijacaro niwũ. ²⁰ Tojo wee Jesure pãjãrã ãjõpeonemocãrã niwã. Cũ ye queti nipe'tiropũ se'sacaro niwũ.

²¹ Be'ro Pablo wãcũcũ niwĩ: “Yu'ũ Jerusalẽpũ tojaaguti. Topũ wa'agũ, Macedonia, Acaya di'tapũ yu'ruaguti. Jerusalẽrẽ cã'rõ niquejo, yu'ruaguti tja Romarẽ ĩ'asijagũ wa'agũ”, nicũ niwĩ. ²² Tojo weegũ pũarã cũrẽ weetamurãrẽ Timoteo, Erastore Macedoniapũ o'óyumu'tãcũ niwĩ. Cũ pe'e Asia di'tapũta tojacã'cũ niwĩ.

Éfesopũ cumuca wa'a'que ni'i

²³ Titareta Pablo cũ Éfesopũ nicã, Jesure pãjãrã ãjõpeose ye bu'iri pũrõ cumuca wa'acaro niwũ. ²⁴ Te cumucare wã'cõcũ niwĩ ni'cũ Demetrio wãmetigũ. Cũ asipa'ase plata wãmetisere da'rari masũ nicũ niwĩ. Te asipa'ase me'rã Artemisa wãmetigore na ãjõpeose wi'seriacã queosere yee, duamũjãcũ niwĩ. Artemisa na ãjõpeogo na yee'co nico niwõ. Te wi'seriacãrẽ duarã Demetrio, ãpẽrã cũ me'rã da'raco'terã pajiro wapata'amũjãcãrã niwã. ²⁵ Be'ro pãjãrã Jesure ãjõpeocã ĩ'agũ, cũ me'rãcjãrã, ãpẽrã na weronojõ da'rasetirãrẽ neocũocũ niwĩ. Na nãrẽca be'ro narẽ nicũ niwĩ:

—Musã añurõ masĩ'i. Marĩ a'te da'rasetise me'rã añurõ wapata'a nicã'a. ²⁶ Musã quẽrã Pablo weresere tu'oña'ña. “Marĩ ãjõpeorã masã queose yee'cãrã catise cũorã mejẽta nima. Õ'acũ weronojõ nitima”, ni weresijagũ

weemi. Cũ tojo were'quere a'tocjãrã pãjãrã ãjõpeorã weema. A'tocjãrã dia'cũ ãjõpeose-tirã weetima. Pãjãrã ãjõpeorã weema. A'ti di'ta Asiacjãrã quẽ'rã cũ weresere ãjõpeoma.

²⁷ Tojo weero marĩrẽ a'te wiopesabutia'a. Marĩ da'rasere masã ña'arõ wãcũrãsama. Tere duu-tirãsama. Apeye quẽ'rãrẽ marĩ ãjõpeono'gõ añubutiago ya wi'i mejõ nirĩ wi'i tojacã'rõsa'a. A'tocaterore Asiacjãrã, nipe'tirocjãrã core ãjõpeoma. Masã Pablo weresere ãjõpeorã, siape me'rã core ãjõpeodu'ucã'rãsama, nicu niwĩ Demetrio.

²⁸ Na cũ tojo nicã tu'orã, uputu ua, caricũcãrã niwã:

—Artemisa Éfesocjãrã wiogo añubutiago nimo.

²⁹ ãpẽrã quẽ'rã tere tu'o, to nirã waroa añurõ caricũse'sa wa'acãrã niwã. Tojo caricũrãta Gayo, Aristarco wãmetirãrẽ ñe'e, so-jaro me'rã wejewã'cãcãrã niwã pajiri wi'i ti macãcjãrã na nerẽrĩ wi'ipũ. Na Macedo-niacjãrã Pablo me'rã sija'cãrã nicãrã niwã.

³⁰ Pablo quẽ'rã cũ basu masã pãjãrã tiropũ na me'rã ucũgũ wa'agu wa'asĩ'rĩmicu niwĩ. ãpẽrã Jesure ãjõpeorã pe'e cũrẽ wẽjẽbosama nĩrã, ne du'uo'oticãrã niwã. ³¹ ãpẽrã quẽ'rã Asiacjãrã wiorã Pablo me'rãcjãrã queti o'ócãrã niwã cũrẽ:

—Masã pãjãrã wa'teropũ ne wa'aticã'to, ni queti o'ócãrã niwã.

³² Na topũ nerẽrã mejẽcã dia'cũ no'o na uaro caricũma'acã'cãrã niwã. Na ¿de'ro weerãtirã a'topũ marĩ nerẽti? nisere ne masĩticãrã

niwã. ³³ Na pãjãrã ti wi'ipũ nirĩ curata masã ï'orõpũ judío masã na acaweregũ Alejandro wãmetigũre tuuquenũ'cõcãrã niwã. To caricũrãrẽ wereato nĩrã tojo weecãrã niwã. Cũ tocã'rõta di'tamarĩato nĩgũ narẽ omocã me'rã weequeocũ niwĩ. Ũsã judío masã bu'iri moo'o nisere weresĩ'rĩmicũ niwĩ. “Pablo cũ weresijase ũsã ye cjase mejẽta ni'i”, nisĩ'rĩmicũ niwĩ. ³⁴ Na cũrẽ judío masũ nimi ni ï'amasĩrã, ã'rĩ quẽ'rã Artemisare ějõpeotisami nĩrã, maata ni'cãrõ me'rã caricũmajãcãrã niwã:

—Artemisa Ēfesocjãrã wiogo añubutiago nimo. Pũa hora tere tojo caricũnu'cũcã'cãrã niwã.

³⁵ Be'ro ni'cũ ti macãcjãrã wiogũpũ narẽ di'tamarĩcã weecũ niwĩ. Narẽ nicũ niwĩ:

—Marĩ a'ti macã Ēfesocjãrã Artemisa añubutiago ějõpeori wi'ire co'terã ni'i. Co queose ũ'mũsepũ dijati'quere co'terã ni'i. Nipe'tirocjãrã a'tere masĩsama. ³⁶ “Musã tere co'terã niwe'e”, ne ni'cũ marĩrẽ nĩmasĩtisami. Tojo weerã musã uasere tocã'rõta du'uya. Diacjũ wãcũmu'tãtimirã, ña'arõ weeticã'ña.

³⁷ ã'rã musã miiti'cãrã apeyenojõacã marĩ ějõpeose wi'seri cjasere ne yajaticãrã niama. Marĩ ějõpeogore yabiticãrã niama. Na weetimicã, musã narẽ mejõ waro miiticãrã niapũ. ³⁸ Demetrio, cũ me'rã da'rarã ãpẽrã masãrẽ weresãĩ'rĩrã, marĩrẽ besewuaropũ weresãrã wa'ato. Te niatjeta na'irõ beseri masã beserã niama. ³⁹ No'o apeyenojõ musã ũasere sãrĩsĩ'rĩrã, wiorã na a'ti macãcjãrãrẽ nerẽduticã, musã ũasere ucũña. ⁴⁰ Ni'cãcã

marĩ caricũ'quere romano masã wiorã “Marĩrẽ yu'rũnu'cãrã weesama”, ni wãcũrãsama. Marĩ tojowarota caricũrõ bajuro caricũma'acãrã weeapũ. Tojo weerã romano masã na weresãcã, marĩrẽ de'ro ni yu'tita basiotisa'a, nicũ niwĩ Éfesocjãrã wiogũ.

⁴¹ A'te ucũyapati, “Tocã'rõta ni'i”, nicũ niwĩ. Cũ “Musã ye wi'seripũ wa'aya” nicã tũ'orã, wijaastepe'tia wa'acãrã niwã.

20

Pablo Macedonia di'tapũ, Grecia di'tapũ cũ sija'que ni'i

¹ Cumuca pe'tica be'ro Pablo Jesure ãjõpe-orãrẽ werecasanũ'cõgũti pijiocũ niwĩ. Cũ wéréca be'ro narẽ we'eriti, wa'a wa'acũ niwĩ Macedonia di'tapũ. ² To cjase macãrĩpũ yu'rũagũ, tocjãrãrẽ cũ werese me'rã nemorõ wãcũtutuase o'onemowã'cãcũ niwĩ. Tojo weewã'cã, ejacũ niwĩ Grecia di'tapũre. ³ Topũ i'tia mujĩpũ tocjãrã me'rã tojacũ niwĩ. Be'ro cũ Siriapũ yucũsũ me'rã wa'aguti weemigũ, queti tũ'ocũ niwĩ judío masã mu'urẽ wẽjërãtirã weeama nise quetire. Tojo weegũ “Mejãrõ yu'u a'tica ma'a Macedoniapũta wa'aguti tja”, ni wãcũcũ niwĩ. ⁴ Cũ wa'acã, cũ me'rã wa'acãrã niwã Bereacjũ Sópater wãmetigu, Tesalónicacjãrã pũarã Segundo, Aristarco wãmetirã. Tojo nicã Derbecjũ Gayo wãmetigu wa'acũ niwĩ. Apĩ Timoteo, ãpẽrã Asiãcãrã pũarã Tíquico, Trófimo wãmetirã wa'acãrã niwã. Be'ro Filipopũre etawã. Yu'u quẽ'rã

Luca Filipopu ní'cu wa'awu tja na me'rã.
⁵ Na ùsã duporo Filipopu ní'cãrã wijawã'cãwã.
 Ûsãrẽ Troapu co'tecãrã niwã. ⁶ Pã bucuase
 me'rã morẽtica ba'ari bosenuu be'ro ùsã
 quẽ'rã Pablo me'rã narẽ sirutuwu Filipopu
 ní'cãrã. Tojo sirutuwã'cãrã, yucusu me'rã
 na wa'a'caroputa ùsã quẽ'rã wa'awu. Wa'a,
 ni'cãmocuse numuĩ be'ro Troapure ejawu.
 Topu ùsã me'rãcjãrã ùsãrẽ põtẽrãwã. Topure
 ni'cã semana tojáníwã.

*Pablo Troapu burudija wẽrĩ'cupure
 masõ'que ni'i*

⁷ Soorinu u ñamipu põtẽrãtirã nerẽwũ.
 Pablo põtẽrise duporo masãrẽ bu'ewĩ. Cũ ape
 nuu wijaguti weeyugu, narẽ yoacã bu'ewĩ.
 Téé ñami decopu bu'edu'uwĩ. ⁸⁻⁹ Ûsã i'-
 tia casatiri wi'i bu'ica tucũpu nerẽwũ. Ti
 tucũpore peje sĩ'osepa niwũ. Ni'cũ ma'mu Eu-
 tico wãmetigu ventana sopepu dujiwĩ. Pablo
 yoacã ucũyucã, cãrẽ waja ejayu'ruacaró ni-
 wũ. Cũ cãryu'rumajã wa'a, burudija wa'awĩ
 nucũcãpu. Ti tucũpu ní'cãrã cũ tiropu dija,
 cũ wẽrĩ'cupure wejewã'cõ dupowã. ¹⁰ Pablo
 quẽ'rã dijaa, mu'rĩque'a, cãrẽ paabu'a wejew-
 ã'cõwĩ. "Catimi yujupu. Wãcũque'titicã'ña",
 niwĩ. ¹¹ Pablo cãrẽ masõca be'ro ùsã apaturi
 mujãwũ ti tucũputa tja. Cũ ùsãrẽ su'ori
 põtẽrise o'o, ucũnemowĩ tja téé bo'reste di-
 jaticãpu. Be'ro weretohanu'cõ, wijaa wa'awĩ.
¹² Cũ wa'aca be'ro Eutico wẽrĩ'cupu masã'cure
 topu nerẽ'cãrã cũ ya wi'ipu miawã. Cũ
 masãcã, na pũrõ e'catise me'rã tojawã.

Pablo quẽrã Troapũ ní'cãrã Mileto wãmetiri macãpũ wa'a'que ni'i

¹³ Be'ro Pablo ùsãrẽ Troapũ nirãrẽ diapũ wa'ayudutiwĩ Asó wãmetiri macãpũ. Tojo weerã topũ wa'awũ. Pablo cũ wa'asĩ'rĩ'caronojõta ma'apũ wa'acũ niwĩ. ¹⁴ Ûsã cũrẽ Asópũ bocaaja, cũ ùsã me'rã diapũ wa'awĩ. Be'ro tja ùsã Mitilene wãmetiri macãpũ wa'awũ. ¹⁵ Topũ eja, ape numũ yu'ruawũ Quío wãmetiri nucũrõ pu'topũ. Topũ cãrĩ, ape numũ yu'ruawũ tja. Yu'ruaa, ejawũ Samos wãmetiri nucũrõpure. To yu'ruaa, ejawũ Trogilio wãmetiri macãpũ tja. Topũ cãrĩwũ. Ape numũ wa'a, ejawũ Mileto wãmetiri macãpũ. ¹⁶ Asiapũre yoacã nisĩ'rĩtigũ, “Éfesore diacjũ yu'ruarã”, niwĩ Pablo. Cũ sojayũ'ruawĩ. Apetero weegu cũrẽ basiocãma, Pentecosté bosenumũ duporo maata Jerusalẽpũre niyusi'rĩtojawĩ.

Pablo Éfesocjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ su'ori nirãrẽ weretũo'que ni'i

¹⁷ Miletopũ nígũta, Éfesocjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ su'ori nirãrẽ Pablo queti o'owĩ:

—Topũre wa'awe'e. A'topũ yu'ure põtẽrĩ ucũrã a'tia, nío'owĩ.

¹⁸ Na etacã ã'a, narẽ niwĩ:

—Musã añurõ masĩ'i yu'u musã wa'teropũre weeseti'quere. Yu'u ne waro Asiapũ etagu weesetinu'cã'quere, téé yu'u nituogapũ weeyapada'reo'quere musã añurõ masĩsa'a. ¹⁹ Yu'u marĩ wiogu dutiro weeri masũ nígũ, “Yu'u masĩrõ me'rã ucũ'u”, ne nitiwũ. Masã Jesure ãjõpeoticã uticãti. Yu'ure judío masã na

wějěsĩ'rĩ wapacã, yu'u pi'eticãti. ²⁰ Yu'u musã nerẽwuaropu, no'o musã ye wi'seripu musãrẽ weetamusenojõrẽ ya'yiotiwu. Werepe'ocã'wũ. ²¹ Judío masãrẽ, judío masã nitirã quẽ'rãrẽ a'tiro werewu: “Musã ña'arõ weesetisere bujaweti ducayuya. Jesú marĩ wioğure ãjõpeoya”, niwũ. ²² Yu'u ni'cãrõacã Jerusalẽpu wa'agu wee'e Espĩritu Santu yu'ure duti'caronojõta. Topu yu'ure de'ro wa'aro wa'arosa'a. Maşĩtisa'a. ²³ A'te dia'cũrẽ masĩ'i. Nipe'tise macãrĩpu yu'u wa'asetirinucũ Espĩritu Santu yu'ure werewĩ: “Masã mu'urẽ bu'iri da'reri wi'ipu sõrõ, mu'urẽ pi'eticã weerãsama”, ni wereyuwĩ. ²⁴ Na yu'ure “Tojo weerãsama” nimigũ, wãcũque'tiwe'e. Yu'u catiri umucore ma'iwe'e. Marĩ wioğu Jesú cũ da'rase cũu'que pũrĩcãrẽ pe'osĩ'risa'a. Õ'acũ masã nipe'tirãrẽ ma'imi nise quetire weredutiwĩ yu'ure.

²⁵ »Yu'u musã tiropu nĩgũ, Õ'acũ nipe'tirã wioğu nimi nise quetire weresijawu. Ni'cãrõacãrẽ “Musã ne ni'cũ yu'ure ã'anemosome majã”, ni tu'oña'sa'a. ²⁶⁻²⁷ Yé bu'iri nisome musã u'musepu wa'aticã. Yu'u musãrẽ te niatjereta werepe'ocã'wũ. Nipe'tise Õ'acũ musãrẽ wereduti'quere ne cã'rõacã ya'yiotiwu.

²⁸ »Musã basu pe'e co'teya. Éfesopu to-jaarã, ãpẽrã Espĩritu Santu musãrẽ co'teduti-no'cãrã quẽ'rãrẽ co'teya. Õ'acũ macũ wẽrĩse me'rã na quẽ'rã marĩ weronojõta cũ põ'rã nima. Tojo weerã narẽ oveja co'terã na

yarã ovejare añurõ co'terã weronojõta añurõ co'teya. ²⁹ Yu'u wa'aca be'ro ãpẽrã nisoori masã a'tirãsama. Yaiwa ovejare ba'a'caro weronojõ musã Jesure ãjõpeomi'quere pe'ticã weesĩ'rĩrãsama. ³⁰ Musã tiro nirã quẽ'rã Jesure ãjõpeorãrẽ na bu'ese pe'ere sirutuato nĩrã nisoose wã'cãrãsama. ³¹ Tojo weerã musã na nisoori nĩrã, añurõ co'teya. Wãcũña. I'tia cũ'ma umucori, ñamirĩ nipe'tirã musã nirãnucãrẽ utise me'rã bu'ewu.

³² »Ni'cãrõacãrẽ majã musãrẽ co'teato nĩgũ yu'u Õ'acũrẽ sãrĩbosacũgũti. Cũ ye cjase quetire tu'orã, musã masĩrãsa'a Õ'acũ masãrẽ ma'isere. Cũ musãrẽ tutuacã weegusami. Õ'acũ "Nipe'tirã yu'u bese'cãrãrẽ añuse o'ogũti", nicu niwĩ. Cũ ní'caronojõta musãrẽ o'ogusami. ³³ Yu'u ne uotiwu ãpẽrã ye niyerure, na ye su'tire. ³⁴ Musã añurõ masĩ'i. Yu'u basu da'rase wapa me'rã nipe'tise yu'u, yu'u me'rãcjãrã uasenojõrẽ bocawu. ³⁵ Yu'u tojo wéegu, ãpẽrãrẽ weetamusere musãrẽ ï'owũ. Marĩ tojo da'ratjãrãta, pajasecũorãrẽ weetamurõu'a. Wãcũña Jesú marĩ wiogu cũ ní'quere. "Apeyenojõ o'ogu pe'e ñe'egũ nemorõ e'catisami", nicu niwĩ Jesú, ni weretuowĩ Pablo Éfesocjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ su'ori nirãrẽ.

³⁶ A'tere tojo nitojanu'cõ, Pablo na nipe'tirã me'rã ejaque'a, ñubuewĩ. ³⁷ Ñubuetaja, na nipe'tirã utitjãrã, pũrõ ma'ise me'rã cãrẽ paabu'a, we'eritituwã. ³⁸ Na "Musã yu'ure ï'anemosome majã" nicã tu'o'cãrã nitjãrã,

pũrõ bujawetirã tojawã. Be'ro cũrẽ peta yucũsupũ ba'pati tuusoowã.

21

Pablo Jerusalẽpu wa'a'que ni'i

¹ Éfesocjãrã Jesure ãjõpeorãrẽ su'ori nirãrẽ we'erititũo, yucũsu a'medo'cawũjopũ mujãsãjãa, wa'a wa'awũ. Wa'a, diacjũ pẽ'a ejawũ Cos wãmetiri macãpu. Topũ cãrĩ, ape nũmu yu'rũawũ Roda wãmetiri macãpu. Ti macãrẽ yu'rũaa, ejawũ Pátara wãmetiri macãpu tja. ² Topũta ũsã apewũ me'rã Fenicia tiro wa'apjũpu mujãsãjãa, wa'a wa'awũ. ³ Wa'a, Chipre nucũrõrẽ ã'awã'cã, ti nucũrõ cũpe pe'e tojawũ. To yu'rũaa, Siria di'tapũre etawũ. Eta, Tiro wãmetiri macãpu majãwũ. Topũ tiwũ da'rãrã apeque na duredijocã, ũsã quẽ'rã tiwũpu sãña'cãrã dijaawũ. ⁴ Topũ ũsã Jesure ãjõpeorãrẽ bocaejawũ. Na me'rã ni'cã semana tojáníwũ. Na Espíritu Santu masĩse o'ono'cãrã Pablõre “Mu'ũ Jerusalẽpu wa'aticã'ña mu'urẽ wẽjẽrĩ”, ni werewã. ⁵ Na tojo nimicã, ũsã “Ticũse nũmũrĩ tojarãti” níca be'ro wa'a wa'awũ tja. ũsãrẽ nipe'tirã, na nũmosãnumia, na põ'rã ba'patitũowã petapũ. ũsã nipe'tirã nucũporopũ ejaque'a, Ő'acũrẽ ñubuewũ. ⁶ Ñubuetõja we'eriti, ũsã yucũsupũ mujãsãjãwũ. Na pe'e quẽ'rã na ye wi'seripũ tojaa wa'awã.

⁷ ũsã Tiro wãmetiri macãpu ní'cãrã yu'rũaa, etawũ tja Tolemaida wãmetiri macãpu. Topũ Jesure ãjõpeorãrẽ añuduti, ni'cã nũmu na

me'rã tojawa. ⁸ Ape numu yu'ruaa, etawu tja Cesareapure. Topure eta, ũsã Felipe Õ'acũ ye queti werecusiagu ya wi'ipu cãriwũ. Cũ me'rã topu tojacã'wũ. Felipe toduporo Jerusalẽpure ãpẽrã seis me'rã ba'ase etiacju na besecũ'cu niwĩ. ⁹ Cũ me'rã cũ põ'rã numia ba'paritirã numia marãpusumua moorã niwã. Na Õ'acũ cũ ucũ'quere wereturiari masã niwã.

¹⁰ Ũsã pejeti numurĩ nica be'ro ni'cũ Judeacjũ Agabo wãmetigu etawĩ. Cũ Õ'acũ ucũ'quere wereturiari masũ niwĩ. ¹¹ Ũsã tiro eja, Pablo ya da ejerituri dare mii, cũ basu cũ ye omocãrĩ, cũ ye du'pocãripu du'tewĩ. Du'tetoja, ũsãrẽ niwĩ:

—Espiritu Santu a'tiro niami yu'ure: “Mu'u a'ti da me'rã du'te'caro weronojõ judío masã Jerusalẽpu a'ti da wiogure du'terãsama. Na judío masã nitirãrẽ o'orãsama cãrẽ ña'arõ weedutirã”, niami Espiritu Santu, niwĩ Agabo.

¹² Cũ tojo nicã tu'orã, ũsã, ãpẽrã Cesareacjãrã Pablöre “Ne Jerusalẽpu wa'aticã'ña”, nimiwũ.

¹³ Cũ pe'e ũsãrẽ niwĩ:

—Musã ne utiticã'ña. Yu'ure tojo wéerã, uputu bujawetise o'orã wee'e. Na yu'ure du'tesĩ'ricã, yu'u narẽ “Du'teticã'ña”, nisome. Jerusalẽpu na yu'ure Jesú ye bu'iri wẽjẽsĩ'ricã, yu'u e'catise me'rã wẽrĩgũti, niwĩ Pablo.

¹⁴ Ũsã cãrẽ de'ro cã'mota'amasiti, Õ'acũ cũ de'ro uaro weeato nĩrã tojo du'ucã'wũ.

¹⁵ To be'ro ũsã, ũsã ye dure, Jerusalẽpu wa'a wa'awu. ¹⁶ ãpẽrã pejetirã to Cesareacjãrã,

Jesure ějōpeorã ũsãrẽ ba'patiwã'cãwã. Ni'cũ na me'rã Mnasó wãmetigu yoacã Jesure ějōpeosetigu Chipre nucũrõcjũ niwĩ. Ũsã cũ ya wi'ipũ Jerusalẽpure cãrĩrã wa'awũ.

Pablo Jerusalẽpũ Santiago, ãpẽrã Jesure ějōpeorã sũ'ori nirã me'rã ucũ'que ni'i

17 Ũsã Jerusalẽpure etacã, ũsãrẽ Jesure ějōpeorã e'catise me'rã põtẽrĩwã. 18 Ũsã etaca numũ ape numũ pe'e Pablo Santiagore ĩ'agũ wa'agũ, ũsã me'rã wa'awĩ. Topure nipe'tirã Jesure ějōpeorãrẽ sũ'ori nirã cũ me'rã niwã. 19 Pablo narẽ añudutitoja, judío masã nitirã tiropũ nipe'tise Ő'acũ cũ me'rã wee'quere ni'cãrẽ tenacũ wereburowĩ.

20 Narẽ tojo ni wéréca be'ro Ő'acũrẽ na e'catise o'owã. Be'ro Pablöre niwã:

—Mũ'ũ añurõ masĩsa'a. Pãjãrã waro judío masã Jesure ějōpeorã nima. Na Moisé cũ duti'quere nipe'tirãrẽ pũrõ weedutirã weema.

21 ãpẽrã masã a'tiro ni ucjama mũ'ũrẽ. “Mũ'ũ judío masã nitirã ya di'tapũ nígũ, judío masã topũ nirãrẽ Moisé duti'quere weedutitiaporo. Na põ'rã õ'récjũ yapa caserore yejecõ'aduti-tiaporo. Tojo nicã marĩ judío masã weese-tisenojõ quẽ'rãrẽ weedutitiaporo”, tojo ni ucjama ãpẽrã mũ'ũrẽ. 22 Na mũ'ũ a'topũ ejapũ nise quetire tu'orã, nerẽrãsama. To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weesĩ'rĩsari? 23 Mũ'ũ a'tiro weecã, añubosa'a. Ũmũa ba'paritirã nima a'tore. Na Ő'acũrẽ “Apeyenojõ tojo weerãti”, nicãrã niama. 24 Na me'rã mũ'ũ Ő'acũ wi'ipũ wa'aya.

Na Moisé duti'caronojõta weerã weeama. Na ña'arõ niseti'quere Õ'acũ na me'rã añurõ e'catidutirã ducayurã weeama. Mu'u quẽ'rã na weronojõta weeya. Nipe'tise wa'icurã na Õ'acũrẽ ãjũamorõse wapare narẽ mu'u wa-payebosaya. Mu'u tojo wéeca be'ro na poarire seecõ'adutirãsama. Nipe'tirã judío masã mu'u tojo weecã, mu'urẽ queti “Tojo nima'acãrã weepã”, nirãsama. “Cũ quẽ'rã Moisé duti'quere añurõ weegú nimi”, nirãsama.

²⁵»Ësã sõ'onícateropu Jesure ãjõpeorã judío masã nitirãrẽ papera dutiri pũrĩ ojatojawu na weeatjere. Wa'icu di'i ãpẽrãnojõrẽ Õ'acũ mejõtare ãjõpeorã na wẽjẽ ãjũamorõ ñubuepeo'quere ba'adutitiwu. Nipe'tirã wa'icurã ye díre, wa'icurã na wãmuta ãrũasure'cãrãnojõrẽ ba'adutitiwu. ãpẽrãrẽ a'metãrãdutitiwu na numosãnumia, na marãpusumua nitirãrẽ, ni ojao'owu judío masã nitirãrẽ, niwã Jesure ãjõpeorã su'ori nirã Pablöre.

²⁶Pablo pe'e “Jau”, niwĩ.

Tojo weegu sõ'onícãrã ba'paritirãrẽ miaa, ape numu pe'e na ña'arõ niseti'quere du'u ducayurã wa'arã Õ'acũ wi'ipu wa'awã. Ti wi'i Õ'acũ wi'ipu sãjãa, Pablo pa'ire werecu niwĩ:

—Ni'cã semana du'sa'a ã'rã ña'arõ niseti'quere du'u ducayuatjo. Nitũori numurẽ na masãnucũ ovejare wẽjẽ o'orãsama Õ'acũrẽ, nicu niwĩ Pablo.

Pablöre Õ'acũ wi'i po'peapu nigũrẽ ñe'e wijaa'que ni'i

27 Na ña'arõ niseti'quere ducayu, na añurõ tu'ajaboro ãpẽrã judío masã Asiacyãrã Pablöre cũ Õ'acũ wi'ipũ nicã ï'acãrã niwã. Cũrẽ ï'arã, ãpẽrã masã ti wi'ipũ nirãrẽ uarosãjãcã weecãrã niwã. Na cũrẽ ñe'ea, caricũcãrã niwã:

28 —Ûsã acawererã, ùsãrẽ weetamurã a'tia. ã'rĩta nimi nipe'tiro marĩrẽ ña'arõ ucũse me'rã dojorẽcusi'a'cũ. Cũ “Judío masã ña'a nima”, nicusiami. “Moisé cũ duti'que wapamarĩ'i”, nimi. A'ti wi'i Õ'acũ wi'i quẽ'rãrẽ “Ña'a ni'i”, ni bu'ecusiagu weemi. Apeyema tja griego masãrẽ a'ti wi'ipũre miisãjãtiapĩ. Judío masã nitirã griego masã a'ti wi'ipũre de'ro sãjãtita basiowe'e. Cũ a'tiro wéégũ, a'ti wi'i ña'ase marĩrĩ wi'ire dojorẽgũ weepĩ, ni weresãcãrã niwã.

29 Na todũporo Éfesocjũ judío masũ nitigu Tróximo wãmetigure Pablo me'rã nicã ï'acãrã niwã macãpũ. Tojo ï'a'cãrã nitjãrã, na “Cũrẽ Õ'acũ wi'ipũ miisãjãapĩ”, ni wãcũcãrã nimiwã.

30 Na tojo nicã tũ'orã, ti macãcjãrã nipe'tirã uarosãjãwã. Tojo weerã sojaro me'rã na omasãjãa, Pablo tiropũ eja, cũrẽ ñe'e, Õ'acũ wi'ipũ nigũrẽ wejewijaawã te sope pu'topũ. Be'ro maata ti wi'i soperire añurõ bi'acã'wã cũ ti wi'ipũ du'ti sãjãrĩ nírã. 31 Na Pablöre wẽjẽrãtirãpũ weemiwã. Na wẽjẽsĩ'rĩrĩ cura ãpẽrã masã surara wioqũpũre wererã wa'acãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Nipe'tirã a'ti macã Jerusalęcjãrãrẽ cu-muca wa'aro weepũ, ni werecãrã niwã surara

wiogupure. ³² Cũ te quetire tu'ogu, cũ yarã surarare nerẽduti, ãpẽrã cũ me'rãcjãrã wiorã quẽ'rãrẽ neo, omawã'cãticãrã niwã na tiropu. Be'ro na tojo a'ticã i'arã, Pablöre paami'cãrã paadu'ucã'wã.

³³ Be'ro surara wioqu Pablo pu'topu wa'a, cũ yarã surarare ñe'eduti, pu'a da cõme dari me'rã du'tedutiwĩ. Tojo weetjaca be'ro masãrẽ “¿Noa niti ã'rĩ? ¿De'ro weeati?” ni sãrĩtiña'wĩ.

³⁴ Cũ tojo nicã, masã pe'e apĩ mejẽcã, ãpẽrã quẽ'rã mejẽcã no'o haro caricũma'acã'wã. Tojo weegu surara wioqu pe'e ne diacjũ tu'oejatiwĩ. Tojo tu'oti, cũ yarã surarare miadutiwĩ na surara nirĩ wi'ipu. ³⁵⁻³⁶ Na topu cãrẽ miacã, pãjãrã masã narẽ sirutu'wã. Sirutu, pũrõ caricũwã:

—Cãrẽ wẽjẽña, niwã. Tojo weerã surara na ya wi'i sope pu'to mujãrõtiro ejarã, masã “Cãrẽ wẽjẽña” nicã tu'orã, surara Pablöre miiwũamujãwã.

Pablo surara wioqu me'rã cũ ucũ'que ni'i

³⁷ Ti wi'ipu eja, cãrẽ o'osõrõrãtirã weeri cura Pablo surara wioqu griego ye me'rã “Yu'u mu'u me'rã ucũsĩ'rĩsa'a”, nicu niwĩ. Cũ ucũcã tu'ogu, surara wioqu pe'e “¿Mu'u griego yere masĩti? ³⁸ ¿To pũricãrẽ cãrũ sõ'onĩcu Egip-tocjũ masãrẽ neocũu weetjãgũ, romano masã wiorã me'rã a'mewẽjẽ'cu mejẽta niti? Pãjãrã wẽjẽrĩ masãrẽ ba'paritisetiri mil ní'cãrãrẽ cũ yucu marĩrõpu miacu niwĩ. ¿Mu'u cũ mejẽta niti?” ni sãrĩtiña'cu niwĩ Pablöre.

³⁹ Pablo cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Niwe'e. Yu'u judío masũ, Tarso wãmetiri macãcjũ ni'i. Tarso mejõ nirĩ macã mejęta ni'i Cilicia di'tapure. Yu'u ã'rã masã me'rã ucũsĩ'rĩsa'a, nicu niwĩ.

⁴⁰ Cũ tojo nicã tu'ogu, surara wiogu “Jau. Ucũña”, ni yu'ticu niwĩ. Tojo weegu Pablo mujãrõpu nu'cũgũta, omocã me'rã masãrẽ di'tamarĩdutiwĩ. Na di'tamarĩcã ĩ'a, Pablo masãrẽ na ye hebreo ye me'rã ucũwĩ.

22

¹ —Yu'u acawererã, yu'ure tu'oya. Yu'u musãrẽ yé cjasere wereguti masã yu'ure “Bu'iri moomi” niato nígũ, niwĩ.

² Be'ro Pablo na ye hebreo me'rã ucũcã tu'orã, nemorõ di'tamarĩawã. Pablo narẽ niwĩ:

³ —Yu'u judío masũ ni'i. Cilicia di'tacjũ, ni'cã macã Tarso wãmetiri macãpu ba-juawu. A'ti macã Jerusalẽpu añurõ masã-tu'ajanu'cõwũ. Yu'ure bu'e'cu Gamalie niwĩ. Moisé marĩ ñecũsumuarẽ duti'quere nipe'tisere bu'epe'ocã'wũ. Musã a'tocaterore Õ'acũ cũ duti'quere weesetironojõta yu'u quẽ'rã añurõ tojota weewu. ⁴ Yu'u toduporopure Jesure ëjõpeorãrẽ ña'arõ weecũcati. Ejeripõ'rã añucãti téé no'o ãpẽrãrẽ wějẽtu'ajanu'cõgũpu. Umua, numiarẽ ñe'e, narẽ bu'iri da'reri wi'ipu sõrõmujãduticãti. ⁵ Pa'ia wiogu, nipe'tirã judío masã wiorã “Tojota weewĩ cũ”, ni masĩsama. Náta yu'ure papera apobosatjãrã o'ówã Damascocjãrã judío masã

marĩ acawererãrẽ. Yu'u ti pũrĩ me'rã Damascopũ Jesure ẽjõpeorãrẽ ñe'egũ wa'amiwũ. A'ti macã Jerusalẽpũ narẽ miiti, bu'iri da'regutĩ nĩgũ, tojo weemiwũ.

Pablo cũ ducayuse quetire masãrẽ were'que ni'i

6 »Damascopũ yu'u ejaguti weeri cura dajaritero nicã wãcũña marĩrõ u'musepũ bupo ya'baro weronojõ yu'u tiro asisteditati bo'reyua wa'awũ. 7 Tojo wa'acã, yu'u nucũcãpũ buruque'a wa'acãti. To be'roacã ni'cũ yu'ure ucũcã tu'owũ. "Saulo, ¿de'ro weegũ yu'ure ña'arõ weegũ weeti?" niwĩ.

8 »Tere tu'o, yu'u cãrẽ yu'tiwũ: "¿Noa niti mu'u?" niwũ.

»Cũ pe'e "Yu'u Jesú, Nazarecjũ, mu'u ña'arõ weesĩrĩ wapagũ ni'i", niwĩ. 9 Yu'u me'rã wa'a'cãrã quẽ'rã te asistesere ñacãrã niwã. Tere ñarã, ucua wa'acãrã niwã. Yu'ure cũ ucũ'que pe'ere tu'oticãrã niwã. 10 Jesú tojo nicã tu'o, "Yu'u wioqu ¿de'ro weegũsari?" ni sãrĩtiña'wũ cãrẽ.

»Cũ yu'ure yu'tiwĩ: "Wã'cãnu'cãña. Wa'aya Damascopũ. Topũ mu'urẽ ni'cũ weregũsami nipe'tise yu'u mu'urẽ weedutiatjere", nio'owĩ. 11 Yu'ure cũ asiste'que ne caperi bajuticã weecãti. Tojo weerã yu'u me'rãcjãrã Damascopũ su'ori wa'arã, yu'ure tãawã'cãwã.

12 »Ti macãpure ni'cũ Ananía wãmetigu, Moisé duti'quere weenu'cũrĩ masũ niwĩ. Nipe'tirã judío masã Damascopũ nirã cãrẽ "Añugũ nimi", ni ñawã. 13 Yu'u ti macãpũ

etáca be'roacã Ananía yu'ure ñ'agũ ejawĩ. Cũ yu'ure niwĩ: “Saulo, mu'u apaturi ñ'agũsa'a tja.” Cũ tojo nirĩ curata yu'u apaturi ñ'acãti tja. Tojo wa'acã, cãrẽ ñ'awũ yu'u tiro nu'cũgũrẽ.

14 »Be'ro yu'ure niwĩ: “Õ'acũ marĩ ñecũsumua ãjõpeo'cu dũporopu mu'urẽ besecu niwĩ. Õ'acũ cũ uaro mu'urẽ masĩato ni, cũucu niwĩ. Tojo nicã cũ macũ Jesú ña'ase moogũrẽ ñ'a, cũ ucũsere tu'oato nígũ cũucu niwĩ. 15 Nipe'tirãrẽ nipe'tiropu mu'u ñ'a'quere, mu'u tu'o'quere Jesú ye quetire mu'u werecusiagu wa'agusa'a. 16 ¿Ñe'enojõ pe'e basioweti mu'urẽ? Basio'o pũricã. Wãmeyedutiya. 'Yu'u Jesure ãjõpeo'o, yu'u ña'arõ wee'quere acobojoya', ni sãrĩña Õ'acũrẽ”, niwĩ yu'ure Ananía.

Pablo judío masã nitirã tiropu Õ'acũ cãrẽ wa'aduti'quere were'que ni'i

17 »Tojo wa'áca be'ro yu'u Damascopu ní'cu tojãtiwu a'ti macã Jerusalẽpu. Tojata, ñubuegu wa'awu Õ'acũ wi'ipu. 18 Yu'u ñubueri cura cãrĩtimigũ quẽ'ese weronojõ Jesure ñ'acãti. Jesú yu'ure niwĩ: “Quero a'ti macã Jerusalẽrẽ wijayá. A'ti macãcãrã yé quetire mu'u weresijacã, ne ãjõpeosome”, niwĩ.

19 »Yu'u tere tu'o, cãrẽ niwũ: “Yu'u wiogu, na añurõ masĩsama yé cjasere. Nipe'tise judío masã na nerẽse wi'serinucũ mu'urẽ ãjõpeorãrẽ a'masãjãa, narẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipu cũu, paapecũuwã. 20 Esteba mu'u ye queti were'cure na wẽjẽrĩ curare yu'u quẽ'rã

toputa ñ'anu'cũwã. Na ye su'ti bu'icjasere co'tebosawu. 'Añurõ weérã, tojo weebata'ma', ni wãcũsetinu'cũwã", ni werewu Jesure.

21 »Jesú yu'ure niwĩ: "Wa'aya. Yu'u aperopu yoaropu o'óguti wee'e mu'urẽ judío masã nitirã tiropu", niwĩ.

22 A'tota Pablo ucũsere tu'otuwã. Cũ "Yu'ure 'Judío masã nitirã tiropu wa'aya' niwĩ" nicã tu'orã, uputu caricũwã:

—Cũrẽ wẽjẽña, ni caricũwã. 23 Caricũnemo, na uasere ñ'orã, na ye su'ti bu'icjasere do-queomujã, di'ta marãrẽ õrẽ wẽesteque-morõmujãwã.

Pablo surara tiropu weeseti'que ni'i

24 Na tojo weecã ñ'agũ, surara wiogu Pablöre o'osõrõcã'dutiwĩ na ya wi'i po'peapu. Sõrõ-tojanu'cõ, "¿De'ro weerã tocã'rõ caricũti?" ni masĩ'rĩgũ Pablöre tãrãgũtigũ du'teduticu niwĩ. 25 Na du'téca be'ro Pablo surara wiogu to co'tegure nicu niwĩ:

—¿Musã romano masãrẽ bu'iri besemu'tã-timirã, tãrãta basioti? Basiotisa'a. Romano masãrẽ dutise tojo weedutitisa'a, nicu niwĩ.

26 Cũ tojo nicã tu'ogu, surara cũrẽ dutibuti-agu pe'ere weregũ wa'acu niwĩ:

—Mu'u añurõ weepa s'irẽ. Romano masũta niami cũ, nicu niwĩ cũ wiogupure.

27 Cũ tojo nicã, surara wiogu Pablo tiropu wa'a, cũrẽ "¿Nirõta romano masũ niti?" ni sãrĩtiña'cu niwĩ.

Pablo yu'ticu niwĩ:

—Ûu, romano masũta ni'i, nicu niwĩ. Cũ tojo nicã tu'ogu, ²⁸ surara wiogu pe'e nicu niwĩ:

—Yu'ua niyeru pajiro wapayewu romano masũ nisere sãjãgũtigu, nicu niwĩ.

Pablo pe'e “Yu'u pũricã maata wĩ'magũputa bajua'cu niwũ romano masũ nisere”, nicu niwĩ.

²⁹ Cũ tojo nicã, cãrẽ tãrãbo'cãrã uiwijaa wa'acãrã niwã. Na surara wiogu quẽ'rã “Romano masũrẽ du'tedutiasu” nitjãgũ, uia wa'acu niwĩ.

Pablo judío masã wiorã tiropu cũ ní'que ni'i

³⁰ Surara wiogu ape numu pe'e ¿de'ro weerã cãrẽ weresãpari? ni masĩsĩ'rĩgũ, pa'ia wiorã, ãpẽrã nipe'tirã judío masã wiorãrẽ nerẽdutigũ niwĩ. Tojo weegu Pablora na du'te'que cõme darire pãa, na wiorã tiropu pijiwã'cãcu niwĩ.

23

¹ Pablo wiorãrẽ ĩ'agũta ĩ'a, narẽ nicu niwĩ:

—Nipe'tiro yu'u catiro põtëorõ Õ'acũ cũ ĩ'orõpu nipe'tise cũ uaro weenu'cũcã'a. Tojo weegu yu'u wãcũque'tiro marĩrõ nicã'a, nicu niwĩ.

² Cũ tojo nicã tu'ogu, Ananía pa'ia wiogu Pablo tiro nu'cũrãrẽ cũ ucũsere tu'osĩ'rĩtigu, uuseropu paadutigũ niwĩ.

³ Tojo weecã ĩ'agũ, Pablo Ananíarẽ nicu niwĩ:

—Mu'u weeta'sasepijagu ni'i. Õ'acũ mu'urẽ bu'iri da'regusami. Mu'u Moisé duti'que me'rã yu'ure queoro besegu wee'e ¿nim-iti? Mu'u tojo weemigũta, ãpẽrãrẽ yu'ure

paadutigu, queoro weewe'e. Moisé cū du-ti'quere yu'rũnu'cãgũ wee'e, nicu niwĩ Pablo cūrẽ.

⁴ Cūrẽ tojo nicã, cū tiro nu'cūrã pe'e Pablöre nicārã niwã:

—A'tiro ña'arõ ucũticã'rõũa'a pa'ia wioꝝũ Õ'acũ bese'cure, nicārã niwã.

⁵ Tere tu'ogũ, Pablo narẽ nicu niwĩ:

—Acawererã, cū pa'ia wioꝝũ nisere yu'u masĩtasũ. Masĩgũ pũricã, tojo nitiboapã. Õ'acũ ojãca pũrĩpũ a'tiro ni ojano'caro niwũ: “Macã wioꝝũre ña'arõ ucũco'teticã'ña”, niwũ, nicu niwĩ Pablo.

⁶ Topũ nirã pũa curua nicārã niwã. Saduceo masã, fariseo masã nicārã niwã. Narẽ ñ'agũ, upũtu caricũbocure ucũcu niwĩ:

—Acawererã, yu'u quẽ'rã fariseo curuacjũta ni'i. Yu'u pacu quẽ'rã cúta nimi. Masã wẽrĩ'cãrã be'ropũ masãsere yu'u ãjõpeo'o. Tereta yu'ure ni'cãrõacãrẽ beserã weema, nicu niwĩ.

⁷ Cũ tojo nicã, maata fariseo masã saduceo masã me'rã na basu wẽrĩ'cãrãpũ masãse cjasere a'merĩ du'sasocãrã niwã. Tojo weerã na nerẽrĩ wi'ipũta ni'cãrõ me'rã nise-timi'cãrã a'merĩ dũcawatia wa'acãrã niwã.

⁸ Saduceo masã “Masã wẽrĩ'cãrãpũ masãsome. Õ'acũrẽ wereco'terã, wãtĩa quẽ'rã marĩma”, ni ãjõpeocãrã niwã. Fariseo masã pe'e a'tiro ãjõpeocãrã niwã: “Masã wẽrĩ'cãrãpũ masãrãsama. Õ'acũrẽ wereco'terã, wãtĩa quẽ'rã nima”, ni ãjõpeocãrã niwã. A'te ãjõpeose me'rã du'sasocãrã niwã.

⁹ Na ɯpʉtʉ caricũ, ni'cārērã Moisé duti'quere bu'eri masã fariseo curuacjãrã wã'cãñũ'cã, nicãrã niwã:

—Ã'rîrê ne bu'iri ña'ase bocawe'e. Apetero weegʉ Õ'acūrê wereco'tegʉ ucũgũ ucũapĩ Damasco wa'ari ma'apʉ. Tojo weerã marĩ Õ'acūrê yu'rũñũ'cãbosa'a nírã, cūrê mejêcã niticãrã.

¹⁰ Na ɯpʉtʉ caricũ du'sasocã ĩ'agũ, surara wioğʉ Pablöre wějêrĩ ni uigʉ, cã yarã surarare nicʉ niwĩ:

—Pablo tiropʉ wa'a, cūrê pijiwã'cãña marĩ nirĩ wi'ipʉ, nicʉ niwĩ.

¹¹ Ape nʉmʉ ñamipʉ Jesú Pablo tiropʉ bajua, cūrê ucũcʉ niwĩ:

—Mu'ʉ wãcũtutuaya. A'ti macãpʉ yé quetire ucũ'caronojõta Romapʉ wa'agʉ quê'rã, tojota ucũña, nicʉ niwĩ.

Judío masã Pablöre wějêsi'rĩmi'que ni'i

¹² Cũ tojo níca ñami ape nʉmʉ ãpêrã judío masã ya'yioropʉ Pablöre wějêrã nírã, nerê apoyucãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Ni'cãcã me'rã Pablöre wějêtimirã, ne cã'rõacã ba'ati, sĩ'rĩti weerã. Cūrê wějê-tojarãpʉ ba'a, sĩ'rĩrã. Wějêtimirã, ba'a, sĩ'rĩcãma, Õ'acũ marĩrê bu'iri da'reato, ni apoyucãrã niwã. ¹³ Tojo ucũrã cuarenta yu'rũoro nicãrã niwã. ¹⁴ Na tojo ni ucũ apóca be'ro pa'ia wiorã, ãpêrã judío masã bʉcũrã tiropʉ wa'a, narê nicãrã niwã:

—“Ûsã Pablöre wějêtimirã, ne ba'ati, sĩ'rĩti weerãti”, ni apoyuapʉ. “Ûsã cūrê

—“Ûsã Pablöre wějêtimirã, ne ba'ati, sĩ'rĩti weerãti”, ni apoyuapʉ. “Ûsã cūrê

wějĕtimirã ba'a, sĩ'rĩcãma, Ő'acũ ũsãrĕ bu'iri da'regusami", niapũ. ¹⁵ Musã, musã me'rãcjãrã wiorã me'rã queti o'óya surara wiogupure. Ñamiacã Pablöre musã tiropũ miitidutiya. "Ûsã cũ ye quetire du'pocãputa añurõ masĩsĩ'rĩsa'a", ni queti o'óya, nisoodutio'ocãrã nimiwã.

—Cũ a'topure etasome. Ûsã cũrĕ wĕjĕrãti nĩrã, ma'apũ yucuerãti, ni werecãrã niwã wiorãrĕ. Wiorã na tojo nicã tu'orã, "Jau", nicãrã niwã.

¹⁶ Pablo páacjũ na tojo wĕjĕsĩ'rĩse quetire tu'ogu, surara na nirĩ wi'ipũ wa'a, Pablo tiropũ eja, werecu niwĩ.

¹⁷ Pablo pe'e cũ werecã tu'ogu, ni'cũ surara wiogure pijio, cũrĕ nicũ niwĩ:

—Ã'rĩ ma'murĕ mu'u wiogu tiropũ piji-wã'cãña. Apeyenojõ werese cuoapũ, nicũ niwĩ.

¹⁸ Cũ tojo nicã, cũrĕ surara wiogu tiropũ mīaa, cũrĕ nicũ niwĩ:

—Pablo marĩ bu'iri da'reri wi'ipũ cuogu yu'ure pijitjĩagũ, ã'rĩrĕ mu'u tiropũ o'oámi. Apeyenojõ weregutigu weepũ mu'urĕ, nicũ niwĩ.

¹⁹ Tojo weegu surara wiogu cũrĕ tũawã'cã, masã na tu'otiropũ sĕrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ñe'enojõ werese cuomiti mu'u? nicũ niwĩ.

²⁰ Ma'mũ pe'e cũrĕ yu'ticu niwĩ:

—Judío masã wiorã Pablo yu'u pacopánũmurĕ ñamiacã na tiropũ miadutirãsama mu'urĕ. "Ûsã cũ ye

cjasere du'pocãputa añurõ masĩsĩ'rĩsa'a" nita'sarãsama. ²¹ Na tojo nicã, ãjõpeoticã'ña. Cuarenta yu'ruro masã Pablöre yucuerã ma'apũ du'tinu'cũrãsama. "Ni'cãrõacãrẽ ũsã Pablöre wẽjẽtimirã, ne ba'ati, sĩ'rĩti weerãti. Cũrẽ wẽjẽtojarãpũ ba'a, sĩ'rĩrãti", niama. "Wẽjẽtimirã, ũsã ba'a, sĩ'rĩcãma, Õ'acũ ũsãrẽ bu'iri da'regusami", niama. Añurõ apope'otojacãrã niama na weeatjere. Tojo weerã na ni'cãrõacãrẽ mu'u "Jau" nise dia'cũrẽ yucuerã weeama, nicũ niwĩ.

²² Cũ tojo nĩca be'ro surara wiogũ pe'e cũrẽ we'eritigũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—“Pablöre wẽjẽsĩ'rĩse quetire weregũ ejapũ surara wiogũpũre” ne ãpẽrãrẽ wereticã'ña, nĩo'ocũ niwĩ.

Surara wiogũ Pablöre Féli tiropũ o'ó'que ni'i

²³ Pablo páacjũ wa'aca be'ro surara wiogũ cũ docacjãrã pũarãrẽ pijiocũ niwĩ.

—Musã yarã surarare were, apoyudutiya. Na ni'cãcã ñami nueve nicã Cesareapũ Pablöre miarãsama. A'tiro wa'arãsama. Doscientos surara du'pocã me'rã wa'ato. Setenta cabayua me'rã pesawã'cãto. Doscientos ñosẽse pjĩrĩ me'rã wa'ato. ²⁴ Pablo cũ pesajã cabayua quẽrãrẽ apoyudutiya. Ne apeyenojõ mejẽcã wa'aro marĩrõ Féli, Judea wiogũ tiropũ miaña, nicũ niwĩ surara wiogũ cũ docacjãrãrẽ.

²⁵ Be'ro narẽ cũ tojo nĩca be'ro papera ni'cã pũrĩ ojao'ocũ niwĩ Féli. A'tiro ni ojano'caro niwũ ti pũrĩpũre:

26 “Yu'u Claudio Lisia, mu'u Féli Judea di'ta wioğure añuduti'i. 27 Judío masã ã'rĩ Pablore ñe'e, wějěsĩ'rĩmicãrã niama. Be'ro ‘Cũ romano masũ nimi’ nicã tu'ogu, yu'u, yarã surara me'rã wiorėgũ ejawu na wějěbo'care. 28 ‘¿Ñe'enojõ bu'iri cữrě weresã-pari?’ ni masĩsĩ'rĩgũ, judío masã wiorã tiropu cữrě miawũ. 29 Na cữrě na ějõpeose-tise ye bu'iri weresãcãrã niwã. Ne cữrě te ye bu'iri wějěrõua'a, bu'iri da'reri wi'ipu quẽ'rã sõrõrõua'a nisenojõrě bu'iri bocatisa'a. 30 ãpěrã judío masã cữrě wějěrãti nise quetire tu'ogu, cữrě wějěbosama ni wãcũgũ, yu'u mu'u tiropure ã'rĩrě o'ó'o. ‘Cữrě a'topu weresã'cãrã mu'u tiroputa wa'a, mu'urě weresãrã wa'ato', niwũ narě. Tocã'rõta ni'i”, ni ojao'oca niwĩ surara wioğu Félipure.

31 Surara cũ duti'caronojõta ti ñami Pablore miacãrã niwã Antípatri wãmetiri macãpu. 32 Topu cãrĩ, ape numu pe'e surara du'pocã me'rã wa'a'cãrã totã majãmitojati a'titicãrã niwã Jerusalėpu na ya wi'iputa tja. Cabayua me'rã wa'a'cãrã dia'cũ Pablo me'rã yu'rũacãrã niwã Cesareapure. 33 Na Cesareapu eta, surara wioğu ojao'oca pũrĩrě wiacãrã niwã Félire. Cũ tiroputa Pablo quẽ'rãrě cũucãrã niwã. 34 Féli ti pũrĩrě bu'etojanu'cõ, Pablore “¿No'ocjũpu niti mu'u?” ni sěrĩtiña'cu niwĩ. Cũ “Cilicia di'tacjũ ni'i” nicã tu'ogu, 35 Féli “Mu'urě weresã'cãrã yu'u tiropu etacã, mu'u ye ucũsere tu'oguti”, nicu niwĩ.

Be'ro Pablore surarare co'tedutigũ cũucu

niwĩ Herode cũ weedutica wi'ipũ.

24

Pablöre Féli tiropũ weresã'que ni'i

¹ Ni'cãmocuse numurĩ yu'rúca be'ro pa'ia wiogu Ananía, ãpẽrã judío masã bucurã, apĩ masãrẽ weresã'cãrãrẽ ucũbosagu Tértulo wãmetigu Cesareapure wa'acãrã niwã. Wa'a, Féli tiropũ Pablöre weresãcãrã niwã. ² Tojo weecã, Féli Pablöre pijiocũ niwĩ. Pablo na tiropũ ejacã, Tértulo cãrẽ weresãwã'cõcũ niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ:

—Ûsã wiogu, añu pũrĩcã mũ'u dutise. Mũ'u masise me'rã añurõ dutimasĩ'i. Tojo weerã ùsã a'mequẽse moo'o. Añupũrĩrõ nime'rĩcã'a. Te mũ'u da'rasede me'rã a'ti di'tacjãrãrẽ añurõ weetamugũ wee'e. ³ Tojo mũ'u weeyucã, mũ'urẽ nipe'tirocjãrãpũ e'catise o'oma. ⁴ Mũ'urẽ yu'u yoacã ucũdojasĩ'rĩtisa'a. Tojo weegu yu'u cã'rõ ucũquejosere tu'oya.

⁵ »Ã'rĩ caribosebucũ nimi. Cũ nipe'tiro a'ti turipure judío masãrẽ uarosãjãcã weesijagu weemi. Apeyema tja Jesú Nazarecjãrẽ ãjõpeosetirã curuacjũ wiogu nimi. ⁶ Cũ judío masã nitirãrẽ pijisãjãasĩ'rĩgũ, Õ'acũ wi'ire dojorẽsĩ'rĩmicũ niwĩ. Ûsã judío masãrẽ dutise tojo weedutiwe'e. Tojo weerã ùsã cãrẽ bu'iri ñe'ewã. Ûsã judío masãrẽ besewaronojõta cãrẽ besesĩ'rĩmiwã. ⁷ Ûsã tojo weesĩ'rĩcã, Claudio Lisia surara wiogu ùsã tiro a'ti, ùsãrẽ tutuaro me'rã ã'mawã'cã wa'awĩ. ⁸ Ûsãrẽ

a'tiro niwĩ: “Musã Pablöre weresãsi'rĩrã, musã a'ti di'ta wiogu Félipure weresãrã wa'aya. Féli, mu'u basuta cūrẽ sērĩtiña'rẽ. Ũsã diacjũ nise me'rãta cūrẽ weresãrã wee'e”, nicu niwĩ Tértulo Félire.

⁹ Judío masã topu nirã quẽ'rã “Tértulo diacjũta ucũmi”, nicãrã niwã.

Pablo Féli tiropu ucũ'que ni'i

¹⁰ Be'ro Féli Pablöre ucũdutigu omocã me'rã weequeocu niwĩ. Tojo weegu Pablo ucũcu niwĩ:

—Mu'u yoacã a'ti di'tapure dutigu niyucã, yu'u mu'urẽ masĩ'i. Tojo weegu yu'u mu'upure e'catise me'rã wereguti yé cjasere. ¹¹ Doce numurĩta yu'ru'u Ō'acūrẽ ějõpeogu a'tigu yu'u Jerusalẽpu etaca be'ro. Mu'u basuta ãpẽrãrẽ yu'u ¿diacjũta ucũmiti? nígũ, sērĩtiña'rẽgu.

¹² Yu'u ti macãpu nicã, ãpẽrã me'rã Ō'acũ wi'ipu, judío masã na nerẽse wi'seripu, no'o macã decopu yu'u du'sasocã, ãpẽrã masãrẽ yu'u uarosãjãcã weecã, ne ni'cãti bocaejatiwã.

¹³ Ā'rã na weresã'que diacjũta “Te ye bu'iri ni'i”, ni ĩ'ota basiowe'e.

¹⁴ »A'te pũricãrẽ diacjũta wereguti. Yu'u ñecũsumua na Ō'acūrẽ ějõpeoseti'caronojõta yu'u quẽ'rã ějõpeo'o. Tojo weegu yu'u Jesure ějõpeo'o. Ā'rã pe'e tereta “Jesure ějõpeose ña'a ni'i, diacjũ niwe'e”, nirã weema. Yu'u quẽ'rã nipe'tise Moisé cũ oja'que, Ō'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã na oja'quere ějõpeo'o. ¹⁵ Masã añurã, ña'arã wẽrĩ'cãrãpu masãrãsama nise quẽ'rãrẽ ã'rã weronojõta

yucue'e. ¹⁶ Tojo weegu Õ'acũ ï'orõpũ yu'u tutuaro põtëorõ añurõ weesĩ'rĩsa'a. Masã na ï'orõpũ quẽ'rãrẽ tojota weesĩ'rĩsa'a.

¹⁷ »Yu'u peje cũ'marĩ be'ro apeye di'tapũ bu'esija'cu Jerusalëpure dajawũ. Judío masã pajasescũorã nirãrẽ niyeru o'ogu a'tiwũ. Tojo nicã Õ'acũrẽ ñubuepeogu apeyenojõ o'ogu a'tiwũ. ¹⁸ Yu'u a'tere tojo weeri cura

Asiacjãrã judío masã etapejawã yu'u Õ'acũ wi'ipũ nigũrẽ. Ësã judío masã weesetirono-jõpũma yu'u ña'arõ niseti'quere ducayucã ï'awã. Titare yu'u me'rã pejetirãcã masã niwã. Ne narẽ uarosãjãcã weetiũ.

¹⁹ Yu'u Õ'acũ wi'ipũ nicã ï'a'cãrã, na pũricã bu'iri cuomi nĩrã, mũ'u tiro weresãrã a'tiõũa'a.

²⁰ Na a'titicãma, ã'rã mũ'u tiro nĩrã cãrũ wiorã tiropũ yu'u nicã, na bu'iri boca'quere weresãto. ²¹ Yu'u a'te pũricãrẽ nicãti. Yu'u upũtu ucũtutuario me'rã narẽ niwũ: “Masã wẽrĩ'cãrãpũ masãrãsama' ni, yu'u ëjõpeose ye bu'iri musã ni'cãcã yu'ure beserã wee'e”,

niwũ, nicũ niwĩ Pablo Félire.

²² Cũ tojo níca be'ro Féli Jesure ëjõpeorã na weesetisere añurõ masĩgũ niyugu, “Tocã'rõta tu'oguti. Be'ro Lisia surara wiogu cũ etacãpũ, yu'u mũ'urẽ beseguti”, nicũ niwĩ.

²³ Tojo weegu Féli surarare co'teduticũ niwĩ Pablõre tja.

—Añurõ weeya cũrẽ. A'ti wi'ipũ cũ si-jasĩ'rĩcã, ãpẽrã cũ me'rãcjãrã cũrẽ weeta-musĩ'rĩcã, cã'mota'aticã'ña, ni, duticũ niwĩ Féli cũ yagu surarare.

24 Pejeti numurĩ yu'ruca be'ro Féli, cū numo judío masõ Drusila me'rã wa'acãrã niwã tja Pablo nirĩ wi'ipũ. Topũ etagũ, surarare pijiduticũ niwĩ Pablöre. Pablo cū tiropũ etacã ĩ'agũ, “Wereya Jesure ějõpeosenojõ cjasere”, nicũ niwĩ. 25 Pablo a'tere werecu niwĩ cūrẽ:

—Õ'acũ marĩrẽ cū duti'quere añurõ weesetiduticũ niwĩ. Õ'acũ “Musã basu ña'arõ weesĩ'rĩrã, weeticã'ña, wãcütutuaya”, nicũ niwĩ. Be'ropũ besegusami Õ'acũ marĩ weeseti'quere, nicũ niwĩ.

Pablo cū a'tere nicã tu'ogu, Féli tu'omarĩa wa'acu niwĩ. Tojo weegu Pablöre “Wijaagusa'a. Apetero no'o apeyenojõ weese móogũ, mu'urẽ pijioguti tja mu'ũ ucũsere tu'oacju”, nicũ niwĩ.

26 Féli cūrẽ niyeru wapayecã uagu, pijio ucũmujãcũ nimiwĩ. Cũ niyeru wapayeca be'ro bu'iripũ nigũrẽ du'uwrõgũti nígũ, tojo weecu nimiwĩ. Pablo pe'e cūrẽ ne wapayeticũ niwĩ.

27 Be'ro pua cū'ma be'ro Féli wiogu nisere wijacã'cu niwĩ. Cũ ducayuro sãjãcũ niwĩ tja Porcio Festo wãmetigu. Féli cū wiogu nisere wijagu, judío masã me'rã añurõ tojasĩ'rĩgũ Pablöre bu'iri da'reri wi'ipũta cũucã'cu niwĩ.

25

Festo tiropũ Pablo ucũ'que ni'i

1 I'tia numũ cū wiogu nise sãjãca be'ro Festo Cesareapũ ní'cu Jerusalẽpũ wa'acu niwĩ. 2 Cũ topũ ejacã, pa'ia wiorã, ãpẽrã judío masã wiorã apaturi Pablöre weresãrã wa'acãrã niwã

cūpure tja. Pablo pe'e Cesareapu nicu niwĩ. ³ Pabllore wějēatjere apoyotojacārã niwã. Tojo weerã Festore uputu tutuaro me'rã Pabllore miaduticārã niwã Jerusalēpu. “Festo cū Pabllore uócãma, cū ma'apu a'tigureta wějēcō'arãti”, nicārã nimiwã. ⁴ Na tojo nicã, Festo pe'e “Cū Cesarea bu'iri da'reri wi'iputa nitojami. Yu'u basu maata tojaagusa'a tja topure. ⁵ No'o ãpērã musã wiorã apeyenojō bu'iri cuomi nisere cuorã, yu'u me'rãta wa'a weetjãrã, weresãrã wa'aya toputa”, nicu niwĩ.

⁶ Be'ro Festo Jerusalēpure ocho o diez numurĩ ni, dajatojaa wa'acu niwĩ Cesareapure. Cū dajaca numu ape numu pe'e masãrẽ na besewuapupu wa'acu niwĩ. Topu eja, Pabllore pijiduticu niwĩ. ⁷ Pablo topu sãjãe-jacã, Jerusalēcjãrã judío masã Festo me'rã wa'a'cãrã Pablo pu'to wa'acãrã niwã. Wa'a, cū weeti'quepureta ña'abutiase weresãcãrã niwã. ¿Na weresã'que diacjũ niti? ne basioti-caro niwũ.

⁸ Na tojo nica be'ro Pablo pe'e “Judío masãrẽ duti'quere ña'arõ ucūtiwu. Õ'acũ wi'i pajiri wi'ire dojorëtiwu. Romano masã wiogure ne cã'rõacã yu'runu'cãtiwu”, nicu niwĩ.

⁹ Festo cū quẽrã tja judío masã me'rã añurõ tojasĩ'rĩgũ, Pabllore “¿Mu'u Jerusalēpu wa'asĩ'rĩsari, yu'u topu mu'u ye cjasere besecã?” ni sërĩtiña'cu niwĩ.

¹⁰ Pablo cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'u a'to besewuapupu romano masã wiogu tiropu ni'i. A'toputa yu'ure beseroua'a. Yu'u judío masãrẽ ne cã'rõacã ña'arõ weetiwu.

Mu'u a'tere añurõ masĩsa'a. ¹¹ Yu'u ña'ase wee'que ye bu'iri "Cũrẽ wějẽrõua'a" nicã pũricãrẽ, ne "Yu'ure wějeticã'ña", nitibosa'a. Na yu'ure weresã'que diacjũ niticãma, ne ni'cũ yu'ure sõjã judío masãpũre bu'iri da'redutita basiowe'e. Tojo weegu diacjũta Romapu nigũ, romano masã wiogu waropu yu'ure besecã uasa'a, nicu niwĩ Pablo Festore.

¹² Be'ro Festo cũ me'rãcjãrã werecasari masã me'rã ucũtoja, Pablora pijiocu niwĩ:

—Mu'u romano masã wiogu waropũre beseropũ. To pũricãrẽ mu'u cũ tiropũta besedutigu wa'agusa'a, nicu niwĩ Festo.

Festo Agripare Pablo ye quetire were'que ni'i

¹³ Pejeti numũrĩ Festo Pablora ucũca be'ro Judea di'ta wiogu waro Agripa wãmetigu cũ ma'mio Berenice me'rã wa'acãrã niwã Cesareapũre. Na Festore cũ wiogu nise sãjãca be'ro añudutirã wa'arã weecãrã niwã. ¹⁴ Na topu peje numũrĩ niyucã, Festo Agripare werecu niwĩ Pablo ye cjasere. A'tiro nicu niwĩ:

—A'to ni'cũ masũ niami bu'iri da'reri wi'ipũ Féli cũ wiogu nise wijagu du'uwiroti'cu.

¹⁵ Yu'u Jerusalẽpu ejacã, pa'ia wiorã, ãpẽrã judío masã bucũrã Pablora wějẽato nĩrã, yu'upũre weresãwã. ¹⁶ Yu'u narẽ yu'tiwũ:

"Ûsã romano masã a'tiro weeseti'i. Ne ãpẽrãrẽ wějẽdutiro marĩ'i cũrẽ weresã'cãrã, weresãno'cu quẽ'rã beseropũ na basu a'merĩ diacjũnu'cõtica be'ro. Na weresãno'cu narẽ yu'tĩca be'ropũ beseno'o", niwũ narẽ.

¹⁷ Tojo weegu na a'to etãca numũ ape numũ

pe'e maata yoogoro marĩrõ yu'u masãrẽ besewuaropu wa'awu. Topu eja, Pablöre pijjowu. ¹⁸ “Yu'ure weresãrã, ‘Ña'abutiase peje waro bu'iri cuomi', ni weresãrãsama”, ni wãcũmiwã. Ne marĩcaro niwã. ¹⁹ Na ãjõpeosetise cjase dia'cũ nicaro niwã. Apeye, ni'cũ masũ Jesú wãmetigu judío masã na “Wẽria wa'awĩ” ní'care Pablo pe'e cãrẽta tja catimi nise queti dia'cũrẽ weresãwã. ²⁰ Yu'u a'tenojõrẽ ¿de'ro weegusari? nímasĩti, Pablöre sãritiña'wã. “¿Mu'u Jerusalẽpu wa'asĩ'rĩsari? ¿Topu beserouasari te cjasere?” niwã. ²¹ Cũ pe'e “Jerusalẽpure wa'asĩ'rĩtisa'a. Romano masã wiogu waro Augusto tiro pe'e beseno'sĩ'rĩsa'a”, niwĩ. Tojo nicã tu'ogu, “Mu'u a'tota tojánígusa'a yujupu bu'iri da'reri wi'ipu. Yu'u mu'urẽ o'ota basiocã, mu'u wa'agusa'a”, niwã, ni quetiwerecu niwĩ Festo Agripare.

²² Cũ tojo nicã tu'ogu, Agripa “Yu'u quẽ'rã cũ ucũcã tu'osi'rĩsa'a”, nicu niwĩ. Festo pe'e “To pũrĩcãrẽ mu'u ñamiacãta tu'ogusa'a”, nicu niwĩ.

²³ Ape numu Agripa, cũ ma'mio Berenice na añuse wiorã su'ti sãñase me'rã na nerẽwuari tucũjopu sãjãacãrã niwã. Æpẽrã surara wiorã, ti macãcjãrã wiorã quẽ'rã na me'rã sãjãacãrã niwã. Na nerẽtojaca be'ro Festo Pablöre pijjidutio'ocu niwĩ.

²⁴ Pablo na tiropu sãjãejacã, Festo to nirãrẽ nicu niwĩ:

—Wiogu Agripa, ãpẽrã a'to dujirã, ã'rĩ Pablöre musã ã'a'a. Pãjãrã judío masã Jerusalẽcjãrã, a'ti macãcjãrã cãrẽ weresãwã

yu'upure. Na'irõ cãrẽ “Wějěrõua'a”, ni car-
icũmujãwã. ²⁵ Na tojo nimicã, yu'u pe'e “Cãrẽ
wějěrõua'a” na nise bu'irire bocaticãti. Cũ
basu “Yu'u Augusto tiropu beseno'sĩ'rĩsa'a”
nicã, “Cãrẽ topuata o'óguti”, niwã. ²⁶ Yu'u
cãrẽ o'ógũ, “Ã'rĩ a'te bu'iri cuomi, tojo weecu
niwĩ”, ne papera ni ojao'ota basiowe'e marĩ
wiogupure. Tojo weegu yu'u masã tiropu
ã'rĩrẽ pijioapu. Mu'urẽ wéegu pijioasu ãsã
wiogu ã'rĩ me'rã ucũato nígu. Mu'u cũ
me'rã ucũca be'ro Augustopure “A'te bu'iri
cuomi” ni ojao'ota basiorosa'a nígu, cãrẽ
pijioasu. ²⁷ Ni'cũ bu'iriwi'ire o'ógũ, “A'te
bu'iri cuomi” ni weretimigũ, o'óta basiowe'e
marĩ wiogupure. Mejõ warota o'óro weronojõ
tu'oña'sa'a, nicu niwĩ Festo Agripare.

26

Pablo Agripare cũ were'que ni'i

¹ Be'ro Agripa Pablöre ucũduticu niwĩ:

—Ni'cãrõacã mu'u yu'tiya mu'urẽ na
weresã'quere, nicu niwĩ. Tojo weegu Pablo
wiogupure añudutigu, na weesetironojõta omocã
me'rã weequero, cãrẽ ucũcu niwĩ:

²⁻³ —Wiogu, mu'u nipe'tise judío masã na
weesetisere masãsa'a. Apeye na ucũ a'me-
tu'timujãse quẽ'rãrẽ masãsa'a. Tojo weegu
yu'u añurõ e'catise me'rã mu'urẽ wereguti
judío masã na yu'ure weresã'quere. Añurõ
pajaña'se me'rã yu'u ucũsere tu'oya.

⁴ »Yu'u wĩ'magũ nicãputa judío masã
nipe'tirã yu'u niseti'quere masĩmujãtiwã. Ya

macã Tarsopu nicã, Jerusalẽpu yu'u nicã masĩwã. A'tocateropu quẽ'rãrẽ masĩsama yu'u weesetisere. ⁵ Yu'u ma'muputa fariseo curuacjũ ninũ'cãwũ. Na tere weresi'rĩrã, añurõ masĩsama. Nipe'tirã judío masã wa'teropure ti curuata ni'i nipe'tise Moisé cã duti'quere añurõ weeri curua. ⁶ Ni'cãrõacãrẽ Õ'acũ masã wẽrĩ'cãrãpũre masõgũsami nise yu'u ãjõpeose ye bu'iri a'topu besedutirã o'oáama. A'te masãse cjasere marĩ ñecũsumũapũreta Õ'acũ weretojacu niwĩ. ⁷ Tereta yucuerã wee'e marĩ doce cururicjãrã. Tojo weerã umucori, ñamirĩ cãrẽ ãjõpeorã ñubueni'cũcã'a. Yu'u quẽ'rã wẽrĩ'cãrãpu masãrãsama nisere yucuegu wee'e. A'te ye bu'irita ni'cãrõacãrẽ judío masã yu'ure weresãrã weema. ⁸ To pũricãrẽ ¿de'ro weerã musã pe'e Õ'acũ masã wẽrĩ'cãrãpũre masõsere ãjõpeoweti?

⁹ »Yu'u quẽ'rã toduporopu Jesú Nazarecjũrẽ ãjõpeorãrẽ ña'arõ weesi'rĩrõ põtẽorõ weecũmiwũ. ¹⁰ Jerusalẽpu pa'ia wiorã na dutio'omũjãrõ me'rã Jesure ãjõpeorãrẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipu miamũjãwũ. Narẽ wẽjẽcã, yu'u quẽ'rã ne cã'mota'atiwũ. ¹¹ Pejetiri yu'u judío masã na nerẽse wi'seripu wa'a, Jesure ãjõpeodu'uatõ nígũ bu'iri da'recũwũ. Uputu waro na me'rã uagu, apeye di'tapu narẽ bu'iri da'resi'rĩgũ sirutuwã'cãcũwũ.

¹² »“Bu'iri da'regutĩ tja” ni wãcũwã'cãgũ, pa'ia wiorã dutio'ori pũrĩ me'rã Damascopu wa'amiwũ. ¹³ Ti macã wa'ari ma'apu wa'agu,

dajaritero nicã mujĩpũ asistero nemorõ u'musepu asistedijati, añurõ bo'reyua wa'awu. Yu'u tiro, yu'u me'rãcjãrã tiropu asiste se'sa wa'awu. ¹⁴ Tojo wa'acã, ùsã nucũcãpu nipe'tirã buruque'a wa'awu. Ni'cũ yu'ure hebreo ye me'rã ucũcã tu'owu: “Saulo, ¿de'ro weegu yu'ure ña'arõ weeti? Tojo weégũ, mu'u basuta ña'arõ weegu wee'e”, niwĩ.

¹⁵ »Cũ tojo nicã, “¿Noa niti mu'u?” niwũ cãrẽ.

»Cũ yu'ure yu'tiwĩ: “Yu'u Jesú ni'i, mu'u ña'arõ weesi'rĩ wapagú. ¹⁶ Wã'cãnu'cãña. Yu'u mu'urẽ yé cjasere weregu wa'ato nígu mu'urẽ bajuapu. Ni'cãcã mu'u ñ'a'quere, yu'u mu'urẽ be'ropu ñ'oatjere weregu wa'agusa'a. ¹⁷⁻¹⁸ Judío masã, ãpẽrã judío masã nitirã mu'urẽ wẽjẽsĩrĩcã, añurõ co'teguti. Judío masã nitirã tiro na tu'omasãto nígu yé quetire mu'urẽ weredutigu o'ógutigu wee'e. Mu'u werecã, ña'arõ weeseti'quere du'u, añuse pe'ere siruturãsama. Tojo weecã, na'itĩ'arõpu ní'cãrã bo'reyuse pe'ere bocarãsama. Yu'u na wiogu nigũti. Wãtĩ pe'e na wiogu ninemotĩcã'to nígu tojo weeguti. Yu'ure ãjõpeocã, na ña'arõ weeseti'quere acobojoguti. Tojo weerã na què'rã ãpẽrã yu'ure ãjõpeo'cãrã, yu'u bese'cãrã me'rã nirãsama”, niwĩ Jesú yu'ure.

¹⁹ »Tojo weegu Jesú cã u'musepu ucũdi-jo'quere queoro weewu. Yu'rũnu'cãtiwu.

²⁰ Yu'u ne waro Damascocjãrãrẽ Jesú ye quetire werenu'cãwũ. Be'ro Jerusalécjãrãrẽ, nipe'tiro Judea di'tacjãrãrẽ, ãpẽrã judío masã

nitirã quẽ'rãrẽ a'tiro werewu. “Ña'arõ masã weeseti'quere du'uya. Õ'acũ cũ uaro weeya”, niwã. Na tojo wéeca be'ro na ducayu'quere ãpẽrãrẽ i'otoo nígũ narẽ añurõ nisetidutiwu.

²¹ A'te yu'u were'que ye bu'iri judío masã Õ'acũ wi'ipũ yu'u nigũrẽ ñe'e, wẽjẽsĩ'rĩmiwã.

²² Na tojo weesĩ'rĩmicã, Õ'acũ pe'e yu'ure weetamunu'cũcã'wĩ. Tojo weegu yu'u a'tocaterore wiorãrẽ, ãpẽrã mejõ nirã quẽ'rãrẽ Õ'acũ ye quetire were'e. Dũporopũ Moisé, ãpẽrã Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã “Be'ropũ tojo wa'arosa'a” na ní'caronojõ tereta yu'u were'e.

²³ Na a'tiro ni ojacãrã niwã: “Cristo Õ'acũ bese'cu pi'eti, wẽrĩgũsami. Wẽrĩtoja, cúta wẽrĩ'cupũ masãmu'tãgũsami. Tojo weegu cũ yu'ruosere weregusami judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ”, ni ojacãrã niwã, ni werecu niwĩ Pablo.

²⁴ Cũ tojo nirĩ curata Festo caricũquejocu niwĩ Pablöre:

—Pablo, mu'u maatigu wee'e. Uputu mu'u bu'ese ye bu'iri mu'u tu'omasĩtigu dojo'o, nicu niwĩ Festo.

²⁵ Cũ tojo nicã, Pablo yu'ticu niwĩ: “Yu'u maatigu mejëta wee'e. Yu'u werese diacjũta ni'i. Wiopesase me'rã were'e”, nicu niwĩ.

²⁶ Be'ro Agripare werecu niwĩ tja:

—Mu'u a'te cjasere añurõ masĩsa'a. Tojo weegu yu'u mu'urẽ uiro marĩrõ were'e. Nipe'tise yu'u mu'urẽ were'quere añurõ masĩsa'a. A'te Jesú ye queti ya'yioropũ wa'atiwu.

27 »¿To pŭrĩcãrẽ mu'u quẽ'rã, Agripa, Ô'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã na oja'quere ẽjõpe-oweti? Yu'u tu'oña'cã, mu'u ẽjõpeosa'a, ni sërĩtiña'cu niwĩ Pablo.

28 Cũ tojo nicã, Agripa nicu niwĩ:

—¿Pejetiacã ucũse me'rã mu'u yu'ure Jesure ẽjõpeocã weecã'sĩ'rĩti? ni yu'ticu niwĩ.

29 Pablo ninemocu niwĩ tja:

—Peje ucũse, pejetiacã ucũse Ɂseri me'rã mu'u, a'to nirã nipe'tirã yu'u weronojõ Jesure ẽjõpeocã Ɂasa'a, yu'u weronojõ bu'iri da'leri wi'ipɁ nitimirã, nicu niwĩ.

30-31 Cũ tojo nica be'ro Agripa, Festo, Berenice, ãpẽrã na me'rã dujirã wã'cãnu'cã, ape tucũpɁ Pablo ye cjasere ucũrã sãjãacãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Cũ pŭrĩcã te ye bu'iri wẽjẽrõɁa'a nisere ne mooami. Ne bu'iri da'leri wi'ipɁ quẽ'rãrẽ cũuta basiotimiapã, nicãrã niwã.

32 Agripa pe'e Festore nicu niwĩ:

—Cũ basu pe'e “Augusto romano masã wiogu yu'ure beseato” niticãma, marĩ cãrẽ du'uwĩrõcã'boapã, nicu niwĩ.

27

Pablöre RomapɁ o'ó'que ni'i

1 Be'ro Festo RomapɁ o'óta basiocã ï'agũ, Pablöre, tojo nicã ãpẽrã bu'iri da'leri wi'ipɁ nirãrẽ Julio surara wiogure co'tedutiwĩ. Julio surara wiogu Augusto wãmetiri curuacjũ niwĩ. Yu'u Luca quẽ'rã na me'rã wa'awɁ. 2 Ɔsã ni'cãwũ yucɁsu Adramitio wãmetiri macã cjãwũ Asia cjase petaripɁ wa'apjɁ me'rã

mujāsājā wa'awu. Apĩ Aristarco wāmetigu Macedonia di'ta Tesalónica wāmetiri macācjũ ũsā me'rā wa'awĩ.

³ Cesareapu wija'cārā ape numu ũsā Sidó wāmetiri macāpũre etawu. Topu ũsā etacā, Julio Pablöre pajaña'gũ, a'tiro weewĩ. Tocjārā cū me'rācjārā cū hasenojõrẽ o'oato nígũ, na tiropu sijadutigu du'uo'owĩ. ⁴ Ũsā ti macāpu ní'cārā wijawā'cā, Chipre nucūrõrẽ diacjũ-camocā pe'e yu'ruawu. Tia pe'e wĩrõ tutu-atiwu. ⁵ Ũsā Cilicia, Panfilia wāmetise di'ta tiro ti maarẽta yu'rutẽrĩ pẽ'a, Mira wāmetiri macāpu Licia di'tapũre ejawu. ⁶ Ti macāpu apewupu mujāsājārātirā tiwupu sãña'cārā di-jawu. Be'ro surara wiogu apewu Alejandría cjāwũ Italiapu wa'apjũre bocaejawĩ. Ũsā ti-wupu mujāsājā, wa'a wa'awu tja.

⁷ Wĩrõ ũsārẽ uputu wẽe cã'mota'ayucā, ũsā peje numurĩ yoogowu. Ũsā uputu pi'etĩca be'ropu ejawu Gnido wāmetiri macā põtẽorõpũre. Wĩrõ apero pe'e wẽose ye bu'iri diacjũ yu'ruamasĩti, apero pe'e majāmiawũ. Salmón peta tiro pe'e yu'ruaa, Creta nucūrõrẽ cũpe pe'e bajaque'awu. ⁸ Ũsā sumutopu yu'ruaa, uputu da'rayu'rua'cārā caributirāpu Añurĩ Peta wāmetiropũre ejawu. Ti peta Lasea wāmetiri macā pu'to niwũ.

⁹ Ũsā uputu yoogo'que ye bu'iri judío masā be'tiri bosenumu yu'ruatojacaro niwũ. Tojo weero wĩrõ uputu wa'a, pu'ecu nu'cātjo cã'rõacã du'sawu. Ũsā yu'ruacā, uputu waro

wiopesa niwã. ¹⁰ Tere masĩgã, Pablo narẽ weremiwĩ:

—Marĩ yu'ruacã, wio nisa'a. A'tiwu, tiwu cjase apeqe, marĩ quẽ'rãrẽ mirĩtawio nisa'a. Tojo weerã marĩ a'topũta tojánirã yujupũ, nimiwĩ.

¹¹ Cũ tojo nimicã, surara wiogu Pablo ucũsere tu'otiwĩ. Tiwu wiogu, tiwu autugure na ucũse pe'ere ějõpeowĩ. ¹² Ti peta pe'e pu'ecu nicã ña'a niporo. Tojo weerã tiwupũ sãñarã pãjãrã ti nucũrõ Cretare yu'rua wa'asĩ'rĩwã Fenice wãmetiri macãpũ. “Topũ apetero weerã pu'ecu tõ'orãsa'a”, niwã. Ti peta pe'ere upũtu wĩ'rõ wẽetiporo.

Pablo quẽ'rã pu'etõ'o'que ni'i

¹³ Tojo weerã sajatiro wĩ'rõ wẽetu-uwã'cãticã, tiwu da'rarã pe'e “Yu'ruaroua'a Fenicepũ”, ni wãcũwã. Tojo wee ũsã Creta wãmetiri nucũrõ sumutopũ yu'ruawũ.

¹⁴ ũsã wijáca be'ro maata wĩ'rõ upũtu wẽewã'cãtiwu ũsã pu'to nucũrõ tiro pe'e. Te wĩ'rõ Nordeste wãmetiwũ. ¹⁵ Tiwure wĩ'rõ upũtu wẽecã'mota'awũ. Tojo wẽecã, wĩ'rõ wẽepõtẽorõ pe'e wa'ata basiotiwũ. Basioticã ña, to wẽewã'cãrõ pe'eta ũsãrẽ su'ori miawũ. ¹⁶ ũsã ni'cã nucũrõ Cauda wãmetiri nucũrõacãpũre eja, yu'ruawũ wĩ'rõ upũtu wẽopũrĩtiro pe'e. Tiwu siropũ ni'cãwũ yucusũ cã'wũacã pajipjũ mirĩcã, na yu'ruapjũ du'tepono'wũ. Wĩ'rõ upũtu wẽecã, tiwuacãrẽ upũtu da'ratjãrãpũ pajipjũjopũ miisãawũ.

¹⁷ Tiwure wejemorõpeotoja, pũnu'mo dari me'rã wĩ'rõ me'rã batari nĩrã pajipjũta

warua, du'tewã. Be'ro na ui, Sirte wãmetiro nucũporojopu marĩrẽ wẽewã'cãrĩ nĩrã, na "Su'ti caseri wĩ'rõ miato" ni, du'teõ'o'que caserire pãacã'wã. Na pãaca be'ro wĩ'rõ wẽorõ pe'eta wa'awu. ¹⁸ Ape numu mejãrõta wĩ'rõ wẽecã ã'arã, a'tiro weewã. Tiwupu apeque sãnasere pa'sa tutuapju tojato nĩrã cõ'aduowã. ¹⁹ Ape numu ãsã basuta ni'cãrẽ tiwu cjase su'ti caserire, na du'te'que darire, na tuatu'que sã'rẽrĩrẽ doqueñonemowũ tja. ²⁰ Peje numurĩ mujĩpũ umucocjũ, ñocõa ne bajutiwã. Tojo weerã ãsã no'o diacjũ wa'arãsari, nita basiotiwu. Wĩ'rõ que'rã tojo wẽenu'cũcã'wũ. Tojo wee "Ûsã ne yu'rũsome", ni wãcũmiwũ.

²¹ Peje numurĩ ãsã ba'atiwu. Tojo weecã ã'a, Pablo na wa'teropu ní'cu wã'cãnu'cã, narẽ niwĩ:

—Musãrẽ sõ'opu Cretapu yu'u were'quere tu'ocã, añu niboapã. Marĩ topu wijatirã, a'tiwure dojorẽ, tiwu cjasere bajuriotiboapã. ²² Ni'cãrõacãrẽ musã uiticã'ña. Ne ni'cũ wẽrĩsome. A'tiwu dia'cũ bajudutirosa'a. ²³ Yu'u Õ'acũrẽ ãjõpeogu ni'i. Cũ yu'u wiogu nimi. Ni'cãcã ñami ni'cũ cãrẽ wereco'tegu yu'u tiropu bajuami. ²⁴ A'tiro ni wereami: "Ne uiticã'ña. Mu'u Augusto wiogu tiropu beseno'gũ wa'agusa'a. Õ'acũ mu'u sãrĩsere añurõ tu'oami. Tojo weerã a'tiwupu nĩrã yu'rũpe'ticã'rãsama. Ne ni'cũ wẽrĩsome", niami. ²⁵ Tojo weerã musã wãcũtutuaya. Yu'u Õ'acũrẽ ãjõpeo'o. Cũ ní'que diacjũta

wa'arosa'a. ²⁶ Wĩ'rõ dia'cũ marĩrẽ nũcũrõpũ wẽequepeorosa'a, niwĩ Pablo.

²⁷ Pua semana ũsã Cretare wijáca be'ro ejacãti pajiri maa Adriático wãmetiri maa-jopure. Wĩ'rõ uputu wẽocã'mota'ayucã, yoogocãti. Ñami deco nicã tiwucjãrã da'rará,

“Marĩ di'ta tiropũ ejarã weetu'sa'a”, niwã.

²⁸ Tojo weerã na ¿no'ocã'rõ ũ'cũamiti? nĩrã, ni'cã da yuta da me'rã dijoo, queoña'wã. Na tojo weecã, treinta y seis metros ũ'cũawũ. To be'roacã tja apaturi queoña'wã. Veintisiete metrota nicaro niwũ majã. ²⁹ Ñami niyucã, na ũtãpagapũ doquewãrĩ nĩrã, a'tiro weewã.

Ba'paritise cõme pjĩrĩ pacare te yapuripũ yuta dari me'rã du'teõ'o'quere doqueñowã. Auturo pe'e tiwure wejeñe'epo'ato nĩrã tojo weewã. Tojo weetojaca be'ro na “Maata bo'reacã uamisa'a”, ni wãcũque'tiwã. ³⁰ Ñamita tiwure da'raco'teri masã du'tisĩ'rĩmiwã. Tojo wee na “Cõme pjĩrĩrẽ u'mutãrõ pe'e doqueñorãtirã wee'e” nisoo, yucũsuacãrẽ miidijoo, tiwũ me'rã du'tisĩ'rĩmiwã. ³¹ Pablo na tojo weesi'rĩcã ï'agũ, surara wiogure, ãpẽrã surarare werewĩ:

—Ã'rã a'tiwupũ tojaticã, musã ne ni'cũ cati-some, niwĩ.

³² Cũ tojo nicã tu'orã, surara pe'e tiwũ yucũsuacãrẽ du'te'que darire dutesurequeñocã'wã.

³³ Bo'reque'ati duporo Pablo tiwupũ nirãrẽ ba'adutiwĩ:

—Pua semana wa'a'a musã cãrĩti, ba'atimirã musã nirõ. ³⁴ Tojo weegũ yu'u musã

baanujã tutuato nígu, musãrẽ ba'adutiguti. Ne cã'rõacã musãrẽ mejẽcã wa'asome, niwĩ.

³⁵ Tojo nitoja, Pablo pãrẽ mii, nipe'tirã ï'orõpu Õ'acũrẽ e'catise o'owĩ. Be'ro cã basu tigare deco me'rã pe'é, ba'awĩ. ³⁶ Na cã tojo ba'acã ï'arã, na bujawetimi'quere du'u, na quẽ'rã e'catise me'rã ba'awã. ³⁷ Ûsã tiwupu sãñarã nipe'tirã doscientos setenta y seis niwũ. ³⁸ Na ba'asĩ'rĩrõ põtẽorõ na ba'aca be'ro tiwupu sãñase trigo ajurire ti maapu doqueño'ocã'wã. Yucusu ca'rasãanemopju tojato nĩrã tere cõ'awã.

Yucusu nucũporopu su'apeja'que ni'i

³⁹ Bo'requete'aca be'ro tiwu da'rari masã nucũrõrẽ ï'abocawã. ¿No'opu niti? ni ï'amasitiwã. Na tojo ï'amasitimirã, opatucũ nucũporo nirõrẽ ï'a, “Sõ'o buanujãrã, apetero weero basiocãma, to majãarã”, niwã. ⁴⁰ Tojo weerã toduporo “Cõme pjĩrĩ wejeñe'epo'ato” ni, na du'te doqueño'que pjĩrĩrẽ dutesure di-jowã. Apeye wajapjĩrĩ pacare, autuse pjĩrĩ du'te'que darire pãaca'ranu'cõwã. Na tojo weetojaca be'ro u'mutãrõpu niri su'ti caserore wĩrõ ti caseropu ñe'e miato nĩrã wejemorõ yoowã. Tojo weero tiwu nucũporo sumuto pe'e nujãwã. ⁴¹ Nujã, ã'cãatiro nucũporo opa bu'a nirõpu su'apeja wa'awu. Wajamu'tãrõ pe'e nucũporopu opasõ doquebi'peque'awu. Ne sïoburota basiotiwu. Tiwu auturo pe'e pã'cõri pacase paaquẽocã, bata wa'awu.

⁴² Tojo wa'acã ï'a, surara tiwupu bu'iri cuorã na ñe'e'cãrãrẽ ne ni'cã doqueñojã

baadu'titicã'to nírã wějěcã'sĩ'rĩmiwã.
 43 Surara wiogu pe'e Pablora yu'ruosĩ'rĩgũ,
 narẽ cã'mota'awĩ. Be'ro baamasĩrarẽ
 sumutopu baanujãmu'tãdutiwĩ. 44 Æpẽrãrẽ
 taboa pjĩrĩ me'rã pa'sanujãdutiwĩ. Te me'rã
 wa'atirã, tiwu cjase bata'que pjĩrĩ me'rã
 pa'sanujãdutiwĩ. Tojo weetjĩrã, ũsã nipe'tirã
 yu'rupe'ticã'wã.

28

Pablo Malta nũcũrõpu ní'que ní'i

1 Æsã nipe'tirã sumutopu nujãta,
 majãnu'cãca be'ro ũsã masĩwã, ti nũcũrõ
 Malta wãmeticarõ niwã. 2 Tocjãrã masã
 acoro pejacã yũsuacã ĩ'arã, ũsãrẽ añurõ
 pajaña'wã. Tojo weerã pecame'e wĩjãbosa,
 ũsãrẽ sõ'madutirã pijowã. 3 Pablo quẽ'rã
 peca boposãse seegu wa'a, mitĩawĩ. Cũ tojo
 mitĩarĩ cura añã pecapu ní'cu asise uiwijatigu,
 Pablo ya omocãpu cũ'rĩ doqueyojawĩ. Toputa
 wãñacã'wĩ. 4 Ti nũcũrõcjãrã añã Pablo ya
 omocãpu wãñacã ĩ'arã, na a'tiro niwã:

— Æ'rĩ masã wějẽrĩ masũ nisami. Cũ dia
 pajiri maapu yu'ruťoja'cu nimigũ, cũ ña'arõ
 wee'que wapa wẽrĩgũsami, niwã.

5 Pablo pe'e añarẽ pecame'epu
 wejestequetĩawĩ. Cũrẽ ne mejěcã wa'atiwu.
 6 Na tocjãrã pe'e “Maata cũrẽ bipia
 wa'arosa'a”, nimiwã. “Bipiticãma, wãcũña
 marĩrõ buruque'a, wẽrĩa wa'agusami”, ni
 wãcũmiwã. Na yoacã yucuecũmĩ, cũrẽ mejěcã
 wa'aticã ĩ'a, mejěcã wãcũwã tja. “Æ'rĩ umu

mejĕta nisami. Marĭ ĕjĵopegu nĭgũ nisasami. Tojo weero cũrĕ aña cũ'ricã, ne mejĕcã wa'awe'e", niwã.

⁷ Ŭsãrĕ tojo wa'a'caro ti nũcũrõ wiogu Publio wãmetigu ya di'ta pu'toacã niwũ. Cũ ũsãrĕ cũ ya wi'ipu cãrĩdutigu pijiawĩ. I'tia numu ũsã cũ ya wi'ipu nise numurĩrĕ ũsãrĕ añurõ weewĩ. ⁸ Titare Publio pacu ujaque, yoja dutitigu cãjĩwĩ. Pablo cũ cãjĩrõpu sãjãa, Őacũrĕ sĕrĩbosa, cũ dupoapure ñapeowĩ. Tojo wee cũrĕ yu'rucã weewĩ. ⁹ Cũ tojo weecã ĭ'arã, ti nũcũrõpu nirã dutitirã na ye dutire yu'ruodutirã cũ tiropu a'tiwã. Nipe'tirã na ye dutire yu'ruono'wã. ¹⁰ Ti nũcũrõcjãrã ũsãrĕ peje apeyenojõ o'owã. Be'ropu ũsã yucũsupu wa'arã, pu'etiatje quĕ'rãrĕ o'owã.

¹¹ Ŭsã ti nũcũrõpure i'tia mujĩpũ niwũ. Be'ro Alejandrĭa wãmetiri macã cjãwũ me'rã wa'awu tja. Tiwu topu pu'ecu tõ'o nĭnicaro niwũ yujupu. Tiwu yucũsuĕ'quĕapũ ãpĕrã masã ĕjĵoecosetirã Cãstor, Pólux wãmetirã queose na paateõ'o'que wã'ñawũ. ¹² Maltapu nĭ'cãrã wĭja, Siracusa wãmetiri macã cja petapu ejawu. Topu i'tia numu tojániwũ. ¹³ Be'ro Regio wãmetiri macãpu wa'arã, sumutopu nujãwũ. Topu eta, ni'cã numu be'ro ũsã wa'aro pe'eta wĩ'rõ wĕowũ. Tojo weerã ape numu pe'e ejabaque'owu Puteoli wãmetiri macãpure. Topu eta, ũsã tiwupu sãña'cãrã dijawu. ¹⁴ Topure ãpĕrã Jesure ĕjĵoeporãrĕ bocaejawu. Na ũsãrĕ "Ni'cã semana ũsã me'rã tojánĩña", niwã. Tojo weerã ũsã ni'cã semana

to ni, be'ro Romapu wa'arã ma'apu yu'ruawu tja. ¹⁵ Æpẽrã Romacjãrã Jesure ëjõpeorã ùsã Romapu wa'ase quetire tu'otojacãrã niwã. Tere tu'o, ùsãrẽ põtẽrĩrã etawã ma'apu Foro de Apio wãmetiri macãpu. Æpẽrã quẽ'rã aperopu sijari masã na cãrĩrõpu Tres Tabernas wãmetiropu ùsãrẽ põtẽrĩwã. Pablo narẽ ì'agũ, Ò'acũrẽ e'catise o'o, cũ basu quẽ'rã nemorõ e'cati, wãcũtutuase bocanemowĩ. ¹⁶ Æsã Romapu etãca be'ro surara wiogpu Julio a'tiro weewĩ. Bu'iri cõorã cũ mia'cãrãrẽ tocjãrã bu'iri cõorãrẽ co'terã wiogpupure wiawĩ. Pablo pe'ere ape wi'ipu ni'cũ surara cãrẽ du'tiri nĩgũ co'teacjũ me'rã cũuwĩ.

Pablo Romapu ní'que ní'i

¹⁷ I'tia numu ùsã Romapu etãca be'ro Pablo ti macãcjãrã judío masã wiorãrẽ pijiwĩ. Be'ro cũ tiropu na ejacã ì'a, narẽ a'tiro niwĩ:

—Yu'u acawererã, ne cã'rõacã mejẽcã weetiwu marĩ acawererãrẽ. Ne marĩ ñecũsumapũ weeseti'quere “Tojo niwe'e”, nitiwu. Tojo weetimicã, marĩ acawererã Jerusalẽpu yu'ure ñe'e, romano masã wiorãpũre o'owã. ¹⁸ Na romano masã wiorã yu'ure sãrĩtiña'a, cãrẽ wẽjẽrõu'a'a nise bu'irire bocatiñjarã, du'usĩ'rĩmiwã. ¹⁹ Na judío masã pe'e pũrĩcã yu'ure ne du'uwĩrõrõ uatiwã. Tojo weegpu yu'u “Wiogpu Augusto Romacjũputa beseato”, niwã. Ne yu'u acawererãrẽ weresãgũ mejẽta, yu'u uaro me'rã a'tiapũ. ²⁰ Yu'u tojo weetjãgũ, musã me'rã ucũgũti nĩgũ, diacjũ masiãto nĩgũ musãrẽ pijioapu.

Marĩ judío masã yoacã yucue'cu a'titojacu niwĩ. Cũ Jesucristo wãmetimi. Yu'u cãrẽ ãjõpeose ye bu'iri a'te dari cõme dari me'rã du'teno'cu ni'i, niwĩ Pablo.

²¹ Na cãrẽ niwã:

—Ûsã ne ni'cã papera pũrĩ judío masã Judeacjãrã na ojao'oca pũrĩrẽ ñe'ewe'e. Mu'u ye cjasere tu'owe'e. To Judeacjãrã a'topu sijarã etarã, ne ña'arõ ucũ weresãtiwã mu'urẽ.

²² Ûsã a'te dia'cãrẽ mas'i. Nipe'tirocjãrã “Jesure ãjõpeose ña'a ni'i”, ni ucũma. Tojo weerã ùsã mu'u ãjõpeosere tu'osĩ'rĩsa'a, niwã.

²³ Tojo nĩca be'ro na ni'cã numu tere ucũatji numurẽ besewã. “Ti numu a'tirãti” ni, wa'a wa'awã. Ti numu nicã pãjãrã masã Pablo cãjĩrĩ wi'ipu etawã. Na nerẽpe'tica be'ro bo'reacã bu'enũ'cã'cu, téé ñamica'a bu'e na'itõ'oa wa'awĩ. Õ'acũ cũ nipe'tirã wiogu nise quetire bu'ewĩ. Jesucristore ãjõpeoato nĩgũ, Moisé cũ oja'quere, Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã na oja'quere narẽ pũrõ ãjõpeocã uagu bu'eĩ'owĩ. ²⁴ Ni'cãrẽrã cũ bu'e-sere ãjõpeowã. Æpẽrã ne ãjõpeotiwã. ²⁵ Na ni'cãrõnojõ wãcũti, ni'cãrẽrã topu duji'cãrã wã'cãnu'cãwijaari cura Pablo narẽ niwĩ:

—Espíritu Santu diacjũta ucũpĩ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masũ Isaía me'rã ucũgũ marĩ ñecũsumũapũre. A'tiro ni wereduticu niwĩ:

²⁶⁻²⁷ Æ'rã masãrẽ a'tiro ni weregũ wa'aya:

“Musã Õ'acũ ye cjasere teerã, ï'asĩ'rĩtirãsa'a.

Õ'acũrẽ ějõpeosĩ'rĩtirã, diacjũ cjasere
tũ'osĩ'rĩtirãsa'a.

Tojo ějõpeotitjĩrã, yu'ure acoboJose sẽrĩsome.
Tojo weerã masãrẽ werecã, tũ'orãsa'a, tũ'orã
pe'e.

Mejõ de'ro nirõ weesari, ni tũ'omasĩsome.

Musã añurõ yu'u weesere ĩ'amirã, ĩ'amasĩ-
some", nicu niwĩ Õ'acũ.

28 »Tojo weerã musã tũ'osĩ'rĩtise ye bu'iri
Õ'acũ masãrẽ yu'rũose quetire ni'cãcã me'rã
judío masã nitirãrẽ wereno'rõsa'a. Na pe'e
añurõ tũ'otu'sarãsama, niwĩ.

29 Pablo tere nĩca be'ro judío masã topu nirã
na basu a'metu'tiwijaawã.

30 Pua cũ'ma Pablo ti wi'i na waso, wa-
payedutica wi'ipure surara cũrẽ co'tegũ me'rã
niwĩ. Nipe'tirã cũrẽ ĩ'asijarãrẽ e'catise me'rã
narẽ põtẽrĩwĩ. 31 Uiro marĩrõ, wãcũtutuario
me'rã masãrẽ Õ'acũ cũ wiogũ nisere, tojo nicã
Jesucristo ye cjasere bu'enu'cũcã'wĩ. Āpẽrã ne
cã'mota'aro marĩrõ tojo weewĩ.

Teófilo, mũ'urẽ tocã'rõta oja'a.

Luca

Õ'âkĩ hi yeere uúkũri turi Tukano
New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source files dated 9 Oct 2020

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086